JACK LONDON

KÖLDENS BARN

ÖVERSÄTTNING

BOKFÖRLAGET NORDEN
MALMÖ

Originalets titel:
Children of the Frost

HANDELS A/B NORDENS BOKTR., MALMÖ 1941

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna utgåva av *Köldens barn (Children of the Frost, 1902)*, författad av **Jack London** (1876-1916), är översatt till svenska 1941 och digitaliserad av Peter K i mars 2012.

Dessa berättelser publicerades först 1901-1902 i olika magasin. Läs mer om detta och den engelska texten på hemsidan **The World of Jack London**!

I Nordlandets skogar

Bortom småskogsområdet och den förkrympta buskregionen, i hjärtat av ödemarkerna, där det njugga Nordlandet tycks neka jorden allt, finner man efter en strapatsrik resa stora skogsområden och sträckor av leende land. Men detta har världen först nyligen börjat få kännedom om. Upptäcktresandena ha väl tid efter annan vetat om det, men de ha hitintills aldrig återvänt för att delge världen sina rön.

Ödemarkerna — ja, de äro ödemarkerna, de arktiska trakternas ofruktbara land, polcirkelns öknar, myskoxens och den magra stäppvargens ödsliga och bitande kalla hem. Så fann dem också Avery van Brunt, kala och glädjelösa, sparsamt överdragna med mossa och lavar och föga lockande. Åtminstone fann han dem så, tills han trängt fram till de vita fläckarna på kartan och där fann oanaderika granskogar och okända eskimåstammar. Det hade varit hans avsikt (och ett försök att nå ryktbarhet) att utfylla dessa vita fläckar, fylla dem med konturerna av bergskedjor, sjöar och vattenbäcken och slingrande flodbäddar; det var också med den största glädje han nu tänkte på möjligheten att även inlägga skogsbälten och infödingbyar.

Avery van Brunt, eller, för att fullständiga presentationen, professor Avery van Brunt i den geologiska kartläggningskommissionen, var souschef vid expeditionen och ledare för den mindre expedition som han gjort en avstickare med på ett halvt tusentals mil upp längs ett av Thelons sidolopp och som han nu förde in i en av sina okända infödingsbyar. Bakom honom strävade åtta män, två av dem fransk-kanadensiska *voyageurs* och resten kraftiga kriindianer från Manitobatrakten. Han ensam var fullblodsengelsman, och blodet flöt häftigt genom ådrorna i överensstämmelse med hans ras' traditioner. Clive och Hastings, Drake och Raleigh, Hengest och Horsa inspirerade honom. Han var den förste man av sin ras, som beträdde denna ensliga arktiska infödingsby, och vid denna tanke greps han av jubel och hänförelse, och hans följeslagare märkte att all trötthet i benen var som försvunnen

hos honom och att han omedvetet ökade takten.

Byn tömdes på sina invånare, och en brokig skara strömmade ut för att taga emot honom, männen främst med bågar och spjut i hotfullt knutna händer, kvinnor och barn räddhågade bakom. Van Brunt lyfte sin högra arm och gjorde det allmänt brukliga fredstecknet, ett tecken, som alla folkslag känner till, och byns invånare svarade fredligt. Till hans stora förargelse sprang emellertid en skinnklädd man fram och sträckte fram handen med ett förtroligt: Hallå! Det var en skäggig man med väderbitna och kopparbruna kinder och panna, och van Brunt igenkände i honom en man av sin egen ras.

— Vem är ni? frågade han och grep den framsträckta handen. Andrée?

— Vem är Andrée? frågade mannen tillbaka.

Van Brunt granskade honom närmare.

— För tusan, ni måste ha varit här någon tid?

— Fem år, svarade mannen med en svag glimt av stolthet i ögonen. Men kom, låt oss talas vid.

— Låt dem slå läger här hos mig, sade han därpå som svar på van Brunts blick på sitt folk. Gamle Tantlatch skall säkert ta sig an dem. Kom med!Han gick på med långa steg, och van Brunt följde honom i hälarna genom byn. Älghudshyddorna voro resta oregelbundet här och där allt efter terrängen, och van Brants praktiska blick for beräknande över dem.

— Två hundra, utom barnen, blev resultatet.

Hans följeslagare nickade.

— Så ungefär. Men här bor jag, utanför mängden ... har det liksom litet mera för mig själv här. Sätt er hed. Jag vill gärna äta tillsammans med er, sedan ert folk fått något lagat i ordning. Jag har glömt hur te smakar... Har varken smakat eller luktat det på fem år... Har ni tobak? Ah, tack, och en pipa? Gott. Och så en tändsticka, och sen ska vi se, om tobaken ännu har kvar sin makt.

Han strök tändstickan med en skogsmans försiktighet, skyddade den svaga flamman, som om dess like ej fanns i världen, och drog in en första munfull rök. Han behöll den en stund prövande i munnen och blåste sedan ut den långsamt och nästan smeksamt mellan de putande läpparna. Därpå syntes hans ansikte liksom bli vekare och ögonen lätt beslöjade, när han lutade sig bakåt. Han suckade djupt, lyckligt och med en obeskrivbar belåtenhet, varpå han plötsligt sade:

8— Gud, vad det smakar härligt!

Van Brunt nickade förstående.

— Fem år, säger Ni?

— Fem år. Mannen suckade igen. Och nu antar jag, att ni vill veta något om det. Ni är naturligtvis nyfiken, och detta är ju en tämligen märkvärdig situation. Jag kom från Edmonton på jakt efter myskoxar och hade otur liksom Pike och de andra, men jag tappade bort mitt sällskap, och min utrustning gick förlorad. Hunger,

strapatser, den vanliga historien, ni vet, ensam överlevande och allt det där, tills jag på händer och knän kröp in i Tantlatchs by här.

— Fem år, mumlade van Brunt eftersinnande.

— Fem år den siste februari. Jag gick över Stora Slavsjön i början av maj...

— Och ni är... Fairfax? inflikade van Brunt.

Mannen nickade.

— Låt mig se... John, tror jag ni heter, John Fairfax.

—- Hur vet ni det? frågade Fairfax dåsigt, halvt upptagen av att blåsa ut rökringar i luften.

— Tidningarna voro fulla av det den gången. Prevanche...

— Prevanche! Fairfax satte sig upp, plötsligt intresserad. Han gick vilse i Rökbergen.

9— Ja, men han slapp ifrån det och kom tillbaka.

Fairfax lutade sig ånyo bakåt och fortsatte med

sina rökringar.

— Jag är glad att höra det, anmärkte han tankfullt. Prevanche var en utmärkt pojke även om han hade sina egna idéer om dragdjurens huvudremtyg, den kanaljen. Och han slapp undan? Det gläder mig.

Fem år... dessa ord gledo ständigt genom van Brants tankar och Emyli Southwaites ansikte tycktes stiga fram för honom. Fem år... Ett sträck vildgäss skrek lågt över deras huvuden och svängde vid upptäckten av lägret hastigt mot norr och styrde mot den glödande solen. Van Brunt kunde icke följa dem. Han tog fram sin klocka. Det var en timme efter midnatt. Skyarna i norr skiftade i blodrött, och dunkelröda strålar sköto mot söder och lyste upp de mörka skogarna med en dyster glans. Luften stod fullständigt stilla, icke ett barr rörde sig och lägrets svagaste ljud hördes klart och tydligt som trumpetstötar. Kriindianerna och voya-geurerna kände det och mumlade med låga drömmande stämmor, till och med kocken dämpade omedvetet slamret med pannor och kokkärl. Ett barn grät någonstans, och från skogens djup steg likt ljudet från en silversträng tonerna av en kvinnas

10klagande sång: O-o-o-o-o-haa-ha-a-ha-aa-a-a, o-o-o-o-o-o-ha-a-ha-a.

Van Brunt ryste och gned ivrigt yttersidan av händerna.

— Och de uppgåvo mig som död? frågade den andre långsamt.

— Ja, ni kom ju aldrig tillbaka, så edra vänner ...

— Glömde mig fort. Fairfax skrattade skärande och trotsigt.

— Varför kom ni inte tillbaka?

— Dels emedan jag icke hade lust och dels på grund av omständigheter, som jag icke var herre över. Tantlatch låg här med ett brutet ben, då jag gjorde hans bekantskap — ett otäckt benbrott — och jag lappade ihop det och fick honom på benen. Jag stannade här någon tid, medan jag hämtade krafter. Jag var den förste vite man, som han sett, och naturligtvis föreföll jag honom enastående vis och lärde hans folk många saker. Jag lärde bland annat upp dem i militär taktik, vilket hade till följd att de besegrade fyra andra byar (som ni ännu inte har sett) och blevo landets härskare. Naturligtvis kommo de därigenom att sätta mig högt, så högt, att då jag var färdig att bege mig iväg, ville de inte höra talas därom. De voro rent ut sagt myc-

11ket gästfria. Satte vakt över mig och bevakade mig natt och dag. Och då Tantlatch erbjöd mig vissa lockelser — ja, sannerligen lockelser — och då jag inte frågade mycket efter, om jag skulle gå eller stanna, beslöt jag mig för att stanna.

— Jag kände er bror i Freiburg. Jag är van Brunt.

Fairfax böjde sig impulsivt fram och tryckte hans hand.

— Ni har varit Billys vän? Stackars Billy! Ja, han talade ofta om er.

— Lustigt ställe att råkas på, tillade, han, i det han lät blicken glida ut över det primitiva landskapet och lyssnade ett ögonblick till kvinnans sorgsna toner. — Hennes man blev slagen av en björn, och hon tar det mycket hårt.

— Ett djuriskt liv! Van Brunt gjorde en grimas av vämjelse. Efter fem år av det skall civilisationen säkert smaka er, eller hur? Vad säger ni?

Fairfax ansikte antog ett slött uttryck.

— Åh, jag vet inte, sade han. Folket här är åtminstone ärliga människor och leva, som de ha förstånd till. Och så äro de så förvånansvärt rättframma. Det finnes ingenting invecklat hos dem, icke tusen och en sluga utläggningar till varje känsla de hysa. De älska, frukta, hata, bli onda och glada

12med vanliga, vardagliga och omisskännbara ord. Det må vara, att det är ett djuriskt liv, men det är åtminstone lätt att leva. Det förekommer intet kurtiserande, inte smekande. Om en kvinna håller av en* generar hon sig icke för att tala om det. Och om hon icke kan tåla en, så säger hon en det också rent ut, och om man då har lust, kan man ge henne ett kok stryk, men huvudsaken är, att hon precis vet vad man menar och man själv också vet, vad hon menar. Det är ingenting att ta fel på, inga miss-, förstånd förekomma. Det har sitt behag efter civilisationens nyckfulla upphetsning. Förstår ni?

— Nej, det är ett mycket bra liv, fortsatte han efter någon tystnad. Det är bra nog för mig och jag tänker fortsätta med det.

Van Brunt sänkte eftertänksamt huvudet, och ett nästan osynligt leende lekte kring hans läppar. Intet kurtiserande, intet smekande, inga missförstånd. Fairfax hade alltså tagit det hårt, tänkte han, att Emily Southwaite av misstag blivit bortryckt av en björn. Och Carlton Southwaite var för övrigt icke någon dålig slags björn.

— Men ni kommer med mig, sade van Brunt lugnt.

— Nej, det gör jag inte.

— Jo, ni kommer att göra det.

13— Livet är alltför bekvämt här, säger jag er. Fairfax talade i en bestämd ton. Jag förstår allting och jag blir själv förstådd. Sommar och vinter växla liksom solen, när den skiner mellan spjälorna i ett staket, årstiderna äro fläckar av ljus och skugga, och tiden går, och livet går och så... en klagan i skogen och sedan mörkret. Lyssna!

Han höll upp handen, och silvertonen av kvinnans sorg hördes i tystnaden och lugnet Fairfax stämde sakta in.

— O-o-o-o-o-o-a-haa-ha-a-ha-aa-a-a, O-o-o-o-o-o-a-ha-a-ha-a, sjöng han. Kan ni inte höra det? Kan ni inte se det? Kvinnosorgen? Begravningssången? Mitt vita och ärevördiga hår? Mina hudar, svepta omkring mig i okonstlad prakt? Mitt jaktspjut vid min sida? Och vem kan komma och säga, att det inte är bra?

Van Brunt såg kallt på honom.

— Fairfax, ni är en förbaskad idiot. Fem år av detta liv är tillräckligt för att göra en man tokig, och ni befinner er i ett osunt och sjukligt tillstånd. Dessutom är Carlton Southwaite död.

Van Brunt stoppade sin pipa och tände den, medan han försiktigt och med nästan yrkesmässigt intresse iakttog den andre. Fairfax ögon blixtrade till ett ögonblick, han knöt händerna och reste sig till

14hälften upp, därpå slappnade musklerna åter och han tycktes grubbla. Mikael, kocken, gav tecken att måltiden var färdig, men van Brunt vinkade åt honom att vänta. Tystnaden var tryckande, och han tog sig för att analysera skogens dofter, lukten av mylla och ruttnande växter, kåddoften från kottar och barr och den aromatiska doften från många slags lägereldar. Två gånger såg Fairfax upp, men utan att säga något; så kom det:

— Och ... Emily ...?

— Har varit änka i tre år och är fortfarande änka.

En lång tystnad inträdde, tills slutligen Fairfax med ett förläget leende sade:

— Jag tror ni har rätt, van Brunt. Jag följer med er.

— Det visste jag, att ni skulle. Van Brunt lade sin hand på Fairfax' skuldra. Man kan naturligtvis inte veta, men jag kan tänka mig — en person i hennes ställning — att hon har haft anbud...

— När reser ni? avbröt Fairfax.

— Sedan folket fått någon sömn. Men det påminner mig om, att Mikael håller på att bli ond, kom därför och ät.

Efter måltiden, då kriindianerna och voyage-urerna hade rullat in sig i sina filtar och snarkade,

15blevo de två männen sittande vid det slocknande bålet. Det fanns mycket att tala om — krig och politik, upptäcktsresor och dödsfall —- fem års historia, som Fairfax längtade att få höra.

— Alltså blev den spanska flottan inspärrad i Santiago, sade van Brunt, just då en ung kvinna med lätta steg gick förbi honom och ställde sig vid Fairfax sida. Hon såg hastigt på honom och riktade därefter sin oroliga blick på van Brunt.

— Hövdingen Tantlatchs dotter, en slags prinsessa, förklarade Fairfax med en uppriktig rodnad. Kort sagt ett av lockmedeln för att få mig ätt stanna. — Thom, detta är van Brunt, en av mina vänner.

Van Brunt räckte fram handen, men kvinnan bibehöll ett stelt lugn, som helt överensstämde med hennes utseende. Icke en linje i hennes ansikte vek-nade icke ett drag slappades. Hon såg honom rakt i ögonen med en genomborrande, frågande, undersökande blick.

— Hon förstår icke mycket av det, skrattade Fairfax. Det är första gången hon blir presenterad för någon. Men som ni sade, blev den spanska flottan inspärrad i Santiago?

Thom kröp ihop vid sin makes sida, orörlig som en bronsstod, blott ögonen foro från ansikte till ansikte i ett oupphörligt sökande. Och Avery van

16Brunt kände sig nervös, under det han fortsatte att tala, vid detta stumma stirrande. Mitt under sina mest målande bataljskildringar kunde han plötsligt bli medveten om, att de svarta ögonen borrade sig in i honom, varvid han kom av sig och stammade, tills han ånyo kunde komma på tråden och fortsätta.

Fairfax satt med händerna knäppta om knäna och en slocknad pipa i mun, ivrigt lyssnande och sporrande honom, då han tvekade, under det att han själv återuppfriskade minnet av den värld, som han trodde sig ha glömt.

En timme förgick och två, och Fairfax reste sig motsträvigt.

— Således blev Cronje trängd in i ett hörn, inte sant? Ah, vänta ett ögonblick, medan jag springer över till Tantlatch. Han väntar er säkert och jag skall se till, att ni får träffa honom efter frukost. Det skall säkert bli bra, eller hur?

Han försvann in mellan furorna och van Brunt blev sittande och stirrade in i Thoms varma ögon. Fem år, funderade han, och hon kan icke vara mer än tjugo nu. Som eskimå borde hon haft en liten platt näsa, men den är varken bred eller platt utan en örnnäsa med näsborrar så fina och välformade som hos en förnäm dam av en vitare ras — det är indianblodet, som hon måste ha i sig, det kan du

Köldens barn — 2 17Våra säker på Avary van Brunt. Och Avary van Brunt — bliv inte nervös, hon äter inte upp dig! Hon är blott en kvinna och till på köpet en kvinna som inte ser iUa ut. Österländsk snarare än arktisk. Ögonen stora och lagom långt ifrån varandra, med en den allra obetydligaste antydan av mongolisk snedställdhet. Thom du är en anomali. Du hör icke hemma här bland dessa eskimåer, även om din far är en av dem. Var kom din mor ifrån? Och din mormor? Thom, lilla vän, du är en skönhet, en kall, frusen liten skönhet

med Alaska-lava i blodet. Låt bli att se så på mig!

Han skrattade och steg upp. Hennes intensiva stirrande förvirrade honom. En hund drev omkring och nosade på proviantpåsarna. Han ville jaga bort den och sätta påsarna i säkerhet, medan han väntade på Fairfax återkomst. Men Thom sträckte ut handen för att hålla honom kvar och reste sig upp, så att hon stod ansikte mot ansikte med honom.

--Du? sade hon på det arktiska tungomål, som

varierar mycket litet från Grönland till kap Barrow. — Du?

Och det snabba uttrycket i hennes ansikte frågade om allt vad detta "du" uttryckte, om orsaken till hans existens, hans närvaro där, hans förhållande till hennes man — allt.

18— Bröder, svarade han på samma språk med en omfattande gest mot söder. Vi äro bröder, er man och jag.

Hon skakade på huvudet.

— Det är icke bra, att du är här.

— Efter en sömn skall jag gå.

— Och min man? frågade hon, darrande av iver.

Van Brunt ryckte på axlarna. Han var medveten om en viss hemlig skamkänsla, en opersonlig känsla av skam och harm gentemot Fairfax. Och han kände hur han rodnade, medan han betraktade denna unga kvinna. Det var det hela — en kvinna. Den gamla skamliga historien åter igen, alltid densamma, så gammal som Eva och så ung som den sista nya kärlekslågan.

--Min man! Min man! Min man! upprepade

hon häftigt med ett ansikte glödande av passion, med det evigt kvinnligas obarmhärtiga ömhet, makans ömhet, lysande i ögonen, som stirrade på honom.

— Thom, sade han då allvarligt på engelska, du föddes i Nordlandets skogar och du har ätit fisk och kött och kämpat med köld och svält och levt i enkelhet hela ditt liv. Det finns många ting, som sannerligen inte äro så enkla och som du inte kän-

19ner till och aldrig kan komma att förstå. Du vet inte vad det vill säga, att längta och tråna efter de avlägsna köttgrytorna, du vet inte vad det vill säga, att längta efter en vacker kvinnas ansikte. Och den kvinna det här är fråga om är skön, Thom, en mycket vacker kvinna. Du har varit hustru till denne man, och du har gett allt vad du kunde ge, men ditt allt är mycket litet och mycket enkelt, och han är en främmande man. Du har aldrig känt honom och kommer aldrig att känna honom. Sådan är ödets lag. Du har hållit honom i dina armar, men du har aldrig lyckats fånga hans hjärta, denne man med sina fläckar till årstider och sina drömmar om en barbarisk död. Drömmar och drömstoft, det är vad han varit för dig. Du grep efter en gestalt och fick tag på en skugga, gav dig hän åt en män och lade dig hos en skugga. På samma sätt gick det fordom med döttrarna till de män, vilka behagade gudarna. Och Thom, Thom, jag vill inte vara i Fairfax ställe under de vakna nätterna i kommande år, under de nätter, då hans ögon skola se, inte det gyllene hårsvallet på kvinnan vid hans sida utan de svarta flätorna på makan, som han övergav i Nordlandets skogar.

Fastän hon inte förstod honom, hade hon dock lyssnat med spänd uppmärksamhet, som om hennes

20liv avhängde av hans ord. Men hon uppfattade sin mans namn och framstötte på eskimåspråket:

—v Ja! Ja! Fairfax! Min man!

--Stackars lilla dumsnut, hur skulle han kunna

yara din man?

Men hon förstod inte hans engelska och trodde att han gjorde narr av henne. Makans stumma, oförnuftiga vrede

flammade upp i hennes ansikte och det föreföll van Brunt nästan, som om hon hukade sig som en panter beredd till språng.

Han svor tyst för sig själv och såg glöden i hennes ansikte dö bort och efterföljas av den bönfallande kvinnans milda strålande blick — den bönfallande kvinnan, som avstår från styrkan och slugt spelar - ut sin svaghet som ett farligt vapen.

— Han är min man, sade hon sakta. Jag har aldrig känt någon annan. Det är omöjligt, att jag någonsin skulle lära känna någon annan. Det är också omöjligt, att han skulle kunna gå ifrån mig.

— Vem har sagt, att han skall gå från dig, frågade han häftigt, halvt förargad, halvt maktlöst.

— Det är du, som skall säga, att han inte skall gå ifrån mig, svarade hon mjukt, nästan snyftande.

Van Brunt sparkade förargad till bålets bränder och satte sig.

— Det är du, som skall säga det. Han är min

21man. Inför alla kvinnor är han min man. Du är stor, du är stark, oqh, se, jag är så svag. Se, jag ligger för dina fötter. Det är du, som skall avgöra mitt öde. Det blir din sak.

— Res dig upp! Han ryckte häftigt upp henne och reste sig själv. Du är kvinna. Och därför bör du inte ligga i smutsen eller för någon mans fötter.

— Han är min man!

— Gud förlåte alla män! ropade van Brunt lidelsefullt.

— Han är min man! upprepade hon monotont och bönfallande.

— Han är min bror, svarade han.

— Min far är hövdingen Tantlatch. Han regerar över fem byar. Jag skall se till, att de fem byarna bli genomsökta, så att du kan välja bland flickorna i dem och stanna här hos din bror i all sköns ro.

•— När jag har sovit ut, går jag.

— Och min man?

— Din man kommer där. Se!

Inifrån den mörka granskogen hördes Fairfax muntert nynna. Liksom dagsljuset släckes av en dimvåg jagade hans sång bort ljuset från hennes ansikte.

22— Det är hans eget språk, sade hon, hans hemlands språk.

Hon vände sig med ett ungt djurs hela smidighet och försvann i skogen.

— Nu är allt klart, ropade Fairfax, i det han kom närmare. Hans majestät vill taga emot er efter frukost.

— Har ni sagt honom det? frågade van Brunt.

— Nej, jag vill inte säga honom det, förrän vi är klara för avfärd.

Van Brunt betraktade med trumpen tillgivenhet sina sovande män.

— Jag skall vara glad, när vi befinna oss hundra mil härifrån, sade han.

Thom lyfte upp hudskynket till sin fars hydda. Två män sutto där inne hos honom, och alla tre sågo på henne med livligt intresse. Men hennes ansikte röjde ingenting, då hon steg in och tyst satte sig ned. Tantlatch trummade med knogarna på ett spjutskaft, som låg över hans knän, och stirrade slött på en solstråle, som trängde in genom ett snörhål och bildade ett glittrande streck i hyddans dunkla belysning. Vid hans sida satt Chungun-gatte, schamanen, på huk. Båda voro gamla män,

23och många års trötthet talade ur deras ögon. Men mitt emot dem satt Keen, en ung man, mycket populär inom

stammen. Han var snabb och livlig i sina rörelser, och hans svarta ögon flögo från det ena ansiktet till det andra, forskande och trotsiga.

Det var tyst i hyddan. Då och då hördes ett ljud från lägret och på avstånd, svagt och otydligt som av skuggröster, några pojkars gräl i späda, genom-trängade toner. En hund stack in nosen genom ingången och plirade varglikt på dem en stund, medan dreglet droppade från hans elfenbensvita hörntänder. Efter en stund morrade han på försök och drog sedan tillbaka huvudet och kröp baklänges bort, förskräckt över de mänskliga gestalternas orörlighet. Tantlatch sneglade likgiltigt på sin dotter.

— Och din man, hur står det till mellan dig och honom?

— Han sjunger besynnerliga sånger, svarade Thom, och han har ett nytt ansiktsuttryck.

— Så? Har han sagt något?

— Nej, men där är ett nytt uttryck i hans ansikte, ett nytt ljus i hans ögon, och han sitter vid bålet tillsammans med nykomlingen och de tala och tala i oändlighet.

Chungungatte viskade något i sin herres öra, och Keen lutade sig framåt.

24— Det är något som kallar på honom fjärran ifrån, fortsatte hon, och han tycks sitta och lyssna och svarar med att sjunga på sitt eget folks språk.

Åter viskade Chungungatte, och Keen böjde sig fram. Thom teg, tills hennes far nickade åt henne att fortsätta.

— Du vet, o Tantlatch, att vildgåsen, svanen och den lilla krickan födas här i det lågt liggande landet. Och du vet, att de fly för kölden till okända trakter, och likaledes vet du, att de alltid återvända, när solen lyser över detta land och vattendragen äro fria. Alltid vända de tillbaka till den plats, där de blivit födda, så att nytt liv kan alstras. Och nu är det ett annat land som kallar på min man — det land, där han föddes — och han tänker följa ropet. Och likväl är han min man. I förhållande till alla andra kvinnor är han min man.

— Är det rätt, Tantlatch? Är det rätt? frågade Chungungatte med ett svagt hot i rösten.

— Ja, det är rätt! ropade Keen djärvt. Landet kallar på sina barn och alla länder kalla sina barn åter. Liksom vildgåsen och svanen och den lilla krickan kallas hem, så kallas också denne främmande man tillbaka, denne man som har vistats hos oss, men som nu måste gå. Även här är det släktets rop. Gåsen parar sig med gåsen, men sva-

25nen parar sig inte med den lilla krickan. Det är ej rätt, att män av en främmande ras skall söka sig hustrur bland kvinnorna i våra byar. Därför säger jag, att mannen bör återvända till sin egen stam i hans eget land.

— Men han är min egen man, svarade Thom, och han är en stor man.

— Ja, han är en stor man. Chungungatte lyfte huvudet med en svag glimt av återuppblossande ungdomlig kraft. Han är en stor man och han gav din arm styrka, o Tantlatch, gav dig makt och gjorde ditt namn fruktat i landet, fruktat och ärat. Honom har vi att tacka för mycket — för framgång i krig och för kunskapen om hur en by skall försvaras och hur ett överfall i skogen skall utföras, för goda råd vid rådslagen och för lärdomen hur man kan besegra fienden genom ord och högtidliga löften, för kunskapen om hur man skall inringa villebrådet, för botande av sjukdomar och hur man behandlar sår under jakt och i strid. Du, Tantlatch, skulle i dag vara halt, en gammal män, om inte främlingen hade kommit till oss och vårdat dig. Öch alltid, när vi inte visste hur vi skulle handla, ha vi gått till honom, för att han tack vare sin vishet skulle reda ut det åt oss. Och det kommer fortfarande att finnas frågor att reda ut, och vi har

26ännu behov av hans vishet, och vi har inte råd att låta honom gå. Det är inte rätt, att vi låta honom gå.

Tantlatch fortfor att trumma på spjutskaftet och gjorde ett tecken, att han hört. Thom forskade förgäves i hans ansiktsdrag, och Chungungatte syntes krympa ihop och sjunka samman, som om årens tyngd åter tryckte ned honom.

— Ingen dödar mitt byte. Keen slog sig kraftigt för bröstet. Jag dödar själv mitt byte. Jag är glad över att leva, när

jag dödar mitt eget byte. När jag smyger mig över snön för att anfalla en stor älg, är jag glad. Och när jag spänner bågen och snabbt jagar den vassa pilen in i hjärtat, är jag glad. Och köttet från ett byte, som fällts av en annan man, smakar inte så gott som köttet från det jag själv fällt. Jag älskar livet, jag är glad över min styrka och förmåga, glad över att jag själv kan uträtta något. Vilken annan orsak till att leva har jag än den? Varför skulle jag leva om inte för att glädjas över mig själv och över vad jag uträttar? Och det är för att jag gläder mig och är glad, som jag ger mig ut att fiska och jaga, och det är genom att jaga och fiska jag blir skicklig och stark. Mannen, som blir sittande i hyddan vid elden, blir inte skicklig och stark. Han blir inte glad av

27att äta av mitt byte och livet är inte heller någon glädje för honom. Han lever inte. Och därför säger jag, att denne man skall gå. Hans visdom gör inte oss visa. Om han är duktig, behöva vi inte vara duktiga. Vi äta köttet av det byte han nedlagt, men det smakar inte gott. Vi ha nytta av hans styrka, men det bringar oss ingen glädje. Vi leva inte, då han lever för oss. Vi bli feta och kvinnliga, och vi är rädda för oss själva och glömmer att uträtta någonting själva. Låt mannen gå, o Tant-latch, så att vi kunna bli män! Jag är Keen och jag dödar själv mitt byte!

Tantlatch kastade en blick på honom, i vilken man skymtade evighetens tomhet. Keen väntade spänt på hans avgörande; men Tantlatch läppar voro stumma, och den gamle hövdingen vände sig mot sin dotter.

— Yad som en gång givits bort kan inte tagas tillbaka, utbröt hon. Jag var blott ett barn, då denne främling, som är min man, kom till oss. Och jag kände inte till män eller till mäns vanor, och mitt hjärta var fyllt av flickornas lek, då du, Tantlatch, du och ingen annan, kallade mig till dig och lade mig i främlingens armar. Du och ingen annan, Tantlatch; och liksom du gav mig åt mannen* så gav du mannen åt mig. Han är min man. I mina

28armar har han sovit och ur mina armar kan han ej tagas.

— Det kan vara bra, o Tantlatch, inföll Keen med en menande blick på Thom, det kan vara bra att komma ihåg, att det som en gång givits bort inte kan tagas tillbaka.

Chungungatte rätade på sig.

— Dina ord, Keen, komma sig av din ungdom, men vad oss beträffar, o Tantlatch, så äro vi gamla män och vi har förstånd. Vi har också sett in i kvinnoögon och känt vårt blod sjuda av sällsamma begär. Men åren ha avkylt oss och vi har lärt rådsförsamlingens visdom, det kalla huvudets och handens skicklighet, och vi vet, att det varma hjärtat har alltför lätt att locka till obetänksamhet. Vi vet, att Keen fann nåd inför dina ögon. Vi vet, att Thom lovades åt honom för länge sedan, då hon ännu var ett barn. Och vi vet, att det kom andra tider och med dem denne främling och att på grund av vår vishet och vår önskan om lycka gick Keen miste om Thom och löftet blev brutet.

Den gamle schamanen teg och såg rakt på den unge mannen.

— Och det skall också bli känt, att jag, Chungungatte, gav detta råd att bryta löftet.

:— Inte heller har jag tagit någon annan kvinna

29i min säng, inföll Keen. Jag har själv tänt min eld och kokat min mat och skurit tänder i min ensamhet.

Chungungatte slog ut med handen till tecken pä att han ännu ej slutat.

— Jag är en gammal man, sade han, och jag talar, därför att jag har förstånd. Det är bra att vara stark och ha makt. Det är dock bättre att kunna släppa makten ifrån sig, om något gott kan komma ut av det. I gamla dagar satt jag vid din sida, Tantlatch, och min stämma hördes över alla de andras i rådet, och mitt råd följdes i viktiga saker. Och jag var stark och hade makt. Näst Tantlatch var jag den främste. Så kom denne främling, och jag såg, att han var duglig, vis och stor. Och därför, att han var visare och större än jag, var det klart, att stammen skulle ha mer nytta av honom än av mig. Och jag hade ditt öra, Tantlatch, och du lyssnade till mina råd, och främlingen fick makt och ställning och din dotter Thom. Och stammen hade framgång under de nya lagarna, och så skall det fortfara att förbli, när vi ha denne främling ibland oss. Vi äro gamla män, vi två, Tantlatch, du och jag, och detta är en sak för huvudet och inte för hjärtat. Hör mina ord! Hör mina ord, Tantlatch! Låt mannen stanna!

Det uppstod en lång tystnad. Den gamle höv-

30dingen övervägde frågan med en guds självsäkerhet, och Chungungatte tycktes svepa in sig i en hög ålders dimmor. Keen såg med åtrå på kvinnan, men hon lade inte märke härtill, utan höll ögonen stelt riktade på sin fars ansikte. Varghunden sköt åter fliken åt sidan, tog mod till sig av lugnet och kröp framåt på buken. Den nosade nyfiket på Thoms likgiltiga hand, spetsade utmanande öronen mot Chungungatte och kröp ihop framför Tantlatch. Spjutet föll rasslande till marken, och hunden sprang åt sidan med ett förskräckt tjut och nådde dörren i ett språng.

Tantlatch såg från den ene till den andre och betraktade noga var och en. Så lyfte han huvudet med okonstlad kunglighet och avkunnade domen i kall och lugn ton:

— Mannen stannar. Kalla samman jägarna. Sänd en löpare till närmsta by med order, att uppbåda alla stridbara män. Jag vill inte se den nykomne. Tala du med honom Chungungatte! Säg honom, att han måste ge sig iväg genast, om han vill gå i fred. Men blir det strid så döda, döda till sista man; men sänd ut min order, att intet ont får drabba vår man — den man, som min dotter har äktat. Det är bra.

Chungungatte reste sig och gick ut; Thom följde

31honom; men då Keen böjde sig ned vid ingången för att gå hejdade Tantlatchs stämma honom.

— Keen jag råder dig till att lyssna till mina ord. Mannen skall stanna. Låt intet ont hända honom.

Som en följd av Fairfax' lärdomar stormade stammens folk icke fram häftigt och larmande. I stället visade det stor behärskning och nöjde sig med att rycka fram tyst, krypande och ålande från betäckning till betäckning. Nere vid flodstranden och delvis skyddade av ett smalt stycke öppen terräng lågo kriindianerna och de båda voyageurerna hopkrupna. De sågo ingenting och hörde endast svagt, men de kände den skälvning av liv, som gick genom skogen, de otydliga, obestämbara rörelserna av en framryckande fiende.

—- Måtte den lede ta dem, brummade Fairfax. De hade aldrig förr stått för skott, men jag har lärt dem knepet.

Avery van Brunt skrattade, knackade ut askan ur sin pipa och stoppade omsorgsfullt ned den tillsammans med tobakspungen, varpå han lossade jaktkniven ur dess slida vid höften.

— Vänta, sade han. Vi ska bryta det första anfallet och beta dem lusten.

32— Öm de kommer ihåg mina lärdomar, kommer de att angripa i spridd ordning.

— Låt dem. Magasingevär kunna skjuta mer än en gång. Vi ska ... Bra! Det första blodet! Extra tobak för det, Loon!

Loon, en kriindian, hade fått syn på en blottad skuldra och med eri svidande kula underrättat ägaren om sin upptäckt.

— Kan vi bara reta dem till att rusa fram, mumlade Fairfax, om vi bara kan reta dem till att storma.

Van Brunt såg ett huvud sticka fram bakom ett avlägset träd och sände med ett hastigt skott mannen till marken, där han sedan vred sig i dödsryck-„ ningar. Mikael gjorde slut på en tredje, och Fairfax och de övriga hjälpte till och sköto på var och en som blottade sig och på varje buske som rörde sig. Genom att försöka springa över en liten öppen plats utan betäckning beto fem av stammens krigare i gräset och till vänster, där betäckningen var dålig, träffades ett dussin. Men de togo slagen med bister envishet och närmade sig försiktigt och eftertänksamt, utan brådska men också utan tvekan.

Tio minuter senare, då de voro alldeles inpå, upphörde all rörelse, framryckningen stannade av, och den stillhet som följde var olycksbådande, ho-

Köldens barn — 3 ootände. Man kunde endast se skogens och buskarnas gröna och gyllene färger, darrande och skälvande för dagvindens första svaga fläktar. Den bleka, vita morgonsolen kastade långa skuggor och ljusstrimmor på marken. En sårad man lyfte huvudet och kröp med svårighet bort ur gläntan och Mikael följde

honom med bössan men lät bli att skjuta. En vissling ljöd längs hela den osynliga linjen från vänster till höger, och en skur av pilar for genom luften.

— Pass på, kommenderade van Brunt med ny metallklang i rösten. Nu!

På en gång störtade infödingarna upp från sina betäckningar. Skogen blev plötsligt levande. Ett våldsamt tjut hördes, och bössorna svarade skarpt. Infödingarna mötte döden mitt i språnget, men då de föllo strömmade deras kamrater över dem i en tjutande, oemotståndlig våg. I främsta linjen, med fladdrande hår och svängande armar kom Thom rusande förbi träden och hoppande över de hindrande stubbarna. Fairfax siktade på henne och hade nästan tryckt av, innan han kände igen henne.

— Kvinnan! Skjut inte! ropade han. Se! Hon är obeväpnad!

Indianerna hörde det inte, lika litet Mikael och hans kamrat och ej heller van Brunt. Men Thom

34sprang oskadad vidare, alldeles i hälarna på en skinnklädd jägare, som från sidan kastat sig in framför henne. Fairfax tömde sitt magasin på männen till höger och vänster om henne och svängde sin bössa för att möta den store jägaren. Men mannen, som tycktes känna igen honom, vek plötsligt åt sidan och stötte sitt spjut i livet på Mikael.

Ett ögonblick senare hade Thom slagit en arm om sin mans hals, hade vänt sig om och öppnade med röst och tecken de angripande krigarnas massa. Ett dussin män skyndade förbi på båda sidor, öch Fairfax stod en kort sekund och såg på henne och hennes bronsbruna skönhet, skälvande, jublande, skådande okända djup, seende sällsamma syner, drömmande odödliga drömmar. Brottstycken av gammaldags filosofi och nyare etik korsade hans hjärna samt underbara, verklighetstrogna och smärtsamt osammanhängande bilder — jaktscener, sträckor av dunkel skog, tysta snöslätter, balsalar med strålande ljus, stora gallerier och föreläsningssalar, en oklar glimt av provrör, långa rader av fulla bokhyllor, maskiners larm och gatutrafikens buller, en bit av en bortglömd sång, ansikten av älskande kvinnor och gamla kamrater, en ensam bäck mellan branta klippor, en krossad båt på en stenig strand, tysta, månbelysta fält, frodiga ängar, doft av hö ...

35En jägare, som fått en kula mellan ögonen störtade livlös omkull och gled av sin tyngd en bit på marken. Fairfax blev sig själv igen. Hans kamrater, de av dem som ännu levde, hade drivits långt tillbaka in bland träden. Han kunde höra jägarnas barska "Heja! Heja!", medan de gingo dem in på livet och höggo och stucko med sina vapen av ben och elfenben. De stupandes skrin träffade honom som slag. Han visste att striden var slut och slaget förlorat, men alla hans ras' traditioner och trohet tvang honom att störta sig in i stridsvimlet för att åtminstone få dö med sina rasfränder.

— Min man! Min man! ropade Thom. Du är i säkerhet!

Han försökte att komma vidare, men tyngden av hennes kropp hindrade honom.

— Behövs inte! De äro döda och livet är här-ligt!

Hon höll honom tätt om halsen, så att han trampade fel och snubblade, vacklade och försökte återfå fotfästet, snubblade igen och föll baklänges till marken. Hans huvud slog emot en framskjutande rot och han blev halvt bedövad och kunde blott göra svagt motstånd. I fallet hade han hört suset av en fjädrad pil, som for förbi, och hon täckte hans kropp med sin egen som en sköld, i det hon

36höll honom hårt omslingrad med ansikte och läppar tryckta mot hans hals.

Då var det som Keen reste sig från ett snår ett tiotal fot därifrån. Han såg sig försiktigt omkring. Striden hade dragit vidare och den siste mannens skrik dog bort. Ingen syntes till. Han lade en pil på strängen och sneglade på mannen och kvinnan. Mellan hennes bröst öch arm såg han mannens sida med ljus, lysande hud. Keen spände bågen och drog pilen tillbaka ända till spetsen. Två gånger prövade han det, lugnt och sansat för att vara säker på sitt skott, och lät så pilen med sin benhulling flyga rakt in i det vita hullet, som lyste ännu vitare i de mörka armarnas och mörka böstens famntag.

Livets lag

Gamle Koskoosh lyssnade ivrigt. Ehuru hans syn för längesedan försvagats, var hans hörsel ännu skarp, och det svagaste ljud trängde in till det glimtande förstånd, som ännu fanns bakom den fårade pannan, men som icke längre såg ut på denna världens ting. Aha! Det var Sit-cum-to-ha, som med ljudlig stämma förbannade hundarna, medan hon knuffade och pryglade dem till att låta sig spännas för. Sit-cum-to-ha var hans dotterdotter, men hon hade för brått om för att tänka på sin nedbrutne morfar, som satt där ensam och hjälplös i snön. Lägret måste flyttas. Den långa färden väntade och den korta dagen tog fort slut. Livet kallade henne och livets plikter, icke döden. Och han var döden mycket nära nu.

Den tanken gjorde ett ögonblick den gamle rädd, och han sträckte fram en giktbruten hand, somdarrande strök över den lilla bunken torrt bränsle vid sidan av honom. Förvissad om att den verkligen fanns där, drogs handen tillbaka i skydd av det slitna pälsverket, och han började ånyo lyssna. Det sträva knastrandet av halvfrusna hudar sade honom, att hövdingens älghudshydda packades samman för transport. Hövdingen var hans son, kraftig och stark, den yppersta mannen i stammen och en väldig jägare. Medan kvinnorna sleto med lägrets bagage, hördes han gräla på dem för deras långsamhet. Gamle Koskoosh spetsade öronen. Det var sista gången han skulle få höra denna stämma. Där föll Kilhows tält! Och Tusjens! Sju—-åtta—nio; nu kunde blott schamanens stå kvar. Så där! Nu höllo de på att arbeta med det. Han kunde höra schama-nen muttra, medan han lassade det på släden. Ett barn jämrade sig, och en kvinna lugnade det med milda, nynnande strupljud. Lille Kotee, tänkte den gamle, ett oroligt barn och inte särskilt starkt. Det skulle kanske snart dö, och så skulle de bränna ett hål i den frusna tundran och stapla upp stenar ovanpå för att hålla järvarna borta. Nåja, vad betydde det väl? Några få år i bästa fall, och lika ofta en tom mage som en full. Och till sist väntade dock döden, den alltid utsvultna döden, deij hungrigaste av dem alla.

Vad var det? Jaså, det var männen, som surrade slädarna och spände till remmarna. Han lyssnade, han, som aldrig skulle lyssna mera. Pisksnärtarna veno och beto bland hundarna. Hör hur de gnällde! Hur hatade de inte resan och slitet! Nu bar det av! Släde efter släde skakade bort i tystnaden. Borta voro de. De hade glidit ut ur hans liv och han satt ensam och skulle ensam möta den sista bittra timmen. Nej. Snön knarrade under en mockasin; en man stod vid hans sida; en hand lades vänligt på hans huvud. Hans son var god, som gjorde detta. Han kom ihåg andra gamla män, vilkas söner icke hade väntat, sedan stammen dragit bort. Men hans son hade gjort det. Han försjönk i minnenas värld, tills den unge mannens stämma kallade honom tillbaka till verkligheten.

— Har du det bra? frågade han.

Och den gamle svarade:

— Jag har det bra.

— Det finns ved bredvid dig, fortsatte den yngre, och elden brinner klart. Morgonen är mulen, och kölden har givit med sig. Det kommer snart snö. Det snöar redan.

— Ja, det snöar redan!

— Stammens folk har bråttom. Deras bördor äro tunga och magarna platta av brist på föda. Vä-

40gen är lång och de färdas snabbt. Jag går nu. Är det bra?

— Jag är som ett blad från den förgångna sommaren, vilket svagt klänger sig fast vid stjälken. Den första vindil får mig att falla. Min röst har blivit som en gammal kvinnas. Mina ögon vägleda mig inte längre, mina fötter kännas tunga, och jag är trött. Det är bra.

Han böjde undergivet huvudet, tills det sista ljudet av den knarrande snön hade dött bort, och han visste då, att hans son icke kunde kallas tillbaka. Så smög sig hans hand hastigt bort till bränslet. Det var det enda som stod mellan honom och evigheten, som öppnade sig för honom. Till sist kunde hans liv mätas i några träpinnar. En

efter en skulle dessa grenar gå åt för att hålla elden vid liv och precis på samma sätt skulle döden, steg för steg, smyga sig över honom. När den sista pinnen hade avgivit sitt förråd av värme, skulle kölden börja samla sina krafter; först skulle hans fötter duka under, därpå hans händer; och stelheten skulle sakta sprida sig från lemmarna till kroppen. Hans huvud skulle falla framåt mot knäna, och han skulle få vila. Det var så enkelt. Alla människor måste ju dö.

Han beklagade sig inte. Det var livets lag och den var rättfärdig. Han var född nära jorden, och

41nära jorden hade han levat, och dess lagar var ingen nyhet för honom. Det var lagarna för allt kött, för all levande materia. Naturen var icke vänlig mot köttet. Den bekymrade sig inte om en sådan konkret sak som individen. Den var blott intresserad av släktet, av rasen. Detta var den djupaste tanke, som gamle Koskooshs tankegång var i stånd att frambringa, men den hade också ett fast grepp om honom. Han såg exempel på den överallt i livet. Savens stigande, sälgknopparnas bristande grönska, de gula lövens fall — redan i detta såg man hela förloppet. Men en uppgift hade naturen för individen. Löste han icke den uppgiften, dog han. Löste han den, var det detsamma, han dog likväl. Det brydde naturen sig inte om; det fanns tillräckligt med individer, som voro lydiga, och det var blott lydnaden i detta fall och icke den lydige, som levde och levde beständigt. Koskooshs stam var mycket gammal. De gamla män, som han hade känt som pojke, hade i sin tur känt gamla män i sin ungdom. Därför var det sant, att stammen levde, att den garanterade alla sina medlemmars lydnad, långt in i den förgångna forntiden, vars viloställen icke ens voro kända. De räknades inte. De voro episoder. De voro försvunna som skyar från en sommarhimmel. Han själv var också en episod

42och skulle försvinna. Det brydde naturen sig icke om. Den gav livet ett uppdrag, skrev en lag för det. Att fortplanta sig var livets uppgift, dess lag var döden. En ungmö var vacker att se på, hög-barmad och stark, med svikt i gången och ljus i ögonen. Men hennes uppgift låg ännu framför henne. Ljuset i hennes ögon blev klarare, hennes steg snabbare, hon var än utmanande gentemot de unga männen, än rädd för dem, och hon smittade dem med sin oro. Och hon blev allt vackrare och vackrare att se på, tills en eller annan jägare, som icke längre kunde styra sig, tog henne till sitt tält för att laga mat och arbeta för honom och bli mor till hans barn. Och när hennes barn kommo, miste hon sitt vackra utseende. Hennes rörelser blevo långsamma och lättjefulla, hennes ögon slöa och matta, och endast de små barnen funno glädje i att luta sig mot den gamla squawens rynkiga kind vid lägerbålet. Hon hade fullgjort sin uppgift. Inom kort, vid första hungersnöd eller första långa marsch, skulle hon bli kvarlämnad, som han blivit, vid en liten hög ved i snön. Det var lagen.

Han lade försiktigt en gren på bålet och fortsatte sina betraktelser. Det var detsamma överallt och hos allt levande. Myggorna försvunno med den första frosten. Den lilla trädekorren kröp undan

43för att dö. När kaninen blev gammal, blev den långsam och tung och kunde inte längre fly undan sina fiender. Till och med den stora kronhjorten blev klumpig och blind och grälsjuk och kunde till sist fällas av en handfull bjäbbande valpar. Han kom ihåg, hur han själv hade övergett sin egen far vid ett av Klondykes övre lopp en vinter, vintern innan missionären kom med sina bönböcker och sin medicinlåda. Ofta hade Koskoosh smackat med läpparna vid tanken på denna låda, men nu vattnades det icke längre i munnen på honom. Särskilt "smärtstillaren" hade smakat gott. Men missionären var dock ett påhäng; han drog inget kött till lägret, men åt glupskt, och jägarna knorrade. Men han fick en lunginflammation vid Mayos förgrening, och hundarna skubbade undan stenarna och slogos sedan om hans knotor.

Koskoosh lade ännu en gren på elden och tänkte längre tillbaka i det förflutna. Det var den stora hungersnödens dagar, då de gamla männen kröpo samman kring elden med tomma magar och berättade dunkla sägner om de tider, då Yukon flöt bred och öppen i tre vintrar, men sedan i stället låg tillfrusen i tre somrar. Han hade förlorat sin mor under den hungersnöden. På sommaren hade laxens lektid slagit fel, och stammen hade därför sett fram

44mot vintern och renarnas ankomst. Och så kom vintern, men den förde inte med sig några renar. Aldrig förr hade något sådant inträffat, inte ens i de gamla männens tid. Men renarna kom inte, och det var det sjunde året, och kaninerna hade icke ökats, och hundarna voro endast skinn och ben. Och under den mörka årstiden gräto barnen och dogo liksom kvinnorna och de gamla männen; icke en av tio i stammen levde för att möta solen, då

den återvände på våren. Det var en hungersnöd!

Men han hade också upplevt tider av överflöd, när köttet låg och ruttnade för dem och hundarna voro feta och odugliga av övermättnad — tider då de läto viltet gå utan att fälla det och kvinnorna voro fruktsamma och tälten fyllda av krypande pojkar och flickor. Det var då, som männen blevo övermodiga och uppfriskade gamla tvistigheter och gingo över vattendelarna mot söder för att göra slut på Pellyerna och mot väster för att få sitta vid Tananernas slocknade bål. Han kom ihåg, hur han som pojke under en rik tid hade sett en älg rivas av vargar. Zing-ha låg tillsammans med honom i snön och såg på — Zing-ha, som senare blev den listigaste jägaren och som omkom genom att gå ned sig i en vak på Yukon. De funno honom en månad senare, till hälften uppkrupen ur vattnet och frusen till is.

45Men det var älgen. Zing-ha och han hade gått ut en dag för att leka att de voro jägare liksom deras fäder. På flodbrädden hade de funnit färska spår efter en älg och dessutom en mängd vargspår. — En gammal en, sade Zing-ha, som var snabbare att tyda spåren — en gammal en, som inte kan följa med flocken. Vargarna har skilt den från de övriga, och nu slipper den aldrig undan. Och så var det. Det var deras metod. Dag och natt, aldrig vilande, skulle de, nafsande den i hälarna och snappande efter mulen, förfölja den ända till slutet. Hur Zing-ha och han kände blodtörsten vakna inom sig! Slutet vore värt att se!

Ivrigt följde de spåret, och till och med Kos-koosh, som ännu icke hade någon skarp blick och var en oövad spårare, skulle kunnat följa det blint, så brett var det. De voro alldeles i hälarna på bytet och kunde läsa den grymma, nyskrivna tragedin för varje steg. Nu kommo de till ett ställe, där älgen gjort stånd och försvarat sig. Tre gånger längden av en vuxen man åt alla håll hade snön blivit tilltrampad och uppsparkad. I mitten syntes de djupa intrycken av villebrådets breda klövar och överallt runtomkring vargarnas lättare fotspår. Några hade lagt sig vid sidan och vilat, medan kamraterna plågade bytet. Avtrycken i snön av deras utsträckta

46kroppar voro så tydliga, som om de kommit till ögonblicket innan. En varg hade blivit fångad under ett vilt utfall av det rasande offret och trampats ihjäl. Några få, väl avgnagda benknotor vittnade härom.

Åter stannade de vid ett annat ställe. Här hade det stora djuret kämpat en förtvivlad kamp. Två gånger hade det slagits till marken, efter vad snön visade, och två gånger hade det skakat av sig angriparna och åter kommit på benen. Sin uppgift hade älgen löst för länge sedan, men likväl var livet kärt. Zing-ha sade, att det var sällan, att en älg, som väl hade fallit åter kom fri; men detta hade onekligen skett här. Schamanen skulle se tecken och under i detta, när de berättade det.

Och åter kommo de till en plats, där älgen försökt komma uppför strandbrinken och in i skogen. Men förföljarna hade angripit bakifrån, så att den stegrat sig och fallit baklänges över dem, krossande två av dem djupt ner i snön. Det var klart, att slutet var nära, ty kamraterna hade lämnat dem orörda. Två andra ståndplatser skyndade de därpå förbi. Dessa lågo helt nära varandra, och älgen hade endast upptagit en kort strid på varje. Spåren voro nu blodiga, och det stora djurets steg hade blivit korta och vacklande. Och så hörde de de första ljuden

47från kampen — inte jaktens fullständiga kör, utan det korta gläfsandet, som talade om närkamp och om tänder i kött. Krypande mot vinden ålade sig Zing-ha fram genom snön, och tillsammans med honom kröp han själv, han, Koskoosh, som en gång skulle bli stammens hövding. Tillsammans trängde de sig in under en ung grans grenar och kikade fram. Det var slutakten, som de fingo se.

Denna bild stod ännu, liksom alla intryck från ungdomen tydligt för honom, och hans skumma ögon sågo slutstriden utspelas, lika levande som för många år sedan. Koskoosh förvånades häröver, ty under den tid som följde, då han var ledare för män och hövdingen i rådet, hade han utfört stora ting och gjort sitt namn till en plåga för Pellyerna, för att icke nämna den främmande vite mannen, som han dödat, kniv mot kniv, i öppen strid.

Länge grubblade han över sin ungdoms dagar, tills elden sjönk samman och kölden bet hårdare. Han lade på två grenar denna gång och utmätte den tid han hade kvar att leva efter det som återstod. Om Sit-cum-to-ha hade tänkt på sin morfar och samlat ihop en större armsbörda, skulle hans tid ha blivit längre. Det skulle ej ha varit svårt för henne. Men hon hade alltid varit ett likgiltigt barn och hade icke haft en tanke för de gamla från

48den stund då bävern, Zing-has sonson, kastat sina blickar på henne. Men vad gjorde väl det? Hade han inte handlat på samma sätt i sin ungdom? En lång stund lyssnade han ut i tystnaden. Kanske hade hans sons hjärta veknat, så att han kom tillbaka med hundarna för att föra sin gamle far vidare med stammen till en plats, där renarna voro talrika och feta.

Han ansträngde sina öron, hans rastlösa hjärna upphörde att tänka ett ögonblick. Intet rörde sig, intet. Han själv var den ende som andades i den stora tystnaden. Det var mycket ensamt. Hör! Vad var det? En köldrysning skakade honom. Det välkända, långdragna tjutet avbröt tystnaden och det var nära intill. Och då såg han som en vision bilden av älgen — den gamle älgtjuren —de sönderslitna bogarna och blodiga sidorna, den upprivna manken och de stora, greniga hornen, ända nere vid marken och kämpande till det sista. Han såg de blixtsnabba grå gestalterna, de lysande ögonen, de hängande tungorna och de dreglande tänderna. Han såg den obönhörliga ringen sluta sig samman, tills den blev en mörk punkt i den upptrampade snön.

En kall nos stötte mot hans kind och vid denna beröring återkallades han till verkligheten. Hans

Köldens barn — 4 aqhand for snabbt till elden och drog ut en brinnande gren. Överväldigad av sin nedärvda fruktan för människan drog djuret sig tilbaka och gav upp ett långdraget tjut, ett rop till sina bröder; och de svarade glupskt, tills en ring av krypande, dreglande, grå djur samlats kring honom. Den gamle hövdingen lyssnade till hur denna ring blev allt trängre. Han svängde sin brand vilt, och fnysningarna övergingo till morrningar; men de flämtande bestarna ville inte skingra sig. Nu ålade en sig fram på buken och drog benen efter sig, nu en andra, så en tredje; men icke en enda drog sig tillbaka. Varför skulle han haka sig fast vid livet? frågade han sig och lät den flammande grenen falla ned i snön. Den fräste och slocknade. Ringen morrade oroligt, men blev liggande. Åter såg han den gamla älgtjurens sista strid, och Koskoosh lät huvudet sjunka ned på knäna. Vad tjänande det till, när allt kom omkring? Var det inte livets lag?

Nam-Bok, Lögnaren

— En bidarka, inte sant? Se! En bidarka, och en man som ror den tafatt med en åra!

Gamla Bask-Wah-Wan reste sig upp på knäna, darrande av kraftlöshet och iver och stirrade ut över sjön.

— Nam-Bok har alltid burit sig tafatt åt med åran, mumlade hon ihågkommande, skyggande med handen över ögonen mot solen och spanade ut över det silverglänsande vattnet. Nam-Bok har alltid varit klumpig. Jag minns . . . .

Men kvinnorna och barnen skrattade högt, och man hörde ett svagt hån i deras skratt och hennes röst blev svagare tills hon rörde läpparna utan att frambringa ett ljud.

Koogah lyfte sitt gråa huvud från benet, som han höll på att skära ut, och följde hennes blick. En bidarka närmade sig stranden, när inte vidagirningar förde den ur kursen. Roddaren paddlade med större styrka än skicklighet och närmade sig i sicksack under stort slöseri med krafterna. Koogahs huvud sänkte sig åter över hans arbete, och på elfenbensbeten mellan sina knän ristade han in ryggfenan av en fisk, vars like aldrig simmat i vatten.

— Det är utan tvivel mannen från grannbyn, sade han avgörande, som kommer för att rådfråga mig om, hur man avbildar saker och ting på elfenben. Och den mannen är en tafatt karl. Han lär det aldrig.

— Det är Nam-Bok, återtog den gamla Bask-Wah-Wan. Skulle jag inte känna igen min egen son? frågade hon skrikande. Jag säger och säger igen, att det är Nam-Bok.

— Och det har du sagt i många somrar, hånade en av kvinnorna sakta. Alltid när isen på sjön går upp, har du suttit och vaktat dagen lång och för varje tillfällig kanot har du sagt: Det är Nam-Bok. Nam-Bok är död, o. Bask-Wah-Wan, och de döda komma inte tillbaka. Det är omöjligt, att döda kunna komma tillbaka.

— Nam-Bok! ropade den gamla kvinnan, så högt och tydligt att hela byn blev förbluffad och såg på henne.

Hon reste sig mödosamt och stapplade ned översanden. Hon snubblade över ett barn, som låg i solen, och modern stillade barnets gråt och slängde några hårda ord efter den gamla, som icke lät sig bekomma. Barnen sprungo ned till stranden före henne, och medan mannen i bidarkan kom närmare och så när hade kantrat genom ett av sina tafatta paddeltag, följde kvinnorna efter. Koogah släppte sin valrosstand och följde med, tungt stödjande sig på sin stav, och efter honom kommo männen långsamt, två eller tre tillsammans.

Bidarkan vände bredsidan till, och vågskvalpet höll nästan på att fylla den, men en pojke sprang ut i vattnet och drog stäven högt upp på sanden. Mannen reste sig och sände en frågande blick ut över fisklägets invånare. En brokig ylletröja, smutsig och sliten, hängde löst över hans breda skuldror, och en röd bomullsduk var bunden om hans hals på sjömanssätt. En fiskarmössa på hans kortklippta huvud och dungaree-byxor samt grova skor fullstän-digade hans klädsel.

Men han var icke förty en märklig person för dessa enkla fiskare i det stora Yukon-deltat, vilka hela sitt liv stirrat ut över Beringshav och under denna tid blott sett två vita män — mantalsskrivaren och en jesuitpräst, som förirrat sig dit. De voro fattiga, jorden gav inte guld och jakten inte värde-

53fullt pälsverk, varför de vita passerat dem på stort avstånd. Yukon hade också under tusentals år grundat upp det angränsande havet med grus från Alaska, så att fartyg gingo på grund, innan dé fingo land i sikte. Därför skyddes också den dimmiga kusten med sina långa laguner och stora grupper av dyiga öar av de vitas fartyg, och fiskarna här visste icke en gång att dylika ting existerade.

Koogah, henskäraren, drog sig hastigt tillbaka, snubblade över sin stav och föll omkull.

— Nam-Bok! ropade han, medan han förskräckt försökte komma på bénen igen. Nam-Bok, som drivit till havs, har kommit tillbaka!

Män och kvinnor veko rysande undan, och barnen kilade iväg mellan benen på dem. Blott Opee-Kwan var modig, som det anstod byns hövding. Han steg fram och stirrade länge och allvarligt på den nykomne.

— Det är Nam-Bok, sade han till slut, och vid den övertygande tonen i hans röst tjöto kvinnorna av förskräckelse och drogo sig tillbaka.

Den främmandes läppar rörde sig obestämt, och hans bruna hals vred sig och arbetade med outtalade ord.

— La, la, det är Nam-Bok, sjöng Bask-Wah-Wan,

54medan hon sneglade upp i hans ansikte. Jag har alltid sagt, att Nam-Bok skulle komma tillbaka.

— Ja, det är Nam-Bok, som har kommit tillbaka. Denna gång var det Nam-Bok själv, som talade, i det han lyfte ett ben ut över bidarkans sida och blev stående med den ena foten i båten och den andra på land. Åter vred och vrängde han sin hals, medan han sökte efter de bortglömda orden. Och då dessa kommo, hade de en sällsam klang, och strupljuden kommo sluddrande. Jag hälsar er, mina bröder, sade han, bröder från förr, innan frånlandsvinden förde mig bort.

Han steg ned på stranden med bägge fötterna och Opee-Kwan vinkade åt honom att gå tillbaka.

— Du är död, Nam-Bok, sade han.

Nam-Bok skrattade.

— Jag är fet.

— Döda män äro icke feta, medgav Opee-Kwan. Du har haft det bra, men det är sällsamt. Ingen kan segla bort med frånlandsvinden och komma tillbaka efter år.

— Jag har kommit tillbaka, svarade Nam-Bok enkelt.

— Kanske du är en skugga, en förbifarande skugga av den Nam-Bok, som levde. Skuggor kunna komma

tillbaka.

55— Jag är hungrig. Skuggor äta inte.

Men Opee-Kwan var tveksam och strök sig förvirrad över pannan. Nam-Bok var även förvirrad, och medan han såg upp och ned längs raden av byfolk, fann han ingen välkomsthälsning i fiskarfolkets blickar. Männen och kvinnorna viskade sinsemellan. Barnen smögo sig förskräckta bakom de vuxna, och hundarna reste ragg, kröpo fram till honom och nosade misstänksamt.

— Jag födde dig, Nam-Bok, och jag gav dig di, då du var liten, jämrade sig Bask-Wah-Wan och närmade sig; och om du är en skugga eller inte, vill jag ge dig mat nu.

Nam-Bok gjorde en rörelse som för att gå bort till henne, men ett förskräckt och hotande mummel höll honom tillbaka. Han sade något på ett främmande språk, vilket kunde tydas som ett "Satan också" och tillade:

— Jag är ingen skugga utan en människa.

— Vem kan begripa sådana hemlighetsfulla ting? frågade Opee-Kwan, halvt för sig själv och halvt vänd mot stammen. Vi leva, och ett andedrag senare leva vi inte. Om en människa kan bli en skugga, kan då inte en skugga bli en människa? Nam-Bok levde, men är död. Detta vet vi, men

56vi vet inte om den här Nam-Bok är Nam-Bok eller Nam-Boks skugga.

Nam-Bok harklade sig och svarades

— I gamla tider, för länge sedan, drog din farfar, Opee-Kwan, bort och kom först tillbaka efter åratals förlopp. Och han nekades inte plats vid elden. Det säges ... Han gjorde en konstpaus, och åhörarna lystrade. Det säges, upprepade han med särskild tonvikt, att Sipsip, hans kluch, födde honom två söner efter hans hemkomst.

— Men han hade inte något att göra med från-landsvinden, svarade Opee-Kwan. Han begav sig in i hjärtat av landet, och det ligger i sakens natur, att en människa kan gå längre och längre in i landet.

— Och på samma sätt på havet. Men det hör inte dit. Det säges ... att din farfar berättade sällsamma historier om vad han hade sett.

— Ja, han berättade sällsamma historier.

—• Jag har också sällsamma historier att berätta, förklarade Nam-Bok inställsamt. Och då de tvekade, tillade han: Och även gåvor.

Han tog upp ur bidarkan en schal av underbart tyg och färg och kastade den över sin mors axlar. Kvinnorna stönade i kör av beundran, och gamla Bask-Wah-Wan rullade det brokiga tyget mellan

57fingrania, klappade det och nynnade i barnslig glädje.

— Han har historier att berätta, mumlade Koo-gah, — och gåvor, tillade en kvinna.

Och Opee-Kwan visste, att hans folk var ivrigt, och själv kände han en kittlande nyfikenhet efter att få höra dessa ännu oberättade historier.

— Fisket har varit gott, sade han betänksamt, och vi ha tran i mängder. Alltså kom, Nam-Bok, låt oss hålla gille.

Två av männen lyfte upp bidarkan på sina skuldror och bar den upp till lägerelden. Nam-Bok gick vid sidan av Opee-Kwan och fisklägets invånare följde efter med undantag av några av kvinnorna, som dröjde ett ögonblick för att smekande känna på schalen.

Det talades inte mycket under måltiden, ehuru många nyfikna blickar riktades på Bask-Wah-Wans son. Han kände sig besvärad — dock inte emedan han var en blyg natur, utan emedan stanken av sältranet tog aptiten från honom och han uppriktigt önskade att dölja sina känslor i detta avseende.

— Ät! Du är hungrig, bjöd Opee-Kwan, och Nam-Bok blundade med bägge ögonen och stack handen ned i den stora grytan med rutten fisk.

— La, la, var inte blyg. Det fanns gott om säl

58i år och starka män äro alltid hungriga. Och Bask-Wah-Wan rörde runt en särskilt motbjudande bit lax i tranet och räckte kärleksfullt den doppade biten till sin son.

I förtvivlan, då varnande tecken underrättade honom om, att hans mage inte var lika motståndskraftig som i gamla dagar, stoppade han sin pipa och gav sig till att röka. Folket åt stojande vidare och sågo på. Få av dem kunde stoltsera med någon intimare bekantskap med den dyrbara tobaken, ehuru de då och då fingo små kvantiteter och avskyvärda kvalitéer i utbyte med eskimåer nordpå. Koogah, som satt vid sidan av honom, lät förstå, att han inte hade något emot ett bloss, och mellan två munsbitar, med läpparna tjockt insmorda med tran, sög han löst på bärnstenmunstycket. Efter detta höll sig Nam-Bok med en skälvande hand på magen och vägrade att taga pipan tillbaka, då den bjöds honom. Koogah fick gärna behålla den, sade han, ty det hade redan från början varit hans mening att förära honom den. Och folket slickade sina fingrar och gladde sig över hans givmildhet.

Opee-Kwan reste sig upp.

— Och nu, Nam-Bok, är gillet slut och vi vill höra dina berättelser om de underbara ting du sett.

Folket klappade bifall, samlade sitt arbete om-

59kring sig och gjorde sig beredda att lyssna. Männen hade brått med att sätta skaft på spjut och skära i elfenben, medan kvinnorna skrapade späcket av sälskinn, gjorde skinnen mjuka och sydde mulucs med sentråd. Nam-Boks ögon överforo scenen, men den utövade inte den lockelse på honom, som minnena hade kommit honom att vänta. Under sina kringflackande år hade han sett fram emot denna stund, och nu då den kommit, kände han sig besviken. Det var ett fattigt och trist liv, tyckte han, och inte att jämföra med det han vant sig vid. Likväl ville han öppna deras ögon litet, och hans blick lyste till vid tanken.

— Bröder, började han med den omständliga förbindligheten hos en man, som står i begrepp att berätta om sina egna stora bedrifter, det var sensommar för många somrar sedan med ungefär liknande väder, som det nu ser ut till att bli, då jag drog bort. Ni kommer alla ihåg den dagen, då måsarna flög lågt och vinden blåste starkt från land och jag inte kunde hålla min bidarka upp mot vinden. Jag band bidarkans överdrag tätt omkring mig, så att vatten inte kunde tränga in i den, och hela natten kämpade jag mot stormen. Nästa morgon fanns intet land att se — bara havet — och frånlandsvinden höll mig fast och förde mig bort.

60Tre sådana nätter ljusnade i daggryningen och visade mig dock intet land, och frånlandsvinden ville inte släppa mig. Och då den fjärde dagen kom, var jag som tokig. Jag kunde inte sticka paddeln i vattnet av brist på föda, och det gick runt i mitt huvud på grund av törst. Men sjön var inte längre så svår, och den milda sunnanvinden blåste, och då jag såg mig om fick jag se en syn, som kom mig att tro att jag verkligen mist förståndet.

Nam-Bok gjorde ett uppehåll för att rensa bort litet lax, som fastnat mellan tänderna, och männen och kvinnorna väntade sysslolösa och med framsträckta huvuden.

— Det var en stor kanot. ,Om alla de kanoter jag sett i mina dagar slogos tillhopa till en enda kanot, skulle den dock inte bli så stor.

Det hördes ett utbrott av tvivel, och Koogah, som var gammal, skakade på huvudet.

— Om varje bidarka var som ett sandkorn, fortsatte Nam-Bok utmanande, och om det fanns lika många bidarkor som det finns sandkorn här på stranden, skulle de likväl tillsammans icke bilda en så stor kanot som den jag såg fjärde morgonen. Det var en mycket stor kanot och den kallades skonare. Jag såg det underbara föremålet, denna stora

61skonare, komma efter mig, och ombord på den såg jag män . . •

— Stopp, o Nam-Bok! avbröt Opee-Kwan. Vad för slags män var det? Stora män?

— Nej, vanliga män som du och jag.

— Kom den stora kanoten snabbt?

— Ja.

— Sidorna var höga och männen små. Opee-Kwan fastslog detta förhållande med tonvikt. Och dessa män rodde med långa åror?

Nam-Bok log.

— Det fanns inga åror, sade han.

Folket gapade av förvåning och det blev länge alldeles tyst. Opee-Kwan lånade Koogahs pipa för några långa begrundande bloss. En av de yngre kvinnorna fnissade nervöst och ådrog sig vreda blickar.

— Det fanns inga åror? frågade Opee-Kwan sakta, i det han återlämnade pipan till Koogah.

— De hade sunnanvinden i ryggen, förklarade Nam-Bok.

— Men en kanot driver sakta för vinden.

— Skonerten hade vingar — så här! Han skisserade upp master och segel i sanden och männen flockades omkring honom och betraktade den. Det blåste friskt och för att förtydliga sin ritning grep

62han hörnen av sin mors schal och höll ut dem, så att schalen svällde som ett segel, Bask-Wah-Wan kämpade och stred emot, men blåste hjälplös ett tiotal alnar bort längs stranden och hamnade i en hög drivved. Männen utstötte kloka förstående brummanden, men Koogah kastade plötsligt tillbaka sitt håriga huvud.

— Ha! Ha! skrattade han. En lustig sak, denna stora kanot! En mycket lustig sak! En leksak för vinden! Dit vinden blåser, dit far den också. Ingen man, som far med den kan på förhand nämna den strand, där han skall landa, ty han far alltid med vinden. Och vinden far åt alla håll, ingen vet åt vilket.

— Det är sant, tillfogade Opee-Kwan allvarligt. Att fara med vinden är lätt nog, men för att fara emot vinden måste man kämpa hårt; och dessa män på den stora kanoten kämpade inte alls, då de inte hade några åror.

— De behövde inte kämpa, ropade Nam-Bok vred. Skonaren gick också mot vinden.

— Och vad sade du fick sk- sk- skonaren att gå emot vinden? frågade Koogah och stapplade försiktigt över det främmande ordet.

— Vinden, var det otåliga svaret.

— Vinden fick alltså sk- sk- skonaren att gå emot

63vinden? Gamle Koogah flinade öppet mot Opee-Kwan och fortsatte, medan skrattet växte omkring honom: Vinden blåser både åt det ena och åt det andra hållet på en gång. Det är mycket enkelt. Det förstå vi, Nam-Bok. Det förstå vi tydligt.

— Du är ett nöt!

— Sanningen faller från dina läppar, svarade Koogah ödmjukt. Jag var för långsam för att förstå saken, som ju var klar nog.

Men Nam-Boks ansiktsuttryck var mulet, och han sade några hastiga ord, som de aldrig förr hade hört. Benskärning och benskrapning fortsatte igen, men Nam-Bok slöt läpparna över den tunga, som ej blev trodd.

— Denna sk- sk- skonare, frågade Koogah obekymrad vidare. Den var väl gjord av ett stort träd?

— Den var gjord av många träd, snäste Nam-Bok. Den var mycket stor.

Han försjönk i trumpen tystnad och Opee-Kwan knuffade till Koogah, som skakade på huvudet med slö förvåning och mumlade:

— Det är mycket egendomligt.

Nam-Bok nappade.på kroken:

— Det är ingenting, sade han överlägset. Då skulle du se ångaren. Som sandkornet är emot bidar-kan, som bidarkan är mot sandkornet, sådan är

64skonaren emot ångaren. Vidare är ångaren gjord av järn. Den är helt och hållet av järn.

— Nej, nej, Nam-Bok, utbröt hövdingen. Hur kan det vara möjligt? Järn sjunker alltid till botten. Jag hade till exempel tillhandlat mig en järnkniv av hövdingen i vår grannby, och i går gled kniven ur min hand och ned, ned i sjön. Det finns en lag för allting. Och dessutom vet vi, att ting av samma art ha samma lag, och att allt järn har denna lag. Tag därför tillbaka dina ord, Nam-Bok, så att vi fortfarande kan respektera dig.

— Det förhåller sig så, påstod Nam-Bok. Ängaren är helt hållet av järn och sjunker dock inte.

— Nej, nej, det kan inte vara möjligt.

— Jag har sett det med egna ögon.

— Det är inte tingens natur.

— Men säg mig, Nam-Bok, avbröt Koogah av rädsla för att de inte skulle få höra fler historier, säg mig, hur dessa män finna vägen över havet, då de inte ha någon kust att styra efter.

— Solen visar dem vägen.

— Men hur då?

— Vid middagstid tar skonarens hövding en tingest, genom vilken hans ögon se på solen, och så får han solen att stiga ned från himlen till jordens kant.

Köldens barn — 5

65— Men detta är ju trolldom! ropade Opee-Kwan, förskräckt över detta helgerån. Männen lyfte skräckslagna händerna och kvinnorna stönade. Detta är olycksbringande häxeri. Det är icke rätt att leda den stora solen på fel väg, solen, som jagar bort natten och skänker oss sälar, lax och varmt väder.

— Och anta nu, att det är trolldom? frågade Nam-Bok argt. Jag har själv kikat genom tingesten. på solen och fått solen att stiga ned från himlen.

De närmast stående drogo sig skyndsamt tillbaka från honom, och en kvinna gömde sitt dibarns ansikte för att hans blick inte skulle falla på det.

— Men den fjärde dagens morgon, o Nam-Bok, anmärkte Koogah. Den fjärde dagens morgon, då sk- sk- skonaren kom efter dig?

— Jag hade blott lite krafter kvar och kunde inte fly. Alltså togs jag ombord och vatten hälldes i min mun och man gav mig mat. Två gånger, mina bröder, ha ni sett en vit man. Dessa män voro alla vita, och de var lika många, som jag har fingrar och tår. Och då jag såg, att de var vänliga, tog jag mod till mig och beslöt att lägga märke till allt, vad jag såg. Och de lärde mig det arbete de själva utförde och gav mig god mat och en plats, där jag kunde sova. Och dag efter dag foro vi fram över havet, och varje dag drog hövdingen solen ned

66från himlen och fick den att berätta, var vi var. Och när vågorna var små, jagade vi sjöbjörnar och jag blev mycket förvånad, ty de kastade alltid bort köttet och späcket och behöll blott skinnet.

Opee-Kwans mun darrade häftigt, och han ville uttala sig mot ett sådan slöseri, då Koogah sparkade till honom, att han skulle tiga.

— Efter en lång tid, då solen var borta och kölden bet, vände hövdingen skonarens näsa mot syd. Mot syd och mot öst reste vi så dag efter dag och hade aldrig land i sikte, tills vi kom i närheten av den by, varifrån männen voro ...

— Hur kunde de veta, att de var i närheten? frågade Opee-Kwan, som inte kunde styra sig längre. Det fanns ju

inget land i sikte.

Nam-Bok glodde argt på honom.

— Sa jag inte, att hövdingen hämtade ner solen från himlen.

Koogah lade sig emellan, och Nam-Bok fortsatte:

— Som sagt, då vi var i närheten av den by, jag talade om, kom en stark storm, och om natten var vi hjälplösa och visste inte, var vi var...

— Du sa ju just nyss, att hövdingen visste...

— Åh, tig, Opee-Kwan! Du är ett nöt och förstår inte. Som sagt, vi var hjälplösa på natten, då jag över stormens dån hörde ljudet av bränningar.

67Och strax efter stötte vi på med väldigt brak, och jag föll i vattnet och simmade. Det var en klippig kust med blott en liten fläck strand på många mil, och det blev mitt öde att nå stranden och att kunna dra mig upp ur bränningen. De andra måste ha spolats mot klipporna, ty ingen av dem kom i land med undantag av hövdingen, och honom kunde jag blott känna igen av ringen på hans finger.

— Dagen bröt in, och då ingenting fanns kvar av skonaren vände jag ansiktet mot land och vandrade inåt för att finna föda och få se folk. Jag kom då till ett hus, blev mottagen och fick mat, ty jag hade lärt deras språk, och vita män är alltid vänliga. Och det var ett stort hus, större än alla de hus tillsammans, som vi och våra fäder tidigare har byggt.

— Det var ett väldigt hus, sade Koogah och dolde sin misstro bak förundran.

— Och det gick åt många träd för att bygga ett sådant hus, tillfogade Opee-Kwan, som anslog samma ton.

— Det var ingenting! Nam-Bok ryckte föraktfullt på axlarna. Som våra hus är i jämförelse med det huset, så var det i jämförelse med de hus jag senare skulle få se.

— Och de är inte stora män?

— Nej; vanliga män liksom du och jag, svarade

68Nam-Bok. Jag hade skurit mig en stav för att gå bekvämare, och då jag kom ihåg, att jag tänkte berätta för er, mina bröder, om vad jag sett, skar jag ett märke i staven för varje person, som bodde i huset. Och jag stannade där i många dagar och arbetade, och i gengäld gav de mig pengar — något som ni inte känner till, men som är mycket bra.

— En dag lämnade jag platsen för att vandra längre in i landet. Och medan jag gick, mötte jag många människor, och jag skar mindre märken i staven, för att där skulle bli plats för dem alla. Så träffade jag på något sällsamt. På marken framför mig låg en järnstång, tjock som en arm och ett bra steg därifrån en annan likadan järnstång...

— Du hade blivit en rik man, försäkrade Opee-Kwan, ty järn är mera värt än något annat i världen. Där måste ha varit till många knivar.

— Jamen, det var inte mitt.

— Du hade funnit det, och vad man finner, får man behålla.

— Nej, de vita männen hade lagt det där. Och dessutom voro dessa stänger så långa, att ingen man hade kunnat bära bort dem — så långa att jag inte kunde se något slut på dem.

— Nam-Bok, det var väldigt mycket järn, varnade Opee-Kwan.

69— Ja, det var svårt att tro, till och med då jag hade det inför ögonen; men jag kunde ju inte betvivla, vad jag själv såg. Och medan jag betraktade det, hörde jag... Han vände sig häftigt mot hövdingen: Opee-Kwan, du har hört ett sjölejon böla av ilska. Tänk dig nu lika många sjölejon som det finns böljor i havet, och tänk dig att alla dessa sjölejon ha blivit till ett enda, och som detta enda sjölejon skulle böla, så bölade det odjur, jag hörde.

Fiskarfolket skrek högt av förvåning, och Opee-Kwans mun öppnade sig på vid gavel.

— Och långt borta såg jag ett odjur som tusen valar. Det hade ett öga och spydde ut rök och stö- • nade förfärligt högt. Jag blev rädd och sprang på darrande ben bort längs stigen mellan stängerna. Men det kom med vindens fart, detta odjur, och jag sprang bort från stängerna med dess heta andedräkt i ansiktet...

Opee-Kwan återvann herraväldet över sin mun.

— Och vad hände så, o Nam-Bok?

— Så sprang det vidare längs stängerna och gjorde mig ingen skada; och då jag åter kunde stå på benen, syntes det inte längre. Och det är en helt vanlig företeelse i det landet. Till och med kvin-

70norna och barnen är inte rädda för det. Männen låter dem arbeta för sig, dessa odjur.

— Liksom vi låter våra hundar arbeta för oss? frågade Koogah med en skeptisk glimt i ögat.

— Ja, precis som vi låter våra hundar arbeta.

— Och hur förökar de sig, dessa — vidunder? frågade Opee-Kwan.

— De föröka sig inte alls. Människorna tillverkar dem finurligt av järn och matar dem med sten och ger dem vatten att dricka. Stenarna blir till eld och vattnet till ånga, och ångan är andedräkten i deras näsborrar, och ...

— Så, så, o Nam-Bok, avbröt Opee-Kwan. Berätta oss om andra vidunder. Vi blir trötta på detta, som vi inte förstår.

— Förstår ni det inte? frågade Nam-Bok förtvivlad.

— Nej, vi förstår det inte, jämrade sig männen och kvinnorna till svar. Vi kan inte förstå det.

Nam-Bok tänkte på en kombinerad skördemaskin och på de maskiner, i vilka man kunde se bilder av levande människor, och på de maskiner, från vilka det kom mänskliga röster —- och han visste, att hans folk aldrig skulle förstå dem.

— Törs jag säga, att detta järnodjur förde mig bort genom landet? frågade han bittert.

71Opee-Kwan lyfte händerna med flatorna utåt i uppenbar vantro.

— Vidare — säg vad du vill! Vi lyssna.

— Ja, detta odjur förde bort mig, och för det gav jag pengar ...

— Du sade, att det matades med stenar.

— Och jag sade också, ditt nöt, att pengar var något, som ni inte förstod er på. Som sagt, odjuret förde mig genom landet och genom många byar, tills jag kom till en stor by vid en salt havsvik. Och husen lyfte här sina tak ända upp bland stjärnorna, och molnen drev förbi dem och det fanns överallt mycket rök. Och larmet var i denna by som havets rytande i storm, och människorna voro så talrika, att jag kastade bort min stav och inte längre kom ihåg märkena på den.

— Hade du gjort märkena helt små, sade Koogah förebrående, kunde du talat om det för oss.

Nam-Bok vände sig ilsket mot honom.

— Hade jag gjort märkena mycket små — hör på, Koogah, du benskrapare! Om jag hade gjort märkena mycket små, skulle likväl inte den staven eller tjugo stavar — ja, inte ens allt drivtimret på stranden mellan denna by och den närmaste räckt till. Och om ni alla, kvinnor och barn medräknade, var tjugo gånger så många och hade tjugo händer

72vardera och en stav och en kniv i varje hand, skulle ni ändå inte kunna skära märken för alla de jag såg, så många var det och så snabbt kom och gick de.

— Det kan inte finnas så många människor i hela världen, invände Opee-Kwan, ty han var fullständigt överväldigad och hans tankeförmåga räckte ej till för att fatta så stora tal.

— Vad vet du om hela världen, om hur stor den är? frågade Nam-Bok.

— Men det kan inte finnas så många människor på en plats.

— Vem är du, som kan säga, vad det kan vara eller inte vara?

— Man kan då säga sig själv, att det inte kan finnas så många människor på en plats; Deras kanoter skulle ju uppfylla havet, så att det inte fanns mera plats. Och de skulle varje dag tömma havet på fisk och likväl inte få mat alla.

— Så kan det tyckas, svarade slutligen Nam-Bok. Likväl förhåller det sig så. Jag såg det med egna ögon, och jag kastade bort min stav. Han gäspade kraftigt och reste sig. Jag har rott långt, fortsatte han. Dagen har varit lång och jag är trött. Nu vill jag sova, och i morgon ska vi tala mera om allt jag sett.

73Bask-Wah-Wan linkade ängsligt före, onekligen stolt men likväl rädd för sin underbare son, och förde honom till sin igloo och puttade ner honom bland de flottiga, illaluktande skinnen. Men männen blevo sittande kring bålet och höllo rådslag under mycket viskande och lågmäld dispyt.

En timme förflöt och ytterligare en, och Nam-Bok sov, medan rådslagningen fortsatte. Kvällssolen gick ned i nordväst och klockan elva stod den nästan rakt i norr. Då skilde sig hövdingen och benskra-paren från de övriga i rådet och gingo bort och väckte Nam-Bok. Han blinkade sömnigt mot dem och vände sig om på andra sidan för att sova vidare. Opee-Kwan grep honom i armen och ruskade honom vänligt, men bestämt, tills han vaknade.

— Kom, Nam-Bok, stig upp! befallde han. Det är tid.

— Ännu ett gille? utbröt Nam-Bok. Nej, jag är inte hungrig. Ät ni bara vidare och låt mig sova.

— Det är tid, att du går din väg! dundrade Koogah.

Men Opee-Kwan talade i mildare ton:

— Du var min bidarkakamrat, när vi voro pojkar, sade han. Tillsammans lärde vi ju att jaga säl och fånga lax. Och du räddade mig tillbaka till livet, Nam-Bok, då havet slöt sig över mig och jag

74sögs ned till de svarta klipporna. Tillsammans svalt vi och funno oss i köldens bett, och tillsammans kröp vi ned under ett skinn och låg tätt intill varandra. På grund av allt detta och på grund av den vänskap, jag hyste för dig, gör det mig mycket ont, att du har kommit tillbaka som en sådan stor lögnhals. Vi kan inte förstå allt det du har berättat, och vi är vimmelkantiga av det. Det är inte bra och det har talats mycket om det i rådet. Och därför sänder vi dig bort, för att våra huvuden ska kunna förbli klara och starka och inte förvirras av de obegripliga ting du berättat om.

— Dessa ting, som du talar om, är skuggor, fortsatte Koogah. Du har fört dem hit från skuggornas värld och du må föra dem tillbaka till skuggornas värld igen. Din bidarka är klar och stammens folk väntar. De kan inte sova, förrän du dragit bort.

Nam-Bok var förbluffad, men lyssnade till hövdingens stämma.

— Om du är Nam-Bok, sade Opee-Kwan, är du en förfärlig och högst underbar lögnare; och om du är Nam-Boks skugga, så talar du om skuggor, och det är inte bra att levande människor har någon kunskap om dem. Deii stora by du talat om, anser vi vara skuggornas by, där de dödas själar svävar omkring; ty de döda är många och de le-

75vande få. De döda kommer inte tillbaka. Aldrig har någon död kommit tillbaka — utom du med dina vidunderliga historier. Det är inte tillbörligt, att de döda kommer tillbaka, och tillät vi det, kunde vi råka ut för en stor olycka.

Nam-Bok kände sitt folk väl och visste, att råds-församlingens beslut var avgörande. Därför lät han sig föras ned till stranden, där han sattes ombord i sin bidarka och en paddel stacks i hans hand. En vildgås skrek någonstans

ute till havs, och bränningen bröt mjukt och urholkande in över sanden. En matt skymning vilade över land och vatten, och i norr glödde solen svagt och dunkelt, höljd i blodröda dimmor. Måsarna flögo lågt. Frånlandsvin-den blåste skarp och kall, och de svarta molnen in överland bådade hårt väder.

— Från havet kom du, sjöng Opee-Kwan orakelmässigt, och tillbaka till havet går du. Så uppstår det jämvikt i tillvaron, och allt blir som det skall.

Bask-Wah-Wan linkade ned till strandkanten och ropade:

— Jag välsignar dig, Nam-Bok, för att du kom ihåg mig.

Men Koogah sköt ut Nam-Bok från stranden, slet schalen från hennes axlar och kastade den över i bidarkan.

76— Det är kallt under de långa nätterna, jämrade hon sig, och kölden biter gärna i gamla knotor.

— Föremålet är en skugga, svarade benskra-paren, och skuggor kan inte hålla dig varm.

Nam-Bok reste sig, för att hans röst skulle höras in till land.

— O, Bask-Wah-Wan, mor, som födde mig! ropade han. Lyssna till din sons, Nam-Boks ord. Hans bidarka rymmer två, och han vill gärna ha dig med sig. Ty han reser till ställen, där det finns fullt upp av fisk och tran. Där härskar inte kölden, och livet är bekvämt och järnvidundren utför människornas arbete. Vill du följa med, o Bask-Wah-Wan?

Hon tänkte sig för ett ögonblick, medan bidar-kan snabbt drev bort och höjde så sin röst i darrande diskant:

— Jag är gammal, Nam-Bok, och skall snart ned bland skuggorna. Men jag önskar inte att gå, innan min tid är inne. Jag är gammal, Nam-Bok, och jag är rädd.

En ljusstråle föll över det matt belysta havet och svepte mannen och båten i ett skimmer av rött och guld. Det blev tyst bland folket, och man hörde inte annat än frånlandsvindens tjut och skriet från måsarna, som flögo lågt.

Hemlighetens herre

Det var jämmer i byn. Kvinnorna pratade med gälla, skrikande röster. Männen sågo bistra och villrådiga ut, och till och med hundarna ströko osäkra omkring, uppskrämda av oron i lägret och beredda att vid första tecken till fara bege sig till skogs. Luften var fylld av misstänksamhet. Ingen var säker på sin granne, och var och en kände sig misstänkt av sina kamrater. Till och med barnen voro beklämda och allvarliga, och lille Di Ya, orsaken till det hela, hade fått ett ordentligt kok stryk,, först av sin mor, Hooniah, och så av sin far, Bawn, och låg nu och snyftade och såg pessimistiskt på tillvaron i skydd av en kullvält kanot på stranden.

Och för att göra saken ännu värre, var Scundoo, schamanen, i onåd sedan en månad och man kunde inte ta sin tillflykt till hans trolldom för att finna missdådaren. För en månad sedan hade han julovat god sunnanvind, så att stammen kunde resa till Tonkins polatch, där Taku Jim skulle ge bort, vad han samlat samman under tjugo år, och när dagen kom, blåste det i stället en bister nordan, och av de tre första kanoterna, som begåvo sig iväg, fylldes den ena av de svåra sjöarna och de två andra slo-gos i bitar mot klipporna, varvid ett barn omkom. Han hade öppnat på den galna påsen, förklarade han — det var ett misstag. Men folket ville inte höra på honom; offren av kött och fisk och skinn kommo inte längre till hans dörr, och han satt där inne och tjurade — och fastade och var botfärdig — som de trodde; i verkligheten åt han glupskt av sitt välförsedda förråd och grubblade över mängdens ombytlighet.

Hooniahs filtar voro försvunna. Det var utmärkta filtar, underbart tjocka och varma, och hennes stolthet över dem förhöjdes av, att hon kommit över dem så billigt. Ty-Kwan från grannbyn var ett nöt, som hade gjort sig av med dem för så billigt pris. Men hon visste inte, att de hade tillhört den mördade engelsman, för vars försvinnande Förenta staternas kutter en längre tid snokat omkring längs kus^ ten, medan motorjollar puffade och fnöso i de inre vikarna. Och Hooniahs stolthet var orubbad, då hon inte visste, att Ty-Kwan hade haft bråttom attgöra sig av

med dem, för att hans eget folk inte skulle behöva stå till svars inför regeringen. Och då kvinnorna voro avundsjuka på henne, blev hennes stolthet utan gräns, tills den fyllde hela byn och spred sig över hela Alaskakusten från Dutch Harbour till S:t Mary. Hennes totem blev med rätta berömd, och hennes namn var på allas läppar, varhelst man fiskade eller höll gille, just på grund av filtarna och deras underbara tjocklek och värme. Det var mycket mystiskt, att de på detta sätt för-svunno.

— Jag hängde bara upp dem i solen på gaveln, förklarade Hooniah för väl tusende gången för sina Thlinket-systrar. Jag hade just hängt upp dem och vänt mig bort, därför att Di Ya, den degtjuven, som äter rått mjöl, stått på huvudet i den stora järngrytan och fastnat i den, med benen svängande som grenarna på ett träd. Och jag hade just dragit upp honom och dunkat hans huvud två gånger mot dörren för att lära honom att bli förståndigare — och borta var filtarna!

— Filtarna var borta! upprepade kvinnorna med förfärade viskningar.

— En stor förlust, sade en, och en annan tillade: Det har aldrig funnits maken till dessa filtar. Och en tredje: Vi begråter din förlust, Hooniah. Lik-

80väl var varenda kvinna i lägret i hjärtat glad över, att de förhatliga filtarna, som alltid voro orsak till split, voro borta.

— Jag hade just hängt upp dem i solen, började Hooniah för tusende och första gången.

— Javisst, javisst, sade Bawn uttråkad. Men här har inte hörts sådant prat från andra ställen. Och därför är det klart, att det måste vara en eller annan av vår egen stam, som olagligt lagt sin hand på filtarna.

— Hur skulle det kunna vara möjligt, Bawn, ljöd det harmset från kvinnorna. Vem skulle det vara?

— I annat fall är det häxeri, fortsatte Bawn likgiltigt, men kastade en listig blick på deras ansikten.

— Häxeri! Vid detta fruktade ord dämpades deras röster och de sågo ängsligt på varandra.

— Ja, bekräftade Hooniah, och den fördolda ondskan i hennes natur lyste triumferande fram. Och det har sänts bud och starka åror efter Klok-No-Ton. Han kommer säkert med eftermiddagsfloden.

Smågrupperna bröto upp, och förfäran spred sig i byn. Av alla olyckor var häxeri den värsta. Med de okända och osynliga makterna kunde, endast

Köldens barn — 6 oischamanerna inlåta sig, och varken män, kvinnor eller barn kunde veta förrän i prövningens stund, om deras själar voro besatta av djävlar eller ej. Och av alla schamaner var Klok-No-Ton, som bodde i grannbyn norrut, den mest fruktade. Ingen kunde finna fler onda andar än han, ingen hemsökte sina offer med hemskare tortyr. Han hade till och med en gång funnit en djävul, som bodde i kroppen på ett tre månaders barn — en mycket envis djävul, som inte lät driva ut sig förrän barnet hade legat en vecka på törnen och tistlar. Liket kastades efteråt i havet, men vågorna kastade det tillbaka åter och åter, som en förbannelse över byn, och det försvann icke på allvar, förrän två kraftiga män bundits vid pålar vid lågvatten och drunknat.

Och denne Klok-No-Ton hade Hooniah sänt bud efter. Det hade varit bättre, om Scundoo, deras egen schaman, inte hade vanärat sig. Ty han var alltid mildare i sitt uppträdande, och man hade varit med om, att han jagat ut två djävlar ur en man, som senare blev far till sju friska barn. Men Klok-No-Ton! De ryste av dystra aningar vid tanken på honom, och varenda en kände sig som föremål för hans anklagande blickar och såg själv anklagande på sina medmänniskor — alla utom en, Sime, och Sime var en hädare, vars sorgliga slut

82var förutbestämt med en säkerhet, som hans framgångar icke kunde rubba,

— Ho! Ho! skrattade han. Djävlar och Klok-No-Ton! Det finns ingen större djävul än han själv i hela Thlinket-landet.

— Ditt nöt! Just nu kommer han med sina häxe-rier och besvärjelser; pass på din tunga, så att du inte råkar ut för något och dina dagar blir räknade i det här landet.

Så talade La-lah, skälmen, och Sime skrattade hånfullt.

— Jag är Sime, som inte vet vad fruktan är och inte är rädd för mörkret. Jag är en stark man, liksom min far före mig, och mitt huvud är klart. Varken du eller jag ha med egna ögon sett de osynliga onda makterna ...

— Nej, men det har Scundoo, svarade La-lah. Och Klok-No-Ton också. Det vet vi.

— Hur vet du det, du son av ett fä? dundrade Sime, medan hans häftiga blod kom hans tjurnacke att mörkna.

— Genom deras egna ord.

Sime fnös.

— En schaman är blott en människa. Kan inte hans ord vara lögn likaväl som mina? Bah! Bah!

83och än en gång bah! för dina schamaner och dina schamaners djävlar!

Och smällande med fingrarna åt höger och vänster gick Sime genom kretsen av åskådare, som ivriga och ängsliga gåvo plats för honom.

— En bra fiskare och en duktig jägare, men en ond man, sade en.

— Likväl har han det bra, sade en annan fundersamt.

— Gå du därför också bort och bli ond, så skall du lyckas, svarade Sime över axeln. Och om ni alla voro onda, skulle ni inte ha behov av några schamaner. Bah! Ni mörkrädda barn!

Och då Klok-No-Ton ankom på eftermiddagen, hördes Simes trotsiga skratt lika djärvt; inte heller drog han sig för att säga en spydighet, då scha-manen snubblade i sanden vid landstigningen. Klok-No-Ton blängde ilsket på honom och gick utan att hälsa rakt igenom mängden direkt till Scundoos hus.

Om mötet med Scundoo fick ingen av stammens folk veta något; de samlade sig vördnadsfullt på avstånd och viskade samman, medan hemligheternas herrar möttes.

— Var hälsad, o Scundoo! muttrade Klok-No-Ton, tydligen osäker om hur han skulle bli mottagen.

Han hade en jättegestalt och var betydligt längre

84än den lille Scundoo, vars svaga stämma hördes upp till honom som gnisslet från en syrsa.

— Var hälsad, Klok-No-Ton, svarade han tillbaka. Dagen är vacker, då du kommer.

— Men det förefaller... sade Klok-No-Ton tvekande.

— Javisst, javisst, inföll den lille schamanen otåligt, att jag har fallit i onåd, annars hade jag inte behövt tacka dig, för att du gör mitt arbete.

— Det gör mig ont, vän Scundoo ...

— Nej, jag är glad, Klok-No-Ton.

— Men jag vill ge dig hälften av vad jag får.

— Nej, nej, min gode Klok-No-Ton, mumlade Scundoo med en avvärjande handrörelse. Det är jag som är din slav, och mina dagar skola fyllas av en önskan att få hjälpa dig.

— Liksom jag...

— Liksom du nu gör mig en tjänst.

— Må det vara så, det är då en kinkig affär, denna stöld av kvinnan Hooniahs filtar?

Den store schamanen blottade sig med denna fråga och Scundoo log svagt, ty han var van att genomskåda människor och alla människor förefölло honom mycket små.

— Du har alltid använt starka mediciner, sade han. Säkert skall du snart få rätt på missdådaren.

85— Ja, inom kort, bara jag får ögonen på honom. Åter tvekade Klok-No-Ton. Har du hört prat från andra platser? frågade han.

Scundoo skakade på huvudet.

— Se här! sade han. Är inte det här en alldeles utmärkt mucluc?

Han höll upp en fotpåse av sälskinn och valross-hud, och hans gäst undersökte den med dolt intresse.

— Jag gjorde en god affär, då jag köpte den.

Klok-No-Ton nickade uppmärksamt.

— Jag köpte den av mannan La-lah. Han är en märkvärdig man, och jag har ofta tänkt...

— Så? tog sig Klok-No-Ton friheten att otåligt avbryta.

— Jag har ofta tänkt..slutade Scundoo, i det han sänkte rösten och gjorde en paus. Det är vackert väder i dag och din medicin är stark, Klok-No-Ton.

Klok-No-Tons ansikte sken upp.

— Du är en stor man, Scundoo, en schaman bland schamanier. Nu går jag. Jag skall alltid komma ihåg dig. Och mannen La-lah är som du säger en märkvärdig man.

Scundoo log ännu blekare, stängde dörren efter sin bortgående besökare och låste den i dubbla lås.

Sime höll på att reparera sin kanot, då Klok-No-

86Ton kom ner till stranden, och han avbröt sitt arbete för att demonstrativt ladda sin bössa och lägga den vid sidan om sig.

Schamanen lade märke till det och ropade:

— Låt allt folket samlas här! Det är Klok-No-Tons befallning, Klok-No-Ton, djävulssökaren och djävulsutdrivaren!

Han hade tänkt sig att samla dem vid Hooniahs hus, men det var nödvändigt att alla voro närvarande, och han tvivlade på att Sime skulle lyda och ville undvika bråk. Sime var det bäst att lämna ifred enligt hans åsikt, och för övrigt var han nog ej så bra för en schamans hälsa.

— För fram kvinnan Hooniah, befallde Klok-No-Ton och såg sig så rasande omkring i kretsen, att den han såg på kände köldrysningar längs ryggen.

Hooniah vaggade fram med nedböjt huvud och blicken bortvänd.

— Var är dina filtar?

-— Jag hade just hängt upp dem i solen, och så voro de försvunna! jämrade hon.

— Såå?

— Det var Di Yas skuld.

— Såå?

— Han har fått ett ordentligt kok stryk och mer

87skall han få, därför att han skaffat oss stackars människor så mycket bekymmer.

— Filtarna! skrek Klok-No-Ton hest, anande hennes försök att slå av på priset hon skulle betala. Filtarna, kvinna! Att du är rik, vet vi.

— Jag hade just hängt upp dem i solen, snyftade hon, och vi är fattigt folk och äger ingenting.

Han blev plötsligt stel i hela kroppen med en hemsk grimas, och Hooniah vek rysande tillbaka. Men så sprang

han plötsligt framåt med ut- och invända ögon och hängande underkäke, så att hon snubblade och föll krypande ner för hans fötter. Han slog vilt ut i luften med armarna, medan han vred kroppen som i smärtor. Det såg ut, som om han fått ett epileptiskt anfall. Vit fradga stod kring läpparna, och han skakade som vid krampanfall.

Kvinnorna började sjunga en klagosång och svängde övergivet fram och tillbaka, medan männen en efter en dukade under för upphetsningen, tills blott Sime var kvar oberörd. Han satt skrevande på sin kanot och såg på med ett spotskt leende; men likväl gjorde arvet från förfäderna sig starkt påmint hos honom, och han svor sina värsta eder för sig själv för att hålla modet uppe.

Klok-No-Ton var förskräcklig att se. Han hade kastat av sig sin filt och rivit av sig kläderna, så

88att han var fullständigt naken med undantag av ett bälte örnklor kring höfterna. Under skrik och tjut och med det långa håret fladdrande som en nattlig skugga sprang han omkring som en vanvettig i ringen. En viss primitiv rytm fanns i hans vanvett, och då alla dukat under för hans uppträdande och svängde kropparna i takt med hans och utstötte sina skrik i kör, blev han plötsligt sittande stelt upprätt med armen utsträckt och en klolik pekande finger. Ett sakta stönande följde på detta och folket kröp samman med skakande knän, medan den förfärliga fingern långsamt gled förbi. Ty döden följde med den, och de, som den passerade, följde den med spänd uppmärksamhet.

Till slut, under ett fruktansvärt skrik stannade den ödesdigra fingern på La-lah. Han skakade som ett asplöv och såg sig redan i andanom död, sina ägodelar skingrade och sin änka gift med hans bror. Han försökte att tala och neka, men tungan klibbade fast vid gommen och strupen kändes sammansnörd som av en outhärdlig törst. Klok-No-Ton tycktes vara nästan avsvimmad, nu då han fullgjort sitt uppdrag; men han väntade med slutna ögon och väntade att få höra det stora blodropet — det stora blodropet, som var så välkänt för hans öra från tusentals besvärjelser, då stammen störtade sig som

89vargar över det skälvande offret. Men det förblev tyst; så hördes ett svagt fnissande, inte från någon viss, utan ett fnissande som bredde ut sig, tills ett samstämmigt kraftigt skratt bröt ut.

— Vad betyder det här? ropade han.

— Nej, hör nu! skrattade folket. Din medicin hjälper inte, o Klok-No-Ton!

— Alla vet, stammade La-lah, att jag i åtta långa månader varit på jakt långt borta med Siwash-säl-fångarna och först i morse kom hem och fick höra att Hooniahs filtar försvunnit innan jag kom!

— Det är sant! ropade mängden samstämmigt. Hooniahs filtar försvann, innan han kom hem!

— Och du får ingen betalning för en medicin som inte hjälper, förklarade Hooniah, som nu kommit på fötter och kände det obehagligt att hon gjort sig löjlig.

Men Klok-No-Ton såg blott Scundoos ansikte med dess bleka leende framför sig och hörde blott det svaga, avlägsna gnällandet: Jag fick den av La-lah, och jag har ofta tänkt... och det är en vacker dag i dag och din medicin är kraftig. .

Han flög förbi Hooniah och ringen öppnade sig omedvetet för honom. Sime slungade en spydighet efter honom från sin kanot, kvinnorna fnittrade ho-

90nom rakt i ansiktet och hånfulla tillmälen slungades efter honom, men han skyndade utan att taga notis därom i riktning mot Scundoos hydda. Han hankade på dörren, slog på den med knutna nävar och utslungade vilda förbannelser. Men han fick intet svar, blott under pauserna hördes Scundoos stämma sjungande besvärjelsesånger. Klok-No-Ton rasade som en galning, men då han försökte slå in dörren med en stor sten, hördes ett dovt hotande mummel från männen och kvinnorna. Och Klok-No-Ton visste, att han här hade att göra med främlingar, inför vilka han stod utan styrka och myndighet. Han såg en man böja sig ned efter en sten, så en till, och han började bli rädd för sitt eget skinn.

— Gör inte Scundoo något, han är en mästare! ropade en kvinna.

— Du gör bäst i att bege dig hem igen till din egen by, tillrådde en man i hotande ton.

Klok-No-Ton gjorde helt om och gick emellan dem ned mot stranden med bittert raseri i hjärtat och en icke ogrundad fruktan för sin rygg. Men inga stenar kastades. Barnen svärmade gycklande omkring honom, och luften genljöd av skratt och hån, men detta var också det hela. Dock andades han inte lugnt, förrän hans kanot var ute i rum sjö; då reste han sig och slungade ut förbannelser

91över byn och dess befolkning, inte minst över Scundoo, som gjort honom till narr.

I land ropade man på Scundoo och folket flockades framför hans dörr och bad och bönföll under förvirrat babbel, tills han kom ut med upplyft hand.

— Eftersom ni äro mina barn, förlåter jag er gärna, sade han. Men bara för denna gången. Det är sista gången jag låter nåd gå före rätt. Vad ni begär, skall bli uppfyllt, och jag vet redan vad det är. I natt när månen gått ned för att se på de mäktiga döda, skall allt folket samlas i mörkret framför Hooniahs hus. Då skall missdådaren träda fram och få sin välförtjänta lön. Jag har talat.

— Och det skall bli döden! röt Bawn, ty han har dragit över oss både bekymmer och skam.

— Må så vara, svarade Scundoo och stängde sin dörr.

— Nu ska allt bli klart och utrett, och vi ska bli nöjda igen, förklarade La-lah profeterande.

— Med Scundoos, den lille mannens, hjälp, hån-skrattade Sime.

— Tack vare Scundoos, den lille mannens medicin, rättade La-lah.

— Sådana enfaldiga barn, det här Thinklet-fol-

ket! Sime slog sig på låret så det rungade. — Det

i

92är förunderligt, att vuxna kvinnor och starka män lägga sig i smutsen och drömma om underliga ting.

— Jag är en berest man, svarade La-lah. Jag har färdats på djupa hav och sett tecken och vidunder, och jag vet att sådana ting finnas. Jag är La-lah...

— Skälmen ...

— Mitt öknamn, ja, men mitt rätta namn är den vittbereste.

— Jag är inte så berest, började Sime.

— Håll då munnen, inföll Bawn, och de skildes som fiender.

Då de sista månstrålarna försvunno vid horisonten, trädde Scundoo fram bland folket, som hade samlats kring Hooniahs hus. Han gick raskt, och de som sågo honom i skenet av Hooniahs tranlampa och lade märke till, att han kom tomhänt, utan skallror, masker eller en schamans övriga utstyrsel, om man undantar en stor, sömnig korp, som han bar under ena armen.

— Har ni samlat bränsle till ett bål, så att alla kunna se när undret sker? frågade han.

— Ja, svarade Bawn. Här är gott om ved.

— Så hör noga på, ty jag kommer inte att säga många ord. Jag har tagit med mig Jelchs, korpen, som uttyder hemligheter och ser ting. Honom, den

93svarte krabaten, skall jag sätta under Hooniahs stora, svarta gryta i den mörkaste kroken i hennes hus. Tranlampan skall släckas och allt vara mörkt. Det är mycket enkelt. En för en ska ni gå in i huset, lägga handen på grytan så lång stund som behövs för ett djupt andedrag och så ta den tillbaka igen. Otvivelaktigt skall Jelchs skria, när missdådaren är nära. Om någon annan vet något bättre sätt, må han visa sin vishet. Jag har talat.

— Vi är färdiga, hördes många röster.

— Så skall jag då ropa upp namnen på varje man och kvinna i tur och ordning, tills alla blivit uppropade.

La-lah blev den förste, och han gick strax in. Alla spetsade öronen, och i tystnaden kunde man höra hans fotsteg knarra på det usla golvet. Men det var också allt. Bawn blev den näste, ty det var ju tänkbart, att en man kunde stjäla sina egna filtar i avsikt att kasta misstanken på sina grannar. Så följde Hooniah och andra kvinnor och barn, men utan resultat.

— Sime! ropade Scundoo.

— Sime! upprepade han.

Men Sime rörde sig icke.

— Är du rädd för mörkret? frågade La-lah morskt, nu då hans egen oskuld blivit bevisad.

94Sime fnittrade.

— Jag skrattar åt alltsammans; det är en stor dårskap. Nu vill jag gå in, inte för att jag tror på undret, utan för att visa att jag inte är rädd.

Och han gick djärvt in och kom ut, fortfarande hånande.

— En dag kommer du att dö helt hastigt, viskade La-lah med rättrogen harm.

— Det tvivlar jag inte på, svarade hädaren obekymrad. Få av oss dö i våra sängar; det ställer schamanerna och det djupa havet nog om.

Då hälften av folket genomgått provet, blev spänningen olidlig, just därför att den måste dämpas. Då två tredjedelar bestått provet, bröt en ung kvinna samman, en ung kvinna, som snart skulle föda för första gången, och lät sin rädsla få utlopp i skrik och skratt.

Till sist kom turen till den siste av dem alla, och ännu hade ingenting hänt. Di Ya var den siste. Det var säkert han. Hooniah gav upp ett tjut, medan de övriga drogo sig undan från den olycklige pojken. Han var halvdöd av förskräckelse, och benen veko sig under honom, så att han vacklade på tröskeln och var nära att falla. Scundoo puffade emellertid in honom genom dörren och stängde den. En lång stund förflöt, varunder man hörde pojkens

95gråt. Så hördes åter långsamt hans knarrande steg, då han återvände. Dörren öppnades och han kom ut. Ingenting hade hänt — och han var den siste.

— Tänd bålet! befallde Scundoo.

De klara flammorna blossade upp och visade ansikten, som ännu buro spår av den utståndna ångesten, men som också visade tecken på tvivel.

— Det har inte lyckats, viskade Hooniah hest.

— Ja, svarade Bawn, belåten. Scundoo börjar bli gammal, och vi behöver en ny schaman.

— Hur är det med Jelchs visdom? skrattade Sime i örat på La-lah.

La-lah strök sig förbluffad över pannan och svarade icke.

Sime pöste av övermod och gick bort till den lille schamanen.

— Ha! Ha! Som jag förutsade, ha vi ingenting fått veta!

— Det ser så ut, det ser så ut, svarade Scundoo ödmjukt. Och det kan förefalla egendomligt för för dem, som ej begripa sig på hemliga ting.

— Som till exempel du själv? frågade Sime fräckt.

— Ja, kanske som jag, sade Scundoo helt blitt, medan han sänkte ögonlocken och nästan blundade. Och därför tänker jag nu på ett nytt prov. Var

96enda man och kvinna sträcka genast upp händerna över huvudena.

Ordern var så oväntad och kom i en så befallande ton, att den genast blev åtlydd. Alla sträckte upp händerna.

— Se nu var och en på de andras händer och se alla, befallde Scundoo, så att...

Men hans stämma drunknade i ett harmset skratt. Allas ögon voro riktade på Sime. Varje hand atom hans var svart av sot, hans var den enda, som inte smort ned sig på Hooniahs gryta.

En sten susade genom luften och råkade honom på kinden.

— Det är lögn! ropade han. Lögn! Jag vet ingenting om Hooniahs filtar!

En annan sten sårade honom i pannan, en tredje flög förbi hans huvud, det stora blodropet hördes och överallt sökte folk på marken efter kastvapen. Han vacklade och sjönk nästan samman.

— Det var ett skämt! Blott ett skämt! skrek han. Jag tog dem bara på skämt!

— Var har du gömt dem? Scundoos skarpa, skrikande stämma skar som en kniv genom tumultet.

— I den stora skinnpacken i mitt hus, den som hänger under takåsen, löd svaret. Men det var blott på skämt, säger jag, blott...

Köldens barn — 7 cyiScundoo nickade och luften förmörkades av flygande stenar. Simes hustru grät tyst med huvudet i knäna; men hans lille pojke kastade sten liksom de övriga under skrik och skratt.

Hooniah kom vaggande tillbaka med de dyrbara filtarna. Scundoo hejdade henne.

— Vi är fattigt folk och äga blott litet, jämrade hon sig. Var därför inte hård emot oss, o Scundoo.

Folket drog sig tillbaka från den vacklande stenhögen de byggt och sågo på.

— Nej, det har aldrig varit min vana, min goda Hooniah, svarade Scundoo och räckte fram handen efter filtarna. Till tecken på, att jag inte är hård, skall jag låta mig nöja med dessa.

— Är jag inte vis, mina barn? frågade han.

— Du är verkligen vis, o Scundoo! ropade folket med en mun.

Och han gick sin väg i mörkret draperad i filtarna och med Jelchs sömnigt nickande under armen.

Männen från sollandet

Mandell är en föga känd by vid stranden av polarhavet. Den är inte stor, och invånarna äro fredliga, ännu fredligare än de kringboende stammarna. Det finns numera få män i Mandell, men många kvinnor, varför en sund och nödvändig polygami praktiseras. Kvinnorna föda barn med iver, och ett gossebarns födelse hälsas med allmänt jubel. Och så finns det Aab-Waak, vars huvud alltid vilar på ena skuldran, som om hans hals en gång blivit mycket trött och sedan vägrat att vidare göra sin vanliga plikt.

Orsaken till allt detta — fredligheten, polygamin och Aab-Waaks trötta hals — går tillbaka till den tid, då skonaren Search kastade ankar i Mandell-bukten och stammens hövding Tyee gjorde upp en plan att hastigt bli rik. Ännu kommer man i Mandell ihåg vad som då hände, och det berättas medsänkt röst av Mandellborna, vilka äro nära besläktade med "det hungriga folket", som lever västerut. Barn sluta sig närmare varandra, då historien berättas, och förundra sig snusförnuftigt över dumheten hos dem som kunde varit deras förfäder om de inte hade retat männen från sollandet och därigenom fått ett sorgligt slut.

Det hade börjat med att sex män kommo i land från Search med en försvarlig utrustning, som om* de kommit för att stanna, och inkvarterade sig i Neegahs igloo. De betalade visserligen bra för sig med mjöl och socker, men Neegah kände sig kränkt emedan Mesahchie, hans dotter, kastade bort sin lycka och valde att dela föda och filt

med Bill-Man, som var ledare för de vita gästerna.

— Hon är värd ett högt pris, beklagade sig Neegah för församlingen vid rådselden, då de sex männen hade somnat. Hon är värd ett högt pris, ty vi ha fler män än kvinnor, och männen bjuda högt. Jägaren Ounenk bjöd mig en ny kajak och en bössa, som han hade tillhandlat sig hos "det hungriga folket". Allt detta erbjöd han mig, och nu är hon borta, och jag har inte fått någonting!

— Jag bjöd också på Mesahchie, mumlade en röst i en inte alltför missnöjd ton, och Peelo visade

100ett ögonblick sitt breda, jovialiska ansikte i ljuskretsen.

— Du också, bekräftade Neegah. Det fanns också andra. Varför är männen från sollandet så oroliga av sig? frågade han knarrigt. Varför kan de inte stanna hemma? Snöns folk vandrar ju inte till sollandet.

— Bättre att fråga dem, varför de kommit hit, ropade en röst ur mörkret, och Aab-Waak trängde sig fram i främsta ledet.

— Ja! Varför har de kommit hit? ropade många, och Aab-Waak höjde handen för att påbjuda tystnad.

— Män gräva inte i jorden utan orsak, började han. Jag kommer ihåg valfolket, som också var från sollandet och som miste sitt fartyg i isen. Ni minns alla valfolket, som kom till oss i sina halvt förstörda båtar och som drog söderut med hundar och slädar, då frosten kom och snön täckte landet. Och ni minns, att medan de väntade på kölden, grävde en av deras män i jorden, och sedan två och tre och till slut allesamman under stor spänning och stor uppståndelse. Vad de grävde upp ur jorden, vet vi inte, ty de jagade bort oss, så att vi inte kunde se det. Men efteråt, då de hade givit sig av, såg vi efter och fann ingenting. Likväl finns det mycket jord, och de grävde inte överallt.

101— Alldeles riktigt, Aab-Waak. Du har rätt! skrek folket beundrande.

— Och därför tror jag, slutade han, att den ene solländaren berättar det för den andre och att dessa män från sollandet ha hört det omtalas och kommit för att gräva i jorden.

— Men hur kommer det sig, att denne Bill-Man talar vårt språk? frågade en liten, inskrumpen, gammal jägare. Bill-Man, som vi aldrig förut sett?

— Bill-Man har varit i snöländerna tidigare, svarade Aab-Waak, annars skulle han inte kunna tala björnfolkets språk, som är detsamma som talas av "det hungriga folket", vilket mycket litet skiljer sig från vårt. Ty det har varit många män från sollandet hos björnfolket, men blott få hos "det hungriga folket" och ingen hos oss med undantag av valfolket och dem, som nu sova i Neegahs igloo.

— Deras socker smakar mycket gott, anmärkte Neegah, och deras mjöl också.

— De är mycket rika, tillfogade Ounenk. I går var jag ombord på deras fartyg och såg många kne-piga redskap av järn och knivar och bössor och mjöl och socker och märkvärdiga matvaror i massor.

— Så är det, mina bröder! Tyee reste sig, belåten med den vördnadsfulla tystnad, varmed hems folk hedrade honom. De är mycket rika, dessa sol-

102ländare. De är också stora dårar. Ty tänk bara! De komma här mitt ibland oss, djärvt och blint, och utan en tanke på all sin rikedom. I denna stund ligga de och snarka, och vi är många och inte rädda.

— Kanske de inte heller är rädda, utan stora krigare, invände den lille, magre gamle jägaren.

Men Tyee skelade på honom.

— Nej, det tycks inte så, sade han. De lever i söder under solen och är lika veka som sina hundar. Kommer ni ihåg valfolkets hund? Våra hundar åt upp den andra dagen, därför att den var svag och inte begrep att slåss. Solen är varm och livet lätt i sollandet, och männen är som kvinnor och kvinnor som barn.

Männen nickade bifall och kvinnorna sträckte på halsarna för att lyssna.

— Det påstås, att de är goda mot sina kvinnor, som arbeta föga, fnittrade Likeeta, en bredhöftad, frisk ung kvinna, dotter till själve Tyee.

— Du skulle nog vilja följa Mesahchies exempel, inte sant? skrek han arg. Därpå vände han sig snabbt till stammens män:

— Ser ni, bröder, sådana är männen från sollandet! De ha ögon för våra kvinnor och ta dem en och en. Liksom Mesahchie har gått till dem och lurat Neegah på hans pris, så kommer också Li-

103keeta att gå till dem, och det vilja de alla, och vi bli lurade. Jag har talat med en jägare .från björnfolket, och jag vet det. Här ibland oss finns några från "det hungriga folket"; låt dem tala och säga, om inte mina ord är sanna.

De sex jägarna från "det hungriga folket" bevittnade sanningen av hans ord, och var och en berättade för sin granne om männen från sollandet och deras uppträdande. Det hördes knot från de yngre männen, som skulle söka sig hustrur, och från de äldre, som hade döttrar som kunde bli inbringande, och ett dovt mummel av raseri blev allt högre och tydligare.

— De är mycket rika och ha praktiska redskap av järn och knivar och bössor i massor, antydde Tyee listigt, och hans dröm om att hastigt bli rik började ta fastare form.

— Jag vill ha Bill-Mans bössa för min del! förklarade Aab-Waak plötsligt.

— Nej, den skall bli min! ropade Neegah. Priset för Mesahchie måste tas med i beräkningen.

— Lugn, mina bröder! Tyee sträckte ut händerna mot församlingen. Låt kvinnorna och barnen gå till deras hyddor. Detta är en rådplägning för män och endast för män.

— Där finns bössor nog till oss alla, sade

104han, då kvinnorna mot sin vilja hade dragit sig undan. Jag tvivlar inte på att det finns två bössor till var och en av oss förutom mjölet och sockret och annat. Det är så lätt. De sex solländarna i Neegahs igloo dödar vi i natt, då de sover. I morgon går vi fredligt ombord på fartyget för att handla, och där dödar vi deras bröder, då tillfället är lämpligt. I morgon natt håller vi gille och roar oss och delar rikedomen. Och den fattigaste bland oss skall då äga mer än den rikaste förut. Är det klokt, som jag talat?

Ett dovt bifallssorl svarade honom, och förberedelser för anfallet började vidtagas. De sex från hungerfolket voro, som det anstod medlemmar av en rikare stam, beväpnade med bössor och hade rikligt med ammunition. Men det var endast en och annan Mandellbo som . hade bössa, av vilka många dessutom voro söndriga, och det rådde brist på krut och kulor. Denna brist på stridsvapen uppvägdes emellertid av ett otal benpilar och kastspjut samt av stålknivar av rysk eller amerikansk tillverkning för närkampen.

— Det får inte bli något buller, instruerade slutligen Tyee, men stälJ er många på var sida om igloon och så nära, att ingen solländare kan bryta igenom. Därpå skall du, Neegah, med sex av de unga män-

105nen krypa in i hyddan, där de sover. Tag inga bössor, vilka kunna gå av oförmodat, utan lägg all er styrka i knivarna.

— Och kom ihåg, att intet ont får hända Me-sahchie, som är värd ett högt pris, viskade Neegah hest.

Tryckta mot marken drog sig den lilla styrkan samman omkring igloon, och bakom den kröp i hän-ryckt förväntan en mängd kvinnor och barn, som samlats för att bevittna mördandet. Den korta augustinatten led mot sitt slut och i den grå gryningen kunde man otydligt urskilja de krypande gestalterna av Neegah och de unga männen. På händer och knän och utan att stanna kröpo de in i den långa ingången till igloon. Tyee reste sig upp och gnuggade händerna. Allt gick bra. Huvud efter huvud höjde sig i den stora ringen och avvaktade förväntansfullt vad som skulle ske. Var och en föreställde sig scenen i enlighet med sin natur — de sovande männen, knivstyngen och den plötsliga döden i mörkret.

Ett högt rop från en av solländarna bröt tystnaden, och skott knallade. Därpå uppstod ett våldsamt oväsen inne i igloon. Utan betänkande störtade hela samlingen in i hyddans ingångspassage. Inifrån började ett halvt dussin magasinsgevär att

106tala, och infödingarna voro maktlösa, sammanträngda på ett lit^t område som de voro. De främsta kämpade vilt för att kunna dra sig tillbaka från de knallande bössorna, och de bakre pressade lika vilt på för att komma åt att angripa. Kulorna från de grovkalibriga gevären gingo genom ett halvt dussin män på en gång; ingångspassagen, som var fylld av kämpande män, blev en slaktarbod. Bössorna, som avfyrades blint i högen, krossade dem som en kulspruta, och mot denna mur av eld kunde ingen rycka an.

— Aldrig har något sådant hänt förr! stönade en av hungerfolket. Jag kastade blott en blick ditin, och de döda låg i högar som sälarna efter en jakt.

— Sade jag kanske inte, att de voro krigare? klagade den magre, gamle jägaren.

— Det var vad vi kunde vänta oss, sade Aab-Waak med övertygelse. Vi slogos i en fälla, som vi själva hade lagt till rätta.

— Å, ni dårar! gormade Tyee. Ni söner av dårar! Det ingick inte i planen, det som ni ställt till. Blott Neegah och de sex unga männen skulle gå in. Min list är överlägsen solländarnas, men ni berövar den dess skärpa och omintetgör den, samt gör den sämre än ingen list alls!

Ingen svarade, men alla sågo på igloon, som av-

107tecknade sig otydligt och väldig mot den klara nordosthimlen. Genom ett hål i taket steg krutröken sakta upp i slingor i den stilla luften och då och då kröp en sårad man mödosamt ut i den grå gryningen.

. — Låt var och en fråga sin kamrat om Neegah och de sex unga männen, befallde Tyee.

Efter en stund kom svaret:

— Neegah och de sex unga männen äro döda.

— Och ännu flera döda finnas! jämrade sig en kvinna i bakgrunden.

— Så mycket större rikedom blir det för dem som leva, tröstade Tyee barskt. Därpå vände han sig till Aab-Waak och sade:

— Gå och samla ihop en mängd sälskinn fulla med tran. Låt jägarna tömma dem på igloons och gångens yttre trävirke. Låt dem sedan sticka eld på det, innan solländarna hinna göra hål i igloon för sina bössor.

Redan innan han slutat tala visade sig emellertid ett hål i leran mellan bjälkarna, en bössmynning stack fram, och en av hungerfolket tog sig åt sidan och gjorde ett hopp upp i luften. Ännu ett skott genomborrade hans lungor och kom honom att störta omkull. Tyee och de övriga spridde sig åt båda sidor ut ur skottlinjen, och Aab-Waak skyndade på

108männen med transkinnen. Undvikande skottgluggarna, som nu gjordes på alla sidor av igloon, tömde de skinnsäckarna på det torra drivtimret, som Mandellfloden fört med sig från de skogrika trakterna i söder. Ounenk sprang fram med en flammande brand och snart slogo flammorna upp. Många minuter förgingo, utan att något hände, och de höllo sina vapen redo, medan elden grep omkring sig.

Tyee gnuggade förnöjd händerna, medan den stora hyddan brann och sprakade.

— Nu har vi dem i fällan, bröder!

— Och ingen kan neka mig rätten till Bill-Mans bössa förklarade Aab-Waak.

— Utom Bill-Man, skrek den gamle jägaren gällt. Ty, se, han kommer nu!

Betäckt av en svedd och svärtad filt sprang den store vite mannen ut ur den flammande ingången och tätt i hälarna på honom följde, likaledes med filtar över sig, Mesahchie och de övriga fem sol-ländarna. Hungerfolket

försökte att stoppa anfallet med en illariktad salva, medan Mandellborna slungade en skur av pilar och spjut emot dem. Men solländarna kastade sina brinnande pilar ifrån sig, medan de sprungo, och man såg att var och en av dem på axeln bar en liten packe ammunition. Av alla sina ägodelar hade de valt att rädda ammuni-

109tionen. De sprungo raskt, och med beräkning brö-to de sig genom ringen och skyndade mot den stora klippa, som höjde sig svart i gryningen en knapp kilometer bortom byn.

Men Tyee lade sig på knä och siktade med sin bössa på den siste av de flyende.

Ett högt rop hördes, då han tryckte av, och mannen föll framstupa, kom delvis åter på benen, men föll ånyo. Utan hänsyn till regnet av pilar sprang en annan av solländarna tillbaka, böjde sig ned över honom och lyfte honom upp pä axeln. Men Man-dellbornas spjutbeväpnade skara kom honom allt mera inpå livet, och ett kraftigt kast genomborrade den sårade. Han skrek högt och blev hastigt fullkomligt slapp, medan hans kamrat lät honom glida ned på marken. Men Bill-Man och de tre andra hade gjort halt och sände en skur av bly mot de framryckande spjutbeväpnade krigarna. Den femte av solländarna böjde sig ned över sin fallne kamrat, kände på hans hjärta, skar kallblodigt av remmarna på hans ammunitionpacke och reste sig med denna och den extra bössan i handen.

— Han är en dåre! ropade Tyee, i det han hoppade högt under framstormandet för att undvika en krampaktigt darrande kropp av en av hungerfolket.

110Hans egen bössa var i olag, så att han inte kunde göra bruk av den, och han ropade, att någon skulle kasta sitt spjut mot solländaren, som hade vänt om och nu sprang under den skyddande gevärselden. Den lille gamle jägaren vägde sitt spjut på kast-trädet, förde armen tillbaka, medan han sprang och slungade vapnet.

— Vid vargens kropp, det var ett bra kast! berömde Tyee, då den flyende mannen föll framåt med spjutet sittande fast mellan skuldrorna och vacklande långsamt fram och tillbaka.

Den lille torre gubben hostade och satte sig. En röd strimma visade sig på hans läppar och vällde ut till en tjock ström. Han hostade igen och ett märkvärdigt väsande ljud hördes vid hans andning.

— De är heller inte rädda, utan stora krigare, pep han och famlade osäkert framför sig i luften. Se! Nu kommer Bill-Man!

Tyee såg upp. Fyra Mandellbor och en av hungerfolket hade rusat på den fallne och stucko sina spjut i honom, så att han föll till marken från sin knäliggande ställning. I en sekund såg Tyee fyra av dem falla för solländarnas kulor. Den femte, som ännu var osårad, grep de två bössorna, men då han reste sig för att fly, snurrades han nästan runt ett helt varv vid stöten av en kula i armen,

111stoppades av en annan och kastades till marken av en tredje. Ett ögonblick senare var Bill-Man på platsen, skärande av stropparna på packningen och snappande upp de båda bössorna.

Detta såg Tyee och dessutom hur hans eget folk föll, medan det ryckte fram i spridd ordning, och han kände plötsligt ett visst tvivel och beslöt att bli liggande, där han var, för att se mera. Av någon oförklarlig anledning sprang Mesahchie tillbaka till Bill-Man, men innan hon nådde honom, såg Tyee hur Peelo sprang fram och slog armarna om henne. Han försökte att kasta henne över skuldran, men hon högg tag i honom och rev och klöste honom i ansiktet. Därpå satte hon krokben för honom och båda föllo tungt. Då de kommo på benen igen, hade Peelo skiftat grepp, så att hans arm låg under hennes haka och handleden tryckte på strupen och höll på att kväva henne. Han begravde sitt ansikte i hennes bröst, tog emot hennes slag på sitt tjocka, toviga hår och började långsamt tvinga henne bort från stridsplatsen. Men i detta ögonblick stötte Bill-Man, på återväg med sina fallna kamraters vapen, på dem, och då Mesahchie såg honom svängde hon hastigt armarna om sitt offer och höll honom stadigt. Bill-Man svängde bössan i höger hand och slog till, Tyee såg Peelo segna till marken som träffad

112av en blixt och Mesahchie och solländaren fly sida vid sida.

En grupp Mandellbor under anförande av en av hungerfolket gjorde en ny stormning, som dock omintetgjordes av den svidande gevärselden.

Tyee snappade efter luft och mumlade:

— Som rimfrost för morgonsolen.

— Som sagt, de är stora krigare, viskade den gamle jägaren matt, starkt medtagen av blodförlust. Jag vet det. Jag har hört det. De är sjörövare och säljägare; de skjuter fort och säkert, ty det tillhör deras yrke.

— Som rimfrost för morgonsolen, upprepade Tyee, i det han kröp ihop och sökte betäckning bakom den döende mannen och blott då och då kastade en blick omkring sig.

Det kunde inte längre kallas en strid, ty ingen Mandellbo vågade sig fram, och å andra sidan voro de för nära inpå solländarna för att kunna dra sig tillbaka. Tre försökte det, hoppande och skuttande likt kaniner, men den ene föll med ett brutet ben, en annan fick en kula genom kroppen, och den tredje, som sprang i bukter, föll i utkanten av byn. Stammens folk kröp därför samman i fördjupningar och borrade ner sig i smutsen på öppen mark, medan solländarnas kulor svepte fram över slätten.

— Rör dig inte, bad Tyee, då Aab-Waak kom ålande längs marken bort emot honom. Rör dig inte, gode Aab-Waak, så att du inte drar döden över oss.

— Döden har slagit många, skrattade Aab-Waak; därför kommer det, som du säger, att bli stor rikedom att dela. Min far ligger där borta bakom det stora klippblocket och andas besvärligt, och vid sidan av honom ligger min bror och ser ut som ett bylte. Men deras andel blir min och det är bra.

— Som du säger, gode Aab-Waak, och som jag sagt; men innan vi kan dela, måste vi också ha något att dela, och männen från sollandet är inte döda ännu.

En kula rikoschetterade från en klippa framför ' dem och pep över deras huvuden. Tyee dök ned och rös, men Aab-Waak skrattade och försökte följa den med ögonen.

— Så hastigt de flyga, man kan inte en gång se dem, anmärkte han.

— Men många av oss ha dött, vidhöll Tyee.

— Och många finns kvar, ljöd svaret. Och de som finns kvar trycka sig platt mot marken, ty de ha kommit underfund med, hur man skall slåss. Och när vi ha dödat männen från sollandet på fartyget, finns det blott fyra kvar här på land. Det

tar kanske sin tid att döda dem, men till sist lyckas det dock.

— Hur ska vi kunna komma till fartyget, när vi inte kan gå varken den ena eller andra vägen? frågade Tyee.

— Platsen, där Bill-Man och hans bröder ligger, är illa vald förklarade Aab-Waak. Vi kan komma över dem från alla sidor, och det är inte bra för dem. Därför försöker de att få ryggen mot klippan, där de kan vänta tills deras bröder från fartyget kommer dem till hjälp.

— Aldrig ska de komma från fartyget, dessa deras bröder! Det står jag för.

Tyee höll på att fatta nytt mod, och då männen från sollandet handlade så som Aab-Waak förutsagt och drogo sig tillbaka till klippan, blev han lätt om hjärtat.

— Vi är bara tre kvar! klagade en av hungerfolket, då de samlades för att rådslå.

— Därför ska ni också i stället för två få fyra bössor vardera, svarade Tyee.

— Vi ha slagits bra.

— Ja; och om det skulle inträffa, att blott två av er bli över i livet, så komma de att få sex bössor vardera. Slåss därför tappert.

— Och om ingen av dem blir över? viskade Aab-Waak listigt.

— Så blir det vi, som få bössorna, du och jag, viskade Tyee tillbaka.

Men för att blidka hungerfolket gjorde han en av dem till ledare för företaget mot fartyget. Denna avdelning omfattade två tredjedelar av stamman och begav sig till det avlägsna havet, lastade med skinn och annat. De kvarvarande ordnade sig i en halvcirkel runt om det bröstvärn, som Bill-Man och hans män börjat uppföra. Tyee förstod fort, vad man kunde ha för användning av ett sådant, och satte sitt folk till att gräva små skyttegravar.

— Tiden går, innan de förstår det, sade han till Aab-Waak, och när de har brått om, tänker de inte så mycket på de fallna eller på sina egna besvärligheter. I skydd av mörkret kan de smyga sig fram, och när solländarna i gryningen håller utkik efter oss, ska de finna oss mycket nära.

Under den värsta middagshettan höll männen upp med sitt arbete och åto den torkade fisk och det sältran, kvinnorna förde till dem. Några skrek efter solländarnas proviant i Neegahs igloo, men Tyee förbjöd att dela den, förrän de som skulle angripa fartyget kommit tillbaka. Man pratade en hel del om utgången, men mitt under detta hördes ett dovt

116buller från havet. De som hade goda ögon sågo en tät röksky, som hastigt skingrades och som de påstodo svävade över solländarnas fartyg. Tyee trodde, att det var ett kanonskott. Aab-Waak visste det inte, men tänkte, att idet kanske var en signal av ett eller annat slag. I varje fall ansåg han, att det var på tiden att något gjordes.

Fem eller sex timmar senare såg man en ensam man komma tvärs över den breda slätten nerifrån havet, och kvinnorna och barnen skyndade i flock emot honom. Det var Ounenk, naken, andfådd och sårad. Blodet rann ännu ned över ansiktet från ett sår i pannan. Hans vänstra arm hängde fruktansvärt åtgången och hjälplös längs sidan. Men det värsta av allt var ett vilt uttryck i hans ögon, som kvinnorna inte förstod.

— Var är Peshack? frågade en gammal squaw skarpt.

— Och Olitlie? Och Polak? Och Mah-Kook? tillfogade andra.

Han sade ingenting utan trängde sig fram genom den stojande mängden och styrde sina vacklande steg mot Tyee. Den gamla squawen höjde klagoropet, och kvinnorna stämde in en efter en, medan de slöto upp bakom honom. Männen kröpo upp ur sina skyttegravar och sprungo tillbaka för att sam-

117las omkring Tyee, och man kunde se, att männen från sollandet kröpo upp på bröstvärnet för att se.

Ounenk stannade, torkade blodet ur ögonen och såg sig omkring. Han försökte att tala, men de torra läpparna klibbade samman. Likeeta gav honom vatten och han brummade och drack.

— Var det en strid? frågade slutligen Tyee — en lycklig strid?

— Ha! Ha! Ha! skrattade Ounenk så häftigt och vilt, att alla tego. Aldrig har det förekommit maken till strid! Så säger jag, Ounenk, som förr har stritt med människor och djur. Och låt mig tala, stora och visa ord, innan jag glömmer dem. Männen från sollandet slåss bra och lära oss Man-dellbor hur man skall slåss. Och om vi strida länge nog, bli vi stora krigare liksom solländarna eller också — stupa vi. Ha! Ha! Ha! Det var en strid!

— Var äro dina bröder? Tyee ruskade honom, tills han skrek av smärta från sina sår.

Ounenk blev lugnare.

— Mina bröder? De finns inte mer.

— Och Pome-Lee? ropade en av hungerfolket. Pome-Lee, min moders son?

— Pome-Lee finns inte mer, svarade Ounenk entonigt.

118— Och männen från sollandet? frågade Aab-Waak.

— Männen från sollandet finns inte mer.

— Men solländarnas fartyg och deras rikedom och bössor och förråd? frågade Tyee.

— Varken solländarnas fartyg eller deras rikedom och bössor och förråd finns mera, löd det oföränderliga svaret. Alltsammans finns inte mer. Intet finns. Jag ensam finns kvar.

— Och du är ett fä.

— Kan så vara, svarade Ounenk oberörd. Jag har sett saker och ting, som nog kunde göra mig till ett fä.

Tyee teg, och alla väntade, tills det föll Ounenk in att berätta sin historia, så som han själv ville.

— Vi tog inga bössor med oss, o Tyee, började han till slut; inga bössor, mina bröder — bara knivar, jaktbågar och spjut. Och vi rodde ut till skeppet i våra kajaker i grupper på två och tre. Männen från sollandet var glada att se oss, och vi bredde ut våra skinn, och de kom fram med sina bytesvaror, och allt gick bra. Och Pome-Lee väntade — väntade till solen stod högt på himlen och de hade satt sig att äta. Då höjde han stridsropet, och vi föll över dem. Aldrig har det förekommit maken till strid och aldrig sådana krigare. Hälften slog

119vi ihjäl genom överrumplingens hastighet, men den andra hälften, som blev kvar, blev som djävlar, de mångfaldigade sig och slogs överallt som djävlar. De ställde sig med ryggarna mot fartygets mast, och vi bildade en ring av döda omkring dem innan de föll. Och några tog bössor och sköt med bägge ögonen öppna och mycket snabbt och säkert. Och en tog en stor bössa, med vilken han sköt många små kulor på en gång. Se här!

Ounenk pekade på sitt öra, som var genomborrat av ett hjorthagel.

— Men jag Ounenk, jagade mitt spjut genom honom bakifrån. Och sålunda dödade vi dem alla på ett eller annat sätt — alla utom hövdingen. Honom var vi många om, och han var ensam, men han utstötte ett högt skri och bröt sig igenom och försvann i det inre av skeppet. Och då, när fartygets rikedom var vår, och blott hövdingen, som vi snart skulle döda, var därnere, ja, då hördes plötsligt ett brak som från alla bössor i världen — ett väldigt dån. Och som en fågel flög jag upp i luften och med mig de levande av Mandellfolket och de döda männen från sollandet, de små kajakerna, det stora fartyget, bössorna, rikedomen — allt, allt flög i luften. Därför säger jag, Ounenk, som berättar detta, att jag är den ende som blev kvar.

120o

En djup lystnad inträdde. Tyee såg på Aab-Waak med förskräckta ögon, men sade ingenting. Till och med kvinnorna voro alltför förbluffade för att jämra sig över de fallna.

Ounenk såg sig stolt omkring.

— Jag är den ende, som är kvar, upprepade han.

Men i detta ögonblick knallade en bössa från Bill-Mans barrikad, och det hördes en skarp smäll mot Öunenks bröst. Han vacklade bakåt och återfick jämvikten med ett förbluffat uttryck i ansiktet. Därpå flämtade han och läpparna förvredos till ett bistert leende. Skuldrorna drogos samman, och knäna veko sig. Han skakade på sig som en som håller på att falla i sömn och rätade därpå upp sig. Men han började åter sjunka ihop och sjönk sakta, helt sakta till marken.

Det var en och en halv kilometer till solländar-nas skyttegrav, och döden hade spänt en bro över avståndet. Ett skri av raseri höjdes, och det låg blodtörst och blodshämnd i detta skri, vilddjurets oresonliga grymhet. Tyee och Aab-Waak försökte att hålla folket tillbaka, men de kastades åt sidan och kunde blott vända om och se på det vansinniga anfallet. Men det föll inga skott från männen bakom barrikaden, och innan halva avståndet till denna var till-, ryggalagt, hade hälften av de stormande blivit

121skrämda av den hemlighetsfulla tystnaden i skyttegraven och stannade av, väntande. De vildaste stormade emellertid vidare, men då de hade tillrygga-lagt den återstående hälften av avståndet, förmärktes fortfarande inga livstecken från skyttegraven. På tre hundra alnars avstånd saktade de farten och samlades i en klunga; på hundrafemtio alnars avstånd stannade de, nu ett tjugotal, misstänksamma och började rådslå.

Då syntes från krönet av barrikaden en röksky och de skingrades som en handfull småsten, som kastas på måfå. Fyra föllo, och fyra till, och de fortsatte att hastigt falla, en och två åt gången, tills det blott fanns en kvar, som i vild flykt och med döden pipande kring öronen återvände. Det var Nok, en ung jägare, långbenad och reslig, och han sprang som han aldrig förr i livet sprungit. Han flög fram över den öppna slätten som en fågel, lyfte och

seglade och buktade åt sidorna. Bössorna i skyttegraven avlossade en kraftig salva; de knattrade oregelbundet, men fortfarande reste sig Nok, kastade sig omkull och reste sig åter osårad. Det blev ett uppehåll i skjutningen, som om männen från sollandet givit upp försöket, och Nok gjorde allt färre bukter under sin flykt, tills han sprang rakt fram. Men medan han sprang rakt fram glim-

122made det från en bössa i graven, och han vek sig dubbel mitt i ett språng, föll som en klump, studsade upp igen som en boll och kom ned som en söndertrasad hög.

— Vem är snabbare än det snabbaste bly? filosoferade Aab-Waak.

Tyee brummade och vände sig bort. Episoden var förbi och det fanns viktigare saker att tänka på. En man av hungerfolket och fyrtio krigare av hans egna, några av dem sårade, funnos kvar; och ännu levde fyra solländare, som voro att räkna med.

— Vi måste hålla dem i deras hål vid klippan, sade han, och när hungern ansätter dem, ska vi döda dem, som vore de barn.

— Men varför ska vi strida? frågade Oloof, en av de yngre männen. Solländarnas rikedom finns inte mer; det finns blott kvar, vad som finns i Nee-gahs igloo, en obetydlig rest.

Han avbröt sig hastigt, då en kula pep förbi örat.

Tyee log föraktfullt.

— Tag det som svar! Vad kan vi eljest göra med dessa vanvettiga män från sollandet, vilka inte vill dö?

— Vilken dårskap, protesterade Oloof, medan han i smyg stod på spänn för andra kulor. Det är

123inte rätt att de slåss som de göra, dessa solländare. Varför föredra de inte en lätt död? De äro dårar, som inte förstå, att de äro dödsdömda, och de vålla oss mycket besvär.

— Förut kämpade vi för att vinna stor rikedom, nu slåss vi för att rädda livet, klarlade Aab-Waak helt kort situationen.

Den följande natten hördes det buller i skyttegravarna och skott växlades. På morgonen fann man Neegahs igloo tömd på solländarnas egendom. De hade själva tagit den, ty deras spår syntes tydligt, då solen gick upp. Oloof kröp upp på kanten av klippan för att välta stora stenar ner i graven, men klippan sträckte sig ut över graven, och han fick nöja sig med att utslunga skällsord och förbannelser samt utlova svåra marter, när slutet kom. Bill-Man svarade med hånfulla tillmälen på björnfolkets språk, och Tyee, som stack upp huvudet ur en skyttegrav för att spana, fick ett djupt köttsår i ena skuldran.

Under de hemska dagarna som följde och under de vilda nätterna, då de flyttade sina skyttegravar närmre fienden, pratades det mycket om, huruvida det skulle vara klokt att låta solländarna slippa undan. Men man var rädd för det, och kvinnorna uppgåvo alltid ett skri vid denna tanke. De hade

124sett tillräckligt av solländarna och hade inte lust att se mera. Hela tiden fylldes luften av kulornas vinande och smällande, och hela tiden ökades förlustlistan. I den gyllene gryningen hördes det svaga, avlägsna ljudet av ett skott, och en träffad kvinna sträckte händerna i vädret i en utkant av byn; vid middagstid hörde männen i gravarna det skarpa visslandet och visste, att det var deras död, som kom flygande, och i aftonens grå skymning virvlade dammet upp i små moln vid det svaga lägerbålet. På natten hörde man de sörjande kvinnornas långdragna, jämrande "Wah-hu-ha-a-hu-a-hu-ha-a!"

Som Tyee hade förutsagt, slutade det med att hungern fick sitt grepp om solländarna, och en gång under en tidig höststorm kröp en av dem i mörkret innanför skyttegravarna och stal en mängd torkad fisk. Men han kunde inte komma tillbaka, och solen fann honom förgäves sökande gömma sig i byn. Han fick alltså utkämpa den stora, sista striden ensam inom en trång krets av infödingar, sköt fyra med sin revolver, och innan de kunde taga honom och tortera honom, vände han den mot sig själv och dog.

Detta åstadkom förstämning bland folket och Oloof framkastade frågan:

— När en man försvarar sig så duktigt, innan

125han dör, vad kommer då inte de tre återstående att göra, innan det är slut?

Så en dag reste sig Mesahchie på barrikaden och kallade till sig genom att ropa deras namn tre hundar, som kommit nära. Det betydde kött och liv — och det avlägsnade uppgörelsens dag, vilket fyllde Mandellbornas hjärtan med förtvivlan, och ett helt släktes förbannelser utslungades över Mesah-chies huvud.

Dagarna släpade sig fram. Solen drog sig snabbt åt söder, nätterna blevo längre och längre, och man kände en aning kyla i luften. Och fortfarande höllo männen från sollandet stånd i sin skyttegrav. Modet sjönk under det eviga trycket, och Tyee tänkte allvarligt och djupt. Så befallde han, att alla skinn och hudar, som funnos hos stammen, skulle samlas ihop. Därpå lät han rulla samman dem till stora cylindriska packor, och bakom varje packe placerade han en man.

Då ordern gavs, var den korta dagen nästan slut och det var ett tidsödande och tråkigt arbete att rulla de stora balarna framåt fot för fot. Solländarnas kulor smällde och klatschade emot dem, men kunde inte tränga igenom dem, och männen tjöto av förtjusning. Men mörkret föll på, och Tyee, som nu

126var säker på framgång, kallade tillbaka männen med balarna till skyttegravarna.

Nästa morgon började framryckningen på allvar under en ohygglig tystnad från solländarnas skyttegrav. Till att börja med ryckte balarna långsamt närmare varandra med långa mellanrum, under det att ringen slöt sig. På etthundra alnars avstånd voro de helt nära varandra, så att Tyees order att stanna gick viskande från flygel till flygel. Från skyttegraven förnams intet livstecken. De väntade länge och spänt, men intet rörde sig.

Framryckningen började på nytt och manövern upprepades på femtio alnars avstånd. Fortfarande intet tecken och ljud. Tyee skakade på huvudet, och till och med Aab-Waak visade sig tveksam. Men ordern att rycka fram gavs, tills bal rörde vid bal och en solid förskansning av skinn och hudar sträckte sig från klippan runtom skyttegraven tillbaka till klippan igen.

Tyee såg sig tillbaka och såg kvinnorna och barnen flocka sig som mörka skuggor i de övergivna skyttegravarna. Han såg framåt mot den tysta skyttegraven. Männen rörde på sig nervöst, och han gav order om, att var annan bal skulle rycka fram. Denna dubbla linje avancerade, tills bal ånyo stötte mot bal. Så sköt Aab-Waak av sig själv fram sin

127bal ensam, och då den stötte emot barrikaden förhöll han sig avvaktande en lång stund. Så slungade han en sten över i skyttegraven utan att få något svar och till sist reste han sig med stor försiktighet och kikade ned i skyttegraven. En mängd tomma patronhylsor, några barskrapade hundben och en sumpig plats, där vattnet droppade ned från en klippskreva, var allt vad han såg. Männen från sollandet voro borta.

Det hördes ett mummel om häxeri och ett obestämt knot, och dystra blickar utväxlades, varslande för Tyee om de ohyggliga ting, som ännu kunde hända, och det var med lättnad han såg Aab-Waak ta upp spåret längs klippans fot.

— Grottan! utropade Tyee. De anade mina planer och flydde in i grottan!

Klippan var genomborrad som en honungskaka av en labyrint av underjordiska gångar, vilka löpte samman i en öppning mitt emellan skyttegraven och den punkt, där barrikaden stödde sig mot klippan. Dit följde stammens män Aab-Waak under många utrop, och anlända dit sågo de tydligt, vilken väg männen från sollandet klättrat upp till öppningen, som låg mer än tjugo fot ovanför.

— Nu är det gjort, sade Tyee och gnuggade händerna. Jag befaller att alla ska glädja sig, ty nu

128är de i fällan, dessa solländare — i fällan. De unga männen ska klättra upp, och grottans öppning ska fyllas med stenar, så att Bill-Man och hans bröder och Mesahchie ska svältas, tills de blir' som skuggor och dö under förbannelser i tystnaden och mörkret.

Rop av jubel och lättnad hälsade hans ord, och Howgah, den siste av hungerfolket, klättrade uppför den branta sluttningen och kröp samman invid själva öppningen. Men i samma ögonblick hördes en dov knall, och ännu en, medan han förtvivlat hakade sig fast vid den hala klippkanten. Motvilligt lossade han sitt grepp och störtade ned vid Tyees fötter, darrade en stund som en stor geléklump och låg så stilla.

— Hur skulle jag kunna veta, att de voro så stora krigare och så tappra? frågade Tyee, sporrad till att försvara sig vid minnet av de mörka blickarna och det obestämda knotet.

— Vi voro många och lyckliga, förklarade en av männnen rent ut, och en annan fingrade lystet på sitt spjut.

Men Oloof bad dem tiga.

— Hör mina bröder! Det finns en annan väg! Som pojke fann jag den tillfälligtvis en dag, då jag lekte uppe på sluttningen. Den är dold av klipp-

Köldens barn — 9 t cyr\block och det finns ingen orsak, varför en man skulle gå dit. Därför är det en hemlighet, och ingen människa känner till den. Den är mycket smal och man måste krypa på magen ett långt stycke, varpå man är i grottan. I natt ska vi tyst krypa på magen genom gången och överraska solländarna bakifrån. Och i morgon ha vi frid, och under de kommande åren ska vi aldrig inlåta oss i strid med män från sollandet.

— Aldrig mera! ljöd det i korus från de trötta männen. Aldrig mera! och Tyee instämde.

Den natten samlades stammens kvinnor och barn omkring grottans öppning med minnet av sina döda i hjärtat och med stenar, spjut och knivar i händerna. Nedför de något över tjugo foten till mar^ ken kunde ingen solländare hoppas på att komma levande. Kvar i byn blevo blott de sårade, medan varje stridbar man — öch dessa voro trettio — följde Oloof till den hemliga gången. Det var hundra fot av sönderspilttrade klippblock och lösa stenar mellan den och marken, och av fruktan att komma stenarna att rasa kröp blott en man i sänder uppför gången. Oloof var den förste, och han kallade sedan på den näste att följa efter och försvann så in. En man följde, så ännu en och en tredje och så vidare, tills blott Tyee var kvar. Han hörde den

130sistes rop, men greps plötsligt av tvivel ock stannade kvar för att tänka. En halv timme senare svängde han sig upp till öppningen och kikade in. Han kände hur trång gången var och mörkret framför honom kändes nästan massivt. Fruktan att bli instängd grep honom, och han vågade sig inte in. Alla de döda, från Neegah, den förste av Mandell-borna, till Howgah, den siste av hungerfolket, kom och höll honom sällskap. Men han föredrog obehaget av deras sällskap framför faran, som han kände lurade i det täta mörkret. Han hade suttit där länge, då han kände något mjukt och kallt fladdra mot sin kind och förstod, att det var den första vintersnön. Den svaga gryningen kom och därpå det klara dagsljuset, då han hörde ett sakta snyftande, som kom närmare och blev allt tydligare. Han gled ned över klippkanten, satte fötterna på den nedersta avsatsen i klippan och väntade.

Den snyftande varelsen kom närmare, helt sakta, men slutligen efter många uppehåll nådde den fram, och då Tyee var säker på att det inte var någon av solländarna, som gav detta ljud ifrån sig, stack han in handen i gången. Där det skulle varit ett huvud kände han emellertid skuldrorna av en man, som lyfte sig på armbågarna. Huvudet stötte han på längre bakåt, inte i upprätt ställning utan

131hängande ned, så att hjässan vilade mot gångeris golv.

— Är det du, Tyee? sade huvudet. Ty detta är jag, Aab-Waak, hjälplös, knäckt som ett illa kastat spjut. Mitt huvud ligger i smutsen och jag kan inte krypa ned utan hjälp.

Tyee kröp in och satte honom upp med ryggen mot väggen, men huvudet hängde ned på bröstet under jämmer och snyftningar.

— Ai-oo-o, ai-oo-o! jämrade han sig. Oloofhade glömt, att Mesahchie också kände till hemligheten och visat gången för solländarna, eljest hade de inte väntat vid ändan av den trånga gången. Därför är jag nu en bruten man, bruten och hjälplös -ai-oo-o, ai-oo-o!

— Och de dogo, de förbannade männen från sollandet, vid mynningen av den trånga gången? frågade Tyee.

— Hur skulle jag kunna veta, att de väntade? gurglade Aab-Waak, ty mina bröder hade krupit förut, och det hade inte hörts ett ljud från dem och inte heller ljudet av någon strid. Hur kunde jag veta, varför det inte hördes någon strid? Och innan jag visste av det, hade jag två händer kring halsen, så att jag inte kunde ropa och varna mina bröder, som kommo bakefter. Och så fattade yt-

132terligare två händer tag i mitt huvud och två i mina fötter. På det sättet höll solländarna mig, och medan händerna höll fast mitt huvud, vred händerna vid fötterna kroppen runt, liksom vi vrida om halsen på en vildand i kärret.

— Men det stod inte skrivet, att jag skulle dö, fortsatte han med en svag gnista av stolthet. Jag är den ende, som blev över. Oloof och de övriga ligga i en rad på ryggen, och deras huvuden är vända åt alla håll. Några ha ansiktet, där nacken skulle vara. Det är hemskt att se, ty då jag återvände till livet, såg jag dem alla i skenet av en fackla, som solländarna lämnat kvar, och jag hade blivit lagd i rad med dem.

— Så? Så? mumlade Tyee, alltför förbluffad för att kunna säga något annat.

Han ryckte plötsligt till och började darra, ty Bill-Mans röst hördes ut från gången.

— Det är bra, sade den. Jag söker efter mannen, som kryper omkring med sin knäckta hals, och se, jag finner Tyee. Kasta bössan ifrån dig, så att jag kan höra den falla utför klipporna.

Tyee lydde motståndslöst, och Bill-Man kröp fram i ljuset. Tyee såg nyfiket på honom. Han var mager och medtagen och smutsig och hans ögon glödde i sina djupa hålor.

133— Jag är hungrig, Tyee, sade han. Mycket hungrig.

— Och jag är stoft vid dina fötter, svarade Tyee. Ditt ord är min lag. Dessutom befaller jag mitt folk att inte göra motstånd längre. Jag råder dem till . . .

Men Bill-Man hade vänt sig om och ropade tillbaka genom gången:

— Hej! Charley! Jim! Tag kvinnan med er och kom!

— Nu ska vi ha något att äta, sade han därpå, då hans kamrater och Mesahchie hade slutit sig till honom.

Tyee gnuggade händerna ursäktande.

— Vi har blott litet, sade han, men vad vi har, är ditt.

— Och så ska vi vandra söderut över snöfälten, fortsatte Bill-Man.

— Måtte ni vandra utan besvärligheter, och måtte vägen bli lätt för er.

— Det är en lång väg. Vi har användning för hundar och mat — mycket mat.

— Du kan välja bland våra hundar och ta den mat de kunna dra.

Bill-Man gled ned över öppningens kant och gjorde sig redo att stiga ned.

134— Men vi kommer igen, Tyee. Vi kommer igen, och våra dagar skola bli många här i landet.

Så gick det till, när de reste ned i den väglösa södern, Bill-Man och hans bröder och Mesahchie. Och då nästa år kom, låg Search II för ankar i Mandellbukten. De få av infödingarna, som ännu levde, därför att deras sår hindrat dem från att krypa in i gången, arbetade under männens från sollandet kommando och grävde i jorden. De jaga och fiska inte mera utan få daglön, för vilken de köpa sig mjöl, socker, bomullstyger och liknande varor, som Search II för dit från sollandet på sin årliga tur.

Och denna gruva bearbetas i hemlighet, som så många andra gruvor i Nordlandet; ingen vit man utom delägarna, vilka utgöras av Bill-Man, Jim och Charley känna till, var Mandell ligger på polarhavets kust. Aab-Waak bär fortfarande sitt huvud hängande på ena skuldran. Han har blivit profet och predikar fred för de yngre generationerna, för vilket arbete han mottar betalning av gruvägarna. Tyee är förinan i gruvan. Men han har bildat sig en ny uppfattning om solländarna.

— De som leva under solen, äro inte veka i köttet, säger han, medan han röker sin pipa och

135ser dagskiftet bege sig hem och nattskiftet taga fatt. Ty solen tränger in i deras blod och bränner dem så häftigt, att de bli fyllda av lustar och lidelse. De brinna alltid, så att de inte själva veta, när de äro besegrade. Dessutom finns det en rastlöshet hos dem, som är en djävul och som driver dem omkring över hela världen för att slita och släpa och strida utan uppehåll. Det vet jag. Jag är Tyee.

Den ensamme hövdingens sjukdom

Detta är en historia, som berättades för mig av två gamla män. Vi sutto i röken från ett moskit-bål, vid midnatt, dygnets svalaste timma, och allt som oftast under berättelsen slogo vi ivrigt och av hjärtans lust efter de bevingade odjur, som trotsade röken för en smaklig visit på vårt skinn. Under oss till höger, tjugo fot nedanför den söndersmulade flodbanken, kluckade Yukon lättjefullt. Till vänster glödde över de låga kullarnas rosafärgade horisont den sömniga sol, som inte fick någon sömn den natten och inte heller skulle få sova under många kommande nätter.

De gamla män, som sutto hos mig och tappert slogo ihjäl moskiter, voro Den ensamme hövdingen och Mutsak, en gång vapenbröder och nu förvissnade representanter för traditionen och det gamla. De voro de sista av sin släkt och åtnjöto föga res-

137pekt hos den yngre generationen, som hade vuxit upp i utkanten av en gruvcivilisation. Vem brydde sig i dessa tider om traditioner, i tider, då man kunde frambesvärja andar ur svarta buteljer och de svarta buteljerna kunde erhållas från de tillmötesgående vita männen för några timmars hårt arbete eller en luggsliten päls. Vad hade väl scha-manernas ohyggliga besvärjelser och maskerade mysterier för värde, när det levande vidundret, ångbåten, varje dag pustade och fnös upp och ned för Yukon, ett verkligt vidunder, trotsande alla naturlagar? Och vad värde hade nedärvt anseende, när den som kunde fälla det mesta bränslet eller kunde lotsa den propellerförsedda ångbåten genom ölaby-rinterna nu var föremål för den största uppmärksamhet från stammens sida?

Sannerligen hade de inte levat för länge dessa båda gamla, Den ensamme hövdingen och Mutsak, deras svåra dagar hade kommit, och i dessa nya tider hade de varken anseende eller plats. Alltså väntade de dystra på döden, och under tiden värmdes deras gamla hjärtan av vänligheten hos den vite främlingen, som delade moskitbålets besvärligheter med dem och villigt lyssnade till deras berättelser om gamla dagar, innan ångaren kom.

— Alltså utvaldes en ungmö åt mig, sade Den

138ensamme hövdingen. Hans röst, som var gäll och pipig, sänktes då och då plötsligt till en låg och knarrande bas för att med ett, just som. man vant sig vid den, åter höjas upp i tunnaste diskant — man skulle kunna kalla det omväxlande syrsegni-dande och grodkväkande.

— Alltså utvaldes en ungmö åt mig, sade han. Ty min far, Kask-ta-ka, uttern, var ond, emedan jag inte såg på kvinnor som jag borde. Han var en gammal man och hövding för sin stam. Jag var den siste av hans söner, som var i livet, och blott genom mig kunde han vänta att se sitt blod fortplantat till kommande släkten. Men du måste veta, vite man, att jag var mycket sjuk, och då varken jakten eller fisket beredde mig glädje och min buk inte blev varm av mat, hur skulle jag då kunna kasta ögon på någon kvinna eller bereda mig till bröllopsgille eller tänka på småbarns joller och dylika besvärligheter?

— Javisst, avbröt Mutsak. Ty hade inte Den ensamme hövdingen kämpat i en stor björns ramar, tills hans huvud sprack och blodet rann ut genom öronen?

Den ensamme hövdingen nickade ivrigt.

— Mutsak talar sant, sade han. Under den tid som följde, var jag bra i huvudet och dock inte

139bra. Ty fast köttet läktes och såret grodde igen, var jag likväl sjuk invärtes. När jag gick, darrade benen under mig, och när jag såg på ljuset, fylldes mina ögon med tårar. När jag öppnade dem, gick allt runt för mig, och när jag slöt dem, gick allt runt inuti huvudet, och allt, som jag en gång sett, gick runt, runt i huvudet. Över ögonen värkte det, som om en stor tyngd alltid vilade på mig eller som om en snodd dragits åt mycket hårt kring pannan och framkallade stor smärta. Mitt tal var långsamt, och jag fick söka efter orden. Och om jag inte väntade tillräckligt länge, strömmade en mängd ord av alla slag ur munnen på mig och jag sade dumheter. Jag var mycket sjuk, och då min far, Uttern, förde flickan Kasaan till mig...

™ Hon var ung och stark och min systerdotter, avbröt Mutsak. Bred över höfterna, lämplig att föda barn, med raka, slanka ben och snabb på foten. Hon kunde sy bättre mockasiner än någon av de andra unga flickorna, och de barkrep hon flätade voro de starkaste. Hon hade också ett leende i sina ögon och skrattade lätt, och hon var inte häftig och visste väl, att männen befaller och kvinnorna har att lyda.

— Som sagt, jag var mycket sjuk, fortsatte Den ensamme hövdingen. Och då min far, Uttern, för-

140de flickan Kasaan till mig, sade jag, att de hellre kunde ordna med begravning än med bröllop, varvid min fars ansikte blev svart av ilska och han förklarade, att jag skulle få det som jag önskade och att jag, som ännu levde, skulle beredas för döden, som om jag redan vore död ...

— Vilket inte är vårt folks sed, vite man, inföll Mutsak. Ty ni måste förstå, att allt detta, som gjordes med Den ensamme hövdingen, var det vår sed att göra endast med döda. Men Uttern var mycket vred.

— Ja, sade Den ensamme hövdingen. Min far, Uttern, höll inte av många ord, utan han handlade. Och han befallde folket att bege sig ut ur hyddan, där jag låg. Då de voro samlade, befallde han dem att sörja över hans son, som var död...

— Och utanför hyddan sjöng de dödssången — U-u-u-u-a-haa-ha-a-ich-klu-kuk-ich-klu-kuk, jämrade Mutsak med en sådan utmärkt härmning, att alla mina ryggnerver kröpo och vredo sig av medkänsla.

— Och inne i hyddan, fortsatte Den ensamme hövdingen, svärtade min mor mitt ansikte med sot och strödde aska på sitt huvud och sörjde över mig, som om jag redan vore död, ty så hade ju min far befallt. Därför sörjde min mor, Okiakuta, högljutt,

141slog sig för bröstet och rev sitt hår; detsamma gjorde också Hooniak, min syster, och Seenatah, min moster; och det väsen de förde, vållade mig sådan smärta i huvudet, att jag kände, att jag otvivelaktigt skulle dö.

Stammens äldsta samlades omkring mig, där jag låg, och pratade om den resa min själ skulle företa. En talade om de täta och ändlösa skogar, där de vilsekomna själarna vandrade omkring och gräto och där kanske också jag kom att irra omkring och aldrig fick se slutet. En annan talade om de stora floder, forsande och med osunt vatten, där onda andar skreko och sträckte upp sina otympliga armar för ätt dra ned en vid håret. För att användas på dessa floder, ansåg alla enstämmigt, att jag måste ha en kanot. En annan talade om stormar, vars make ingen levande människa sett, när stjärnorna regnade ned från himlen och jorden gapade med breda rämnor och allt vatten i jordens hjärta rusade ut och in, varvid de som satt hos mig lyfte armarna och jämrade sig högt. De som var utanför hörde det och jämrade sig ännu högre. Och liksom jag var död för dem, var jag också död i min egen föreställning. Jag visste icke när eller hur, men jag visste säkert, att jag var död.

Och Okiakuta, min mor, lade min ekorrparka och

142även min parka av renhud och min regnkappa av sältarmar och mina regnvädersmuclucs vid sidan av mig, så att min själ skulle ha det torrt och varmt på den långa vandringen. Det talades också om en brant backe bevuxen med törne och djävulsklubbor, och för att göra vägen lätt för mina fötter hämtade hon tunga mockasiner åt mig.

Och de då äldsta talade om de stora djur jag måste fälla, lade de unga männen vid min sida min starkaste båge och mina rakaste pilar, mitt kastträ, mitt spjut och min kniv. Och då de äldsta talade om mörkret och tystnaden i de stora rymder, som min själ måste genomvandra, jämrade sig min mor ännu högre och strödde ännu mera aska på sitt huvud.

Och flickan Kasaan kom smygande, mycket rädd och tyst, och lade en liten påse ovanpå de saker jag skulle ha med på resan. I den lilla påsen visste jag fanns flinta och fyrstål och vältorkat fnöske till de bål, som min själ skulle tända. De filtar jag skulle svepas i valdes ut, och de slavar, som skulle dödas, för att min själ skulle få sällskap, uttogos. De voro sju, ty min far var rik och mäktig, och det var rätt och billigt att jag, hans son, fick en passande begravning. Dessa slavar hade vi tagit som krigsfångar från mukumukerna, vilka bo längre ned-

143för Yukon. Den följande morgonen skulle Skolka, schamanen, döda dem en efter en, så att deras själar kunde följa min på vandringen genom det okända. Bland annat skulle de bära min kanot, till vi kommo till den stora forsande och onda floden. Och då jag inte hade plats för dem och de hade gjort sin plikt, skulle de stanna kvar och tjuta för evigt i den mörka, ändlösa skogen.

Och medan jag betraktade mina fina, varma kläder och mina filtar och stridsvapen, och medan jag tänkte på de sju slavarna, som skulle dödas, kände jag mig stolt över min egen begravning och visste, att många voro avundsjuka på mig. Hela tiden satt min far, Uttern, tyst och sluten, och hela dagen och natten sjöng folket min dödssång och slog på. trummorna, tills det föreföll mig, som om jag var död tusen gånger om.

Men på morgonen reste sig min far och tog till . orda. Han hade alltid varit en stridens man, som folket säkert visste, sade han. Och folket visste också, att det var en större heder att dö i striden än på det mjuka skinnet vid bålet. Och då jag ändå skulle dö, vore det bäst, att jag drog ut emot mukumukerna och blev dödad. Därvid skulle jag skörda ära och hövdings rang i de dödas sista boning, och hedern, skulle återfalla på min far, Uttern. Därför befallde

144han, att en här skulle göra sig redo att draga nedför floden. Och när vi kommo till mukumukernas område, skulle jag ensam stiga fram och utmana dem till strid och på detta sätt stupa.

— Nej, men hör, vite man! utbröt Mutsak, som inte längre kunde tiga. Skolka, schamanen, viskade länge den natten i Utterns öra, och det var han som ställde om att Den ensamme hövdingen sändes ut för att dö. Ty då Uttern var gammal och Den ensamme hövdingen den siste av hans söner, önskade Skolka själv bli hövding för folket. Och då de hade fört mycket oväsen en dag och en natt och Den ensamme hövdingen fortfarande var i livet, blev Skolka rädd för att han inte skulle dö. Alltså var det Skolkas råd som med vackra ord om ära och bedrifter uttalades av Uttern.

— Ja, svarade Den ensamme hövdingen. Jag visste väl, att det var Skolkas verk, men jag brydde mig inte om det, ty jag var mycket sjuk. Jag hade inte hjärta till att bli ond, inte lust för stolta ord, och jag brydde mig inte om vad som hände, jag längtade blott efter att dö och få det hela överståndet. Alltså, vite man, utrustades hären. Det var ingen av de prövade krigarna eller av de visa och äldsta som utvaldes — det var blott ett hundratal unga män, som inte hade stor erfarenhet av strid.

Köldens barn —10 i a t?Hela byn samlades på stranden för att se oss ge oss_ iväg, och vi begav oss av under stort jubel och sånger till min ära. Till och med du, vite man, skulle glatt dig vid anblicken av en ung man, som drog ut i krig — även om han var dömd att dö.

Vi for sålunda iväg, ett hundratal unga män, och Mutsak var också med, ty även han var ung och oprövad. Och enligt min fars, Utterns, befallning var min kanot fastsurrad vid sidan av Mutsaks kanot och på den andra fäst vid Kannakuts. På detta sätt besparades jag arbetet med årorna, så att jag trots min sjukdom skulle kunna visa mig tapper i det sista. Och så rustade for vi utför floden.

Jag vill emellertid inte trötta dig med en berättelse om färden, som inte var lång. Ett kort stycke ovanför mukumukernas by stötte vi på två av deras krigare i kanoter, och vid synen av oss flydde de. Därpå blev min kanot enligt min fars befallning frigjord, så att jag drev ensam ned mot dem. Det var också enligt hans befallning, som de unga männen skulle stanna för att se mig dö, så att de kunde återvända och berätta hur jag stupade. Detta hade min far, Uttern, och Skolka, schamanen, mycket tydligt förklarat för dem och hotat dem med strängt straff, om de inte lödo.

Jag doppade min paddel och ropade hånande

146efter de flyende krigarna, och de otäcka saker jag ropade efter dem kom dem att vredgade vända på huvudena. De sågo då, att de unga männen höllo sig i bakgrunden och att jag ensam kom närmare, varför de, då de voro på betryggande avstånd, skilde sina kanoter åt och väntade sida vid sida, att jag skulle komma emellan dem. Och in mellan dem kom jag, med spjutet i handen, medan jag sjöng mitt folks krigssång. Båda slungade var sitt spjut emot mig, men jag böjde mig och spjuten veno över mig, och jag var oskadd. Då vi därpå voro tätt inpå varandra alla tre, kastade jag mitt spjut mot den till höger. Det trängde in i hans strupe och han föll baklänges i vattnet.

Min överraskning var gränslös. Jag hade dödat en man. Jag vände mig mot fienden till vänster och rodde häftigt för att möta döden ansikte mot ansikte; men mannens andra spjut, som var hans sista, träffade mig blott i den köttiga delen av , skuldran. Så var jag honom inpå livet och kastade inte utan stötte spjutet i hans bröst och borrade det igenom honom med båda händerna. Medan jag arbetade och pressade på av alla krafter, slog han mig i huvudet både en och två gånger med sitt årblad.

Ännu sedan spjutspetsen trängt ut genom hans rygg, slog han mig i huvudet. Det kom som en ljus-

147glimt, och jag kände något inne i huvudet ge efter med en smäll — alldeles som med en smäll. Den tyngd som så länge hade tryckt över mina ögon lättades, och bandet, som snörde åt kring min panna, brast. Jag blev med ens glad, och hjärtat sjöng av glädje.

Detta är döden tänkte jag, och därför tyckte jag att döden var mycket härlig. Men så såg jag de två tomma kanoterna och visste, att jag inte var död utan frisk igen. Mannens slag på mitt huvud hade gjort mig frisk. Jag visste, att jag hade dödat, och smaken av blod gjorde mig vild. Jag sänkte mitt årblad i Yukons bröst och drev min kanot framåt mot mukumukernas by. De unga männen bakom mig utstötte ett högt rop. Jag såg mig tillbaka över axeln och såg det forsa vitt kring deras åror...

— Ja, det skummade vitt kring våra åror, sade Mutsak, ty vi kom ihåg Utterns och Skolkas order, att vi med egna ögon skulle se, hur Den ensamme hövdingen stupade. En av mukumukernas unga män, som var ute för att se till ett laxgarn, fick syn på Den ensamme hövdingen, som kom med hundra man efter sig. Och han flydde i sin kanot direkt mot byn för att slå alarm och träffa förberedelser. Men Den ensamme hövdingen satte efter honom, och vi skyndade efter Den ensamme

148hövdingen för att se hur han dog. Just som den unge mannen hoppade i land vid byn, reste Den ensamme hövdingen sig upp i sin kanot och gjorde ett väldigt kast, och spjutet trängde in i den unge mannen strax ovanför höfterna och han föll fram-stupa.

Den ensamme hövdingen hoppade då i land med sin stridsklubba i handen och ett högt krigsrop på läpparna. Den förste man han stötte på var Itwilie mukumukernas hövding, och honom slog han i huvudet med stridsklubban, så att han segnade ned död. Av fruktan att vi inte skulle få se hur han dog, hoppade vi alla hundra i land och följde efter Den ensamme hövdingen in i byn. Men mukumukerna förstod oss inte utan trodde, att vi kom för att strida, och därför sjöng deras bågsträngar och pep deras pilar omkring oss, varpå vi glömde vårt ärende och föll över dem med våra spjut och klubbor; och då de ej var förberedda, blev det ett våldsamt slaktande.

— Med mina egna händer dödade jag deras scha-man, förklarade Den ensamme hövdingen, medan hans skrumpna gamla ansikte arbetade vid minnena från dessa svunna dagar. Med mina egna händer dödade jag honom, som var en ännu större schaman än Skolka, vår egen schaman. Och varje gång jag

149stod ansikte mot ansikte med en man, tänkte jag: Nu kommer döden. Och varje gång fällde jag mannen, och döden kom inte. Det var som om livets andedräkt var stark i mina näsborrar och jag inte kunde dö ...

— Och vi följde efter Den ensamme hövdingen genom hela byn och tillbaka igen, fortsatte Mutsak. Som en flock vargar följde vi honom, fram och tillbaka, tills det inte längre fanns flera mukumuker, som ville kämpa. Och så samlade vi ihop hundra manliga slavar och dubbelt så många kvinnor och barn och stack eld på alla husen och hyddorna och brände ned dem, varpå vi drog bort. Och detta var mukumukernas undergång.

— Det var mukumukernas undergång, repeterade Den ensamme hövdingen stoltserande. Och då vi kommo tillbaka till vår egen by, förbluffades folket över den mängd byte och slavar vi förde med oss, och ännu mer förvånades det över, att jag ännu var i livet. Min far, Uttern, darrade av glädje över mina bedrifter, ty han var en gammal man och jag var den siste av hans söner. Och alla de erfarna krigarna kommo och de sluga och visa, tills allt folket var samlat. Jag reste mig då och befallde med en röst som ett åskdunder Skolka, schamanen, att träda fram...

150— Ja, vite man, utbröt Mutsak. Med en röst som ett åskdunder, som kom folket att skaka och darra i knävecken.

— Och då Skolka trädde fram, fortsatte Den ensamme hövdingen, sade jag, att jag inte hade för avsikt att dö, men att det inte var bra, att de onda andarna på andra sidan graven blev lurade, utan ansåg jag, att det var riktigast, att Skolkas själ drog ut i det okända, där den utan tvivel för. evigt skulle komma att tjuta i den mörka och ändlösa skogen. Och så dödade jag honom, medan han stod där, i hela folkets åsyn. Då det hördes knot, ropade

jag •. •

— Med en röst som ett åskdunder, sufflerade Mutsak.

— Ja, med en röst som ett åskdunder ropade jag högt: Se, o folk! Jag är Den ensamme hövdingen, som har fällt Skolka, den falske schamanen! Jag är den ende bland människor, som har gått genom dödens port och kommit tillbaka igen. Mina ögon ha skådat osedda ting. Mina öron ha hört de otalade orden. Jag är större än Skolka, schamanen. Jag är större än alla schamaner. Och jag är större än min far, Uttern. Alltid har han legat i strid med mukumukerna, och se, jag har på en enda dag fällt dem alla. Som med en pust har jag fällt

151dem. Och därför, då min far, Uttern, är gammal, och Skolka, schamanen, är död, vill jag vara både hövding och schaman över er, mitt folk. Och om någon motsäger mina ord, må han då träda fram!

Jag väntade, men ingen trädde fram. Då ropade jag: Hoh! Jag har smakat blod! Giv mig nu kött, ty jag är hungrig. Öppna för förråden och gör ett stort gille. Låt det vara fröjd och sång, inte som vid en begravning utan som vid ett bröllop. Och för så till sist flickan Kasaan till mig. Hon skall bli mor till Den ensamme hövdingens barn!

Vid mina ord och emedan han var mycket gammal, grät min far, Uttern, som en kvinna och slog sina armar om mina knän. Och från den dagen var jag både hövding och schaman. Och min ära var stor, och alla män visade mig lydnad.

— Tills ångbåten kom, viskade Mutsak.

-— Ja, sade Den ensamme hövdingen, tills ångbåten kom.

Keesh, son av Keesh

— Alltså vill jag ge sex filtar, dubbla och varma; sex filtar, stora och hårda; sex Hudson-Bay-knivar, skarpa och långa; två kanoter, byggda av Mogum, som kan göra mångahanda; tio hundar, grovt byggda och starka dragdjur, och tre bössor — avtryckaren på den ena är bräckt, men det är en bra bössa och den kan säkert repareras.

Keesh teg och lät ögonen glida runt kretsen av uppmärksamma ansikten. Det var under det stora fisket, och han gjorde Gnob anbud på hans dotter Su-Su. Platsen var S:t-Georgs-missionen vid Yukon, och stammarna hade samlats många hundra miles bortifrån. Från norr, från söder, från öster och från väster hade de kommit, till och med från Tozi-kakat och det avlägsna Tana-naw.

— Och vidare, o Gnob, är du hövding över tananawerna och jag, Keesh, son av Keesh, ärhövding över thlungeterna; när därför min avkomma utgår från din dotters länder, kommer det att uppstå vänskap mellan

stammarna, stor vänskap, och Tananaw och Thlunget skola vara blodsbröder i kommande tider. Vad jag sagt, att jag vill göra, det gör jag. Och vad säger du nu, Gnob, i denna angelägenhet?

Gnob nickade högtidligt med huvudet, och hans skrumpna och av ålder rynkiga ansikte dolde outgrundligt hans tankar. Hans små ögon brände likt två glöder i sina smala springor, medan han med hög, sprucken röst pep:

— Men det är inte allt.

— Vad mera då? frågade Keesh. Har jag inte bjudit tillräckligt? Har det någonsin funnits en Tana-naw-flicka för vilken det bjudits ett så högt pris? Om så är, säg hennes namn!

Ett öppet hånskratt hördes i kretsen, och han visste att han var till åtlöje för folket.

— Nej, nej, gode Keesh, du förstår mig inte, sade Gnob med en lugnande, smekande handrörelse. Priset är bra nog. Det är ett rundligt pris. Inte heller gör jag någon anmärkning på grund av den bräckta avtryckaren. Men det är inte allt. Hur är det med mannen?

154'— Ja, hur är det med mannen? brummade de kringstående.

— Det sägs, pep Gnobs gälla stämma, det sägs, att Keesh inte går i sin fars fotspår. Det sägs, att han vandrat ut i mörkret efter främmande gudar, och att han blivit rädd.

Keeshs ansikte blev mörkt. Det är lögn, dundrade han. Keesh är inte rädd för någon man!

— Det sägs, pep gamle Gnob vidare, att han har lyssnat till den vite mannens tal uppe i det stora huset och att han böjer sitt huvud inför den vite mannens gud och dessutom att den vite mannens gud inte tycker om blod.

Keesh slog ned ögonen och knöt handen lidelsefullt. Den vilda åskådarkretsen log hånfullt, och Madwan, schamanen, stammens överstepräst och medicinman, viskade något i örat på Gnob.

Schamanen sökte bland skuggorna i utkanten av lägereldens ljuskrets och fick en mager pojke till att resa sig samt drog honom fram ansikte mot ansikte med Keesh; och i Keeshs hand lade han en kniv.

Gnob lutade sig framåt.

— Keesh! O, Keesh! sade han. Törs du döda en människa? Se! Detta är Kitz-noo, en slav. Stöt till med hela styrkan av din arm!

155Pojken skalv och väntade på stöten. Keesh såg på honom och tankar om missionär Browns högre moraliska grundsatser flögo genom hans sinne, och han såg för sig en levande bild av de dansande flammorna i missionär Browns helveteseld. Kniven föll till marken, och pojken drog andan igen och smög sig på darrande knän ut ur ljuskretsen. Framför Gnobs fötter låg en varghund, som visade sina glänsande tänder och beredde sig på att rusa efter pojken. Men schamanen satte sin fot på djurets kropp och gav därvid Gnob en idé.

— Och hur skulle du göra, Keesh, om någon behandlade dig så? Med dessa ord räckte Gnob en bit lax mot Vittand, hunden, och då djuret ville ta den, gav han den ett hårt slag över nosen med sin käpp. Och efteråt, skulle du uppföra dig så som Vittand? Denne kom nämligen darrande krypande på buken och slickade Gnobs hand.

— Hör på! Gnob hade rest sig stödd på Mad-wans arm. Jag är mycket gammal och därför att jag är mycket gammal, vill jag berätta dig något. Din far, Keesh, var en mäktig man, och han älskade bågsträngarnas klang i striden, och dessa mina ögon har sett honom kasta ett spjut, så att spetsen trängde ut genom mannens rygg. Men du bräs inte på honom. Sedan du övergivit korpen för att tillbedja

156vargen, har du blivit rädd för blod, och du gör också ditt folk fegt. Det är inte bra. Ty se, den gång jag var pojke som Kitz-noo där, fanns det inte en vit man i landet. Men de kom, en efter en, och nu finns det många av dem. Och de tillhör ett rastlöst släkte och nöjer sig aldrig med att slå sig till ro vid bålet med fylld buk och låta morgondagen sörja för sin egen föda. Det är som vilade det en förbannelse över dem, som de måste sona genom slit och släp.

Keesh var förbluffad. Ett minne av en till hälften förstådd berättelse av mr Brown om en viss Adam i gamla tider,

föresvävade honom, och det tycktes som om mr Brown hade talat sanning.

— Och därför lägger de beslag på allt vad de ser, dessa vita män, och de går överallt och ser allting. Och ständigt kommer det flera i deras spår, så att om vi inte företar oss något, kommer de att bli ägare av hela landet och det kommer inte att bli plats över åt korpens stammar. Därför bör vi bekämpa dem, tills det inte finns någon kvar. Sedan vill vi besätta passen och landet, och kanske våra barn och barnbarn skall komma att trivas och bli feta. Det blir en stor kamp, när varg och korp drabbar samman; men Keesh vill inte kämpa och inte heller vill hans folk strida. Därför är det inte

157bra, att han får min dotter. Jag har talat, jag, Gnob, tananawernas hövding.

— Men de vita männen är goda och stora, svarade Keesh. De vita männen har lärt oss många ting. De vita männen har gett oss filtar och knivar och bössor, sådana som vi aldrig har kunnat göra och aldrig skulle kunna göra maken till. Jag kommer väl ihåg, hur vi levde, innan de kom. Ja, jag var inte född då, men jag har hört det av min far. När vi gick på jakt, måste vi smyga oss tätt inpå älgen för att kunna råka den med ett spjutkast. Nu använder vi de vita männens bössor, som når längre än ett barns skrik kan höras. Vi åt fisk och kött och bär — det fanns intet annat att äta — och vi åt utan salt. Hur många finns det bland er, som har lust att återvända till fisk och kött utan salt?

Detta skulle ha gjort sin verkan, om inte Mad-wan hade sprungit upp redan innan det blev tyst.

— Först en fråga till dig, Keesh! sade han. Den vite mannen uppe i det stora huset säger er, att det inte är rätt att slå ihjäl? Har vi glömt den stora striden vid Koyokuk eller den stora kampen vid Nuklukyeto, där tre vita män dödade tjugo av tozikakaterna? Tror du inte, att vi ännu minns de tre männen av tananawstammen, som den vite man-

158nen Macklewrath dödade? Säg mig, Keesh, varför lär schamanen Brown er, att det inte är rätt att strida, när alla hans bröder strider?

— Nej, du behöver inte svara, pep Gnob, medan Keesh försökte att klara denna paradox. Det är mycket lätt att förstå. Den gode mannen Brown vill gärna hålla korpen fast, medan hans bröder plockar fjädrarna av den. Han höjde rösten. Men så länge det finns en enda tananawer, som kan slå ett slag, eller en enda flicka, som kan föda en pojke, skall korpen inte bli plockad!

Gnob vände sig till en hes ung man på andra sidan om bålet:

— Och vad säger du, Makamuk, som är bror till Su-Su?

Makamuk reste sig. Ett långt ärr drog upp hans överläpp till ett ständigt leende, vilket motsades av vildheten i hans glimmande ögon.

— I dag, började han med spelad likgiltighet, kom jag förbi handelsmannen Macklewraths hus, och i dörren såg jag ett barn skratta mot solen. Och barnet såg på mig med handelsmannen Macklewraths ögon, och det blev förskräckt och modern kom och lugnade det. Modern var Ziska, en thlunget-kvinna.

Ett dovt mummel av undertryckt raseri överrös-

159tade honom; han stillade larmet genom att vända sig mot Keesh med teatraliskt utsträckt arm och ett anklagande pekfinger.

— Så, ni ger bort era kvinnor, ni medlemmar av thlungetfolket, och kommer sedan till tanana-werna efter flera? Men vi ha själva bruk för våra kvinnor, Keesh; ty vi måste avla män, många män, för den dag, då korpen drabbar samman med vargen.

Över bifallsstormen hördes tydligt Gnobs gälla stämma:

— Och du, Nossabok, som är hennes favoritbror?

Den unge mannen var slank och graciös och hade sin ras' kraftiga örnnäsa och höga panna, men på grund av en

nervös svaghet föll hans ena ögonlock då och då ned, så att det såg ut som om han blinkade skälmskt. Då han reste sig föll det ned, men detta framkallade inte det vanliga skrattet. Alla voro allvarliga.

— Jag gick också förbi handelsmannen Mackel-wraths hus, sade han med en mjuk, kvinnlig röst, som i hög grad liknade hans systers. Och jag såg indianerna, vilkas svett rann ned i deras ögon och vilkas knän skälvde av trötthet — jag säger, jag såg indianerna, som stönade vid släpandet av bjäl-

160karna till det lagerhus, som handelsman Mackel-wrath bygger sig. Och jag såg andra hugga ved, för att shamanen Browns stora hus skall kunna hållas varmt under de långa nätternas kyla. Detta är squawers göra. Aldrig kommer tananawerna att göra något sådant. Vi vill vara blodsbröder med män och inte med squawer; och thlungeterna äro squawer.

En djup tystnad inträdde och allas ögon riktades på Keesh. Denne såg sig väl och långsamt omkring i kretsen, såg varje vuxen man rakt i ansiktet,

— Såå, sade han lugnt. Såå, upprepade han, teg, gjorde helt om och gick ut i mörkret.

Klivande över lekande barn och morrande varghundar gick han genom det stora lägret, och i dess utkant fann han en kvinna, som satt vid sitt arbete i skenet från lägerelden. Hon höll på att tvinna rep för fisket av bark från klängväxternas långa rötter. Länge stod han utan att säga ett ord och såg på hennes duktiga händer, som redde ut den hopfiltrade massan av fibrer. Hon var vacker, där hon satt vid sitt arbete, kraftigt byggd, högbröstad och med höfter, som tycktes skapade för att framföda barn. Hennes bronshy hade en gyllene glans i det fladdrande ljusskenet, håret var blåsvart och ögonen som stenkolspärlor.

Köldens barn — 11 -t— O, Su-Su, sade han slutligen, du har sett vänligt på mig under svunna dagar och under de nya...

— Jag har sett vänligt på dig for du var thlung-eternas hövding, svarade hon raskt, och för att du var stor och stark.

Ja • •.

— Men det var under de gamla dagarna, skyndade hon sig att tillfoga, innan schamanen Brown kom och ledde dig in på främmande vägar.

— Men låt mig säga dig...

Hon höjde den ena handen med en rörelse, som påminde om hennes far:

— Nej, jag vet redan, vad du skall säga, o Keesh, och jag svarar nu. Det är så inrättat, att fiskarna i vattnet och djuren i skogen avla ungar av sin egen art. Och det är riktigt. Det är på samma sätt med kvinnor. De ska föda barn av sin stam, och till och med en ungmö känner, medan hon ännu är mö, födslovåndorna och smärtorna i bröstet och de små händerna på sin hals. Och när en sådan känsla är stark, då ser sig mön förstulet omkring efter mannen — den man, som skall duga till far för hennes barn. Detta har jag känt. Detta kände jag, då jag såg på dig och fann, att du var stor och stark, en jägare och krigare, i stånd att skaffa mig kött, när jag skulle livnära två och i stånd att hålla faran

162på avstånd, när jag var hjälplös. Men det var innan schamanen Brown kom hit och lärde dig...

— Men det är inte riktigt, de goda orden ha lärt mig...

— Att det inte är rätt att döda. Jag vet vad du vill säga. Så avla du barn av din art, av den art som inte dräper, men kom inte och sök efter sådana bland tananawerna. Ty det sägs, att en gång skall korpen drabba samman med vargen. Jag förstår mig inte på det, ty det är saker och ting för män, men jag vet, att det är min sak att föda män för den tiden.

— Su-Su, avbröt Keesh, du måste höra mig...

— En man skulle prygla mig med en käpp och tvinga mig att höra, hånskrattade hon. Men du — här! Hon stack

en bunt bark i handen på honom. Jag kan inte ge dig mig själv, men detta. Det passar bäst i dina händer. Det är en squaws arbete. Fläta på!

Han kastade det ifrån sig och blodet kokte av vrede under hans bronshud.

— En sak till, fortsatte hon. Det är en gammal sed, som både min far och din gott känna till. När en man faller i strid, tages hans skalp som trofé. Mycket bra. Men du som har avsvurit korpen, måste göra mera. Du måste ge mig, inte skal-

163per utan huvuden, två huvuden, så skall jag ge dig inte bark utan ett pärlstickat bälte och en lång rysk kniv med slida. Och så skall jag åter se vänligt på dig, och allt skall bli bra.

— Så! funderade mannen. Så! Och han vände sig om och försvann ur ljuskretsen.

— Nej, o Keesh! ropade hon efter honom. Inte två huvuden, utan tre allra minst!

Men Keesh höll fast vid sin omvändelse, levde ett rättskaffens liv och fick sina stamfränder till att följa evangeliet så som det tolkades för dem av pastor Jackson Brown. Under hela fisket brydde han sig inte om tananawerna och tog ingen notis om de spydigheter som sades eller hånskratten från de många stammarnas kvinnor. Då fisket var slut, drog Gnob och hans folk med stora förråd av soltorkad och rökad lax hem för att jaga på tanana-wernas stora slätter. Keesh såg dem draga bort, men hans intresse för gudstjänsterna i missionen slappades inte, och han mötte regelbundet upp vid bönemötena och ledde psalmsången med sin djupa bas.

Pastor Jackson Brown var förtjust över denna djupa bas och förklarade honom på grund av hans förträffliga egenskaper som den mest lovande av alla de nyomvända. Mackelwrath hade emellertid

164en annan åsikt. Han trodde inte på att hedningarnas omvändelse stack så djupt, och generade sig inte för att säga sin mening. Men pastor Brown var på sitt sätt en betydande man, och han diskuterade saken med handelsmannen en hel eftermiddag så övertygande, att denne övergav sin ståndpunkt och desperat förklarade:

— Ni kan slå mig i pannan med äpplen, Brown, om jag inte själv låter omvända mig, om Keesh håller trofast ut i två år!

Pastor Brown lät aldrig ett tillfälle gå förlorat, och därför slog han genast till med ett manligt handslag, och från och med nu var det Keeshs hållning, som skulle avgöra, hur det till sist skulle gå med Mackelwraths själ.

Men det kom nyheter en dag, sedan vinterkylan brett ut sig över landet och gjort marken hård nog att färdas på. En tananawer kom till missionen för att köpa ammunition, och han berättade, att Su-Su lät sina ögon falla på Nee-Koo, en ung kraftig jägare, som hade givit ett generöst anbud på henne vid gamle Gnobs lägereld. Det var vid denna tidpunkt pastor Brown en dag mötte Keesh på skogsstigen, som leder ned till floden. Keesh hade spänt sina bästa hundar för släden, och instuckna under

165slädens surrningar lågo hans största och bästa snöskor.

— Vart går du, o Keesh? På jakt? frågade pastor Brown med ett försök att tala på indiansätt.

Keesh såg honom stint i ögonen en hel minut och satte så sina hundar i rörelse. Därpå vände han sin lugna blick mot missionären och svarade:

— Nej, jag går åt helvete.

På en öppen plats, strävande att krypa ned i snön för att få lä i den förskräckliga ödsligheten, trängdes tre dystra tält. Runt omkring dtm på blott ett tiotal stegs avstånd reste sig den mörka skogen. Över dem såg man inte någon flik av en klar blå himmel utan ett töcknigt dimbälte, som hotade med snö. Det var kav lugnt och tyst, intet annat än snö och tystnad. Det förmärktes inte en gång den vanliga fläkten av liv, som alltid finnes vid ett läger, ty jaktsällskapet hade kommit på en renhjord i flanken och skördat stort byte. Efter en period av svält hade sålunda följt en tid med gillen, och därför låg folket nu mitt på ljusan dag och sov tungt i älghudstälten.

Vid en lägereld utanför ett av tälten stodo fem par snöskor, resta upp i snön, och vid bålet satt Su-Su. Hättan på

hennes ekorr-parka var uppdra-

166gen över huvudet och bunden till kring halsen, men händerna voro utan vantar och hade brått med nål och tråd på de sista fantastiska broderierna på ett läderbälte prytt med högrött tyg. Bakom ett av tälten gläfste en hund kort och skarpt och tystnade sedan lika fort som den börjat. En gång stönade och grymtade hennes far i sömnen i tältet bakom henne. — Onda drömmar, log hon för sig själv. Han blir gammal och han åt för mycket av den sista steken.

Hon sydde fast den sista pärlan, slog knut på sentråden och lade mera bränsle på elden. Så satt hon och stirrade länge in i flammorna och lyfte slutligen huvudet vid ljudet av en mockasinklädd fots skarpa knarrande på den hårda snön. Keesh stod vid hennes sida, lätt framåtlutad under en börda, som han bar på ryggen. Den var lösligt insvept i ett blodgarvat älgskinn, och han slängde den likgiltigt på snön och satte sig. Länge och utan att tala sågo de på varandra.

— Det är en lång väg, o Keesh, sade hon till sist, en lång väg från S:t-Georgs-missionen vid Yukonfloden.

— Ja, svarade han frånvarande med ögonen stelt fästa på bältet, som om han ville se efter, hur stort det var. Men var är kniven, frågade han.

167— Här. Hon drog fram den under sin parka och lät klingan glänsa i solskenet. Det är en god kniv.

— Ge mig den! befallde han.

— Nej, Keesh, log hon. Kanhända är du inte född till att bära den.

— Ge mig den! upprepade han utan att ändra tonfall. Jag är född till det.

Men hennes Ögon, som kokett sneglade från honom till älghuden, sågo snön småningom bli röd. Är det blod, Keesh? frågade hon.

— Ja, det är blod. Men ge mig bältet och den långa ryska kniven.

Hon kände sig plötsligt rädd, men darrade då han bryskt tog bältet från henne, darrade vid hans bryskhet. Hon såg milt på honom och kände smärta i brösten och de små händerna på sin hals.

— Det är sytt till en mindre man, anmärkte han bistert, i det han drog in magen och spände det i första hålet.

Su-Su log och hennes ögon blevo ännu mildare. Åter kände hon de mjuka händerna på sin hals. Han var vacker, och bältet var visserligen litet och sytt för en mindre man, men hon kunde sy många bälten.

— Men blodet, frågade hon, driven av ett gryen-

168de och växande hopp. Blodet, Keesh? Är det... är det... huvuden?

— Ja.

— De måste vara alldeles färska, eljest skulle blodet ha frusit.

— Ja, det har inte stelnat och de äro färska, alldeles färska.

— O Keesh! Hennes ansikte var varmt och strålande. Och till mig?

— Ja. Till dig.

Han tog fast i ett hörn av älghuden, rev upp den med en snabb rörelse och rullade ut huvudena framför henne.

— Tre, viskade han rasande. Nej, minst fyra.

Men hon stod som förstenad. Där lågo de —

Nee-Koos veka drag, Gnobs väderbitna gamla ansikte och Makamuk skrattade mot henne med sin uppdragna överläpp; slutligen låg där också Nos-sabok med ögonlocket på vanligt sätt vilande på hans kvinnliga kind i ett skälmskt blinkande. Där lågo de, medan lägereldens ljus sken på dem och flämtade över dem, och från vart och ett av dem färgades snön röd i en allt vidare ring.

Upptinad av elden gav den vita snöskorpan efter under Gnobs huvud, som rullade runt som om det varit levande och lade sig till ro vid hennes fötter.

169Men hon rörde sig inte. Också Keesh satt orörlig och stirrade på henne med ögon, som inte blinkade.

Inne i skogen föll snön från en nedtyngd fura och ekot genljöd dovt i klyftan; men ingen av dem rörde sig. Den korta dagen svann hastigt bort, och mörkret svepte in över lägret, då Vittand kom lufsande bort emot elden. Han stannade för att undersöka terrängen, men då han inte blev bortjagad, kom han närmare. Nosen vreds hastigt åt sidan, näsborrarna darrade och raggen på hans rygg reste sig, och plötsligt begav han sig rakt bort till sin husbondes huvud. Först nosade han försiktigt på det och slickade det på pannan med sin röda, hängande tunga. Så satte han sig plötsligt ned, lyfte nosen i vädret mot den första matta stjärnan och lät höra sitt långdragna vargtjut.

Detta tjut återförde Su-Su till verkligheten. Hon såg över på Keesh, som hade dragit den ryska kniven och iakttog henne uppmärksamt. Hans ansikte var bestämt och stelt, och hon läste lagen i det. Hon smög tillbaka parkans hätta, blottade sin hals och reste sig. Så stannade hon och såg sig länge omkring, såg på den omgivande skogen, på de matta stjärnorna, på himlen, på lägret, på snöskorna i snön — en sista lång, famnande blick på livet. En

170svag vindpust fläktade hennes hår från sidan och ett ögonblick vände hon huvudet, så hon fick den rakt i ansiktet.

Så tänkte hon på sina barn, som aldrig skulle födas, och gick bort till Keesh och sade: — Jag är redo!

Ligouns död

Blod för blod, stånd för stånd.
Thlinkets lag.

— Hör nu om Ligouns död . . .

Den talande teg eller rättare upphörde att berätta och såg på mig med en blick av hemligt samförstånd. Jag höll upp buteljen mellan våra ögon och elden och visade med tummen, hur mycket som fick drickas samt sköt den över till honom; ty var han inte Palitlum, drinkaren? Många historier hade han berättat för mig, och länge hade jag väntat på att denne i skrivkonsten fullständigt okunnige berättare skulle förtälja för mig om händelserna vid Ligouns död; ty av alla levande var han den som kände till saken bäst.

Han böjde huvudet bakåt med ett grymtande, som snart övergick i ett kluckande, och skuggan av en kolossal människokropp och en väldig, upp-och-ned-vänd butelj avtecknade sig på klippväggen bakomoss. Palitlum tog munnen från flaskan med ett ömt smackande och såg längtande upp mot det spöklika himlavalvet, där norrskenets bleka, vita ljus spelade.

— Det är egendomligt, sade han. Kallt som vatten och hett som eld. Den som dricker av det ger det styrka, och från den som dricker det rövar det styrka. Det gör gamla män unga och unga män gamla. Den man, som är trött och dricker av det, får krafter att resa sig och gå vidare, och den man, som inte är trött, kommer det att somna. Min bror ägde en hares hjärta, men han drack av det, och genast dödade han fyra av sina fiender. Min far var som en stor varg och vjsade tänder mot alla människor, och han drack av det och blev skjuten i ryggen, medan han flydde. Det är mycket sällsamt.

— Det är "Tre stjärnor" och ett bättre märke än det, de förgifta magarna med därnere, svarade jag och slog ut med handen mot det gapande mörkret och ned mot dalen, där bålen av bokkubbar glimmade under oss — små flammor, som gåvo natten proportion och verklighet.

Palitlum suckade och skakade på huvudet.

— Och därför, sade han, är jag här med dig.

Han omfattade flaskan och mig i en blick, mer

vältalig än ord och blottande hans ohejdade törst.

— Nej, sade jag och ställde flaskan mellan mina

173knän. Berätta nu om Ligoun. Om "Tre stjärnor" kunna vi tala efteråt.

— Det finns gott om det, och jag är inte trött, tiggde han djärvt. Låt mig blott känna den mot mina läppar, så skall jag sedan tala stora ord om Ligoun och hans sista dagar.

— Från den som dricker tar det styrka, skämtade jag, och den man, som inte är trött, kommer det att somna.

— Du är vis, svarade han utan att bli ond och utan stolthet. Liksom alla dina bröder är du vis. Vare sig du vakar eller sover, gömmer du "Tre stjärnor" hos dig, och ändå har jag aldrig sett dig dricka för länge eller för mycket. Och under tiden samlar du det guld, som gömmer sig i våra berg och de fiskar, som simma i våra sjöar; och Palitlums bröder gräver fram guldet åt dig och fångar fisken och är glada om de får bli glada, när du finner dét lämpligt, att "Tre stjärnor" skall fukta våra läppar.

— Jag vill höra om Ligoun, sade jag otåligt. Natten är kort, och vi ha en dryg färd framför oss i morgon.

Jag gäspade och låtsade som om jag ville resa mig, men Palitlum blev plötsligt ängslig och började fort nog:

174— Det var Ligouns önskan på gamla dar, att det skulle råda fred mellan stammarna. Som ung hade han varit den förste bland krigarna och hövding över öarnas och passens krigshövdingar. Hela hans liv hade förflutit under strid. Han kunde skryta med flera ärr efter ben, bly och järn än någon annan man. Han hade tre hustrur och med var och en av dem två söner, och sönerna, både den äldste och den yngste och allesamman hade fallit i strid vid hans sida. Rastlös som en örn strövade han vitt och brett — mot norr till Unalaska och den låga sjön, mot söder till Drottning Charlottas öar, ja, det påstods till och med att han drog med kakerna så långt som till Puget-sundet och slog dina bröder i deras blockhus.

Men som sagt, fortsatte Palitlum, på gamla dar önskade han fred mellan stammarna. Inte var det därför, att han blivit rädd eller höll för mycket av spiselvrån och den fulla köttgrytan. Nej då, han slog ännu ihjäl folk med grymmaste slughet och blodtörst, drog åt svångremmen vid hungersnöd liksom de yngsta och trotsade den svåra sjön och dryga vandringars strapatser lika bra som den starkaste. Men på grund av sina många bedrifter och till straff för dem, hämtade ett krigsskepp honom till ditt land, du man från Boston, du skäggansikte.

175Och många år förflöt, innan han kom tillbaka, och jag hade vuxit upp till något mer än en pojke och något mindre än en ung man. Då Ligoun var barnlös på sin ålderdom, höll han mycket av mig, och vis som han var, delade han med sig av sin visdom åt mig.

'Det är gott att kriga, o Palitlum,' sade han. Nej, skäggansikte, han sade inte Palitlum, ty jag kallades inte Palitlum då, utan Olo, den alltid hungrige. Drickandet kom senare. 'Det är gott att kriga,' sade Ligoun, 'men det är dumt. I Bostonmännens land, som jag såg med egna ögon, brukar de inte strida med varandra, och de är starka. Därför går de i sin styrka emot oss från öarna och passen, och vi är som bålets rök och havets dimma framför dem. Och därför säger jag, det är gott att strida, mycket gott, men det är också dumt.'

Därför hördes också alltid Ligouns röst högst för fred, fastän han var den främste bland krigarna. Och då han var mycket gammal gjorde han, som var den störste av hövdingar och rikast bland män, ett gille. Aldrig har det gjorts ett sådant gille. Fem hundra kanoter lågo i rad på flodstranden, och i varje kanot kom inte färre än tio män och kvinnor. Åtta stammar var där; från den förnämste och äldste mannen till det yngsta och minsta barnet, alla var

176de där. Och det fanns dessutom män från långt borta boende stammar, stora vandringsmän och strö-vare, som hade hört talas om Ligouns gille. Och i hela sju dygn åt och drack de. Han gav dem åtta tusen filtar, vilket pg ju måste ve,ta, ty vem om inte jag, Palitlum, höll räkning på dem och delade ut dem efter rang och värdighet. Och då gillet var slut, var Ligoun en fattig man; men hans namn var på allas läppar, och andra hövdingar skar tänder

av ilska och avundsjuka över att han var så stor.

Då hans ord spelade stor roll, rådde han till fred; och han reste omkring till alla gillen och fester och stamförsamlingar för att tillråda fred. Och så gick det till, att vi reste tillsammans, Ligoun och jag, till den stora fest, som gavs av Niblack, hövding för flodindianerna vid Skootfloden inte långt ifrån Stickeenfloden. Det var under Ligouns sista dagar, och han var mycket gammal och mycket nära döden. Han hostade på grund av den kyliga väderleken och lägerröken, och ofta kom det blod ur hans mun, så vi väntade, att han skulle dö på fläcken.

'Nej,' sade han en gång vid ett sådant tillfälle, 'det vore bättre om jag dog, när blodet flyter för kniven och det klingar av stål och luktar krutrök och männen skriker högt för det kalla järnets och det snabba blyets skull.' Det var alltså klart, o

Köldens barn —12 i nnskäggansikte, att hans hjärta ännu längtade efter strid.

Det är mycket långt från Chilcat till Skootflo-den, och vi tillbringade många dagar i kanoterna. Och medan männen böjde sig över årorna, satt jag vid Ligouns fötter och lärde lagen. Det tjänar inte mycket till, att jag upprepar lagen, skäggansikte, ty jag vet väl, att du har goda kunskaper därvidlag. Men jag talar om den lag, som bjuder blod för blod och stånd för stånd. Och Ligoun gick djupare in på saken och sade:

'Men detta skall du veta, o Olo, att det är föga ära i att döda en man som är ringare än du. Döda alltid en man, som är större än du, och din ära skall bli så mycket större i proportion till storheten. Men om av två män du dödar den ringare, så är skammen din och till och med squawerna skall hån-le mot dig. Som jag säger, fred är bra, men kom ihåg, o Olo, att skall du döda, måste du döda efter lagen.' Sådan är thlinketfolkets sed, nedlät sig Pa-litlum att förklara halvt ursäktande. —

Och jag kom ihåg revolverskyttarna och det dåliga folket i mitt eget land och blev inte förvånad Över Palitlums ord om thlinketfolkets sed.

— Så småningom kommo vi, fortsatte Palitlum, till hövdingen Niblack och skootindianerna. Det var

178en fest, nästan lika stor som Ligouns gille. Där var vi från Chilcat, och sitkaerna och stickeenerna, som äro grannar till skooterna, och vranglarna och hoo-naherna. Och det fanns folk från solnedgångsstammen och tahkos från Port Houghton och deras grannar awkerna från Douglaskanalen. Vidare fanns där folk från Naassfloden och tongaer från trakterna norr om Dixon och kaker, vilka komma från ön Kupreanov. Dessutom fanns där siwasher från Vancouver, cassiarer från guldbergen, teslinfolk, ja, till och med stickindianer från Yukonlandet.

Det var en väldig församling. Men först och främst skulle där vara ett möte för hövdingarna hos Niblack, där all fiendskap skulle dränkas i kvass. Det var ryssarna, som lärde oss laga kvass enligt vad min far berättat mig — och han hade hört det av sin far. Men till denna kvass hade Niblack satt en mängd ingredienser som till exempel socker, mjöl, torkade äpplen och malt, så att det var en dryck för män, stark och god. Inte så god som "Tre stjärnor", skäggansikte, men likväl god.

Kvassgillet var för hövdingarna och endast för hövdingarna, och av dem fanns det ett tjugotal. Men Ligoun var mycket gammal och mycket stor, och det tilläts därför, att jag fick följa honom, så att han kunde stödja sig mot min axel och för att jag skulle

179hjälpa honom, när han satte sig och när han reste sig. Vid dörren till Niblacks hus, som var uppfört av trädstammar och mycket stort, lade varje hövding enligt sed och bruk ned sitt spjut eller sin bössa och kniv. Ty, som du vet, skäggansikte, mannen blir hetsig av starka drycker, och gammalt hat flammar upp, och huvud och hand blir snara till handling. Men jag lade märke till, att Ligoun hade två knivar med sig, den ena lät han bli liggande utanför dörren, men den andra stack han innanför sin filt, så att den var lätt att få fram. De andra hövdingarna gjorde på samma sätt, och jag var orolig för vad som skulle hända.

Hövdingarna togo plats och satte sig i en vid ring i rummet. Jag stod vid Ligouns armbåge. I mitten stod kvasstunnan och vid sidan av den en slav, som skulle skänka i drycken. Först höll Ni-" black ett tal med många försäkringar om vänskap och med många vackra ord. Så gav han ett tecken, och slaven fyllde en bägare med

kvass och räckte den till Ligoun, såsom det passade sig, ty han var högst i rang.

Ligoun tömde bägaren till sista droppen, och jag hjälpte honom, så att han kunde komma på benen, ty han skulle också hålla ett tal. Han hade vänliga ord till alla de många stammarna, påpekade Ni^

180blacks storhet, som gjorde det möjligt för honom att ge en sådan fest, tillrådde fred, som han brukade, och sade till sist, att kvassen var mycket god.

Därpå drack Niblack såsom den näste i rang efter Ligoun och efter honom den ene hövdingen efter den andre, allt i tur och ordning. Och var och en av dem sade vänliga ord och berömde kvassen, tills de alla hade druckit. Sade jag alla? Nej, inte alla, skäggansikte, ty den siste av dem var en mager och kattlik ung man, med ungdomligt ansikte och snabba djärva ögon. Han drack med dyster min, spottade ut drycken på marken och sade inte ett ord.

Att inte säga att kvassen var god var en förolämpning; att spotta ut den på marken var mera än en förolämpning, det var en skymf, inte mot Niblack, värden, utan mot den som var främst i rang i kretsen. Och denne var Ligoun. Det hördes inte ett ljud. Allas blickar riktades på honom för att se, vad han skulle göra. Han rörde sig inte. Hans vissna läppar darrade inte för att tala, ej heller skälvde hans näsborrar eller sänktes ögonlocken. Men jag lade märke till, att han såg vissnad och grå ut, så som jag sett gamla män se ut dystra mornar, när hungersnöden tryckte ned dem och kvinnorna jämrade sig och barnen snyftade och det inte fanns något

181kött eller utsikt till något kött. Så som de gamle männen då såg ut, så såg jag nu Ligoun.

Stickindianen reste sig upp, medan allas ögon voro fästa på honom, och gick tvärs över rummet, tills han stod alldeles framför Ligoun.

'Jag är Opitsah, kniven,' sade han.

Men Ligoun sade ingenting, såg inte ens på honom utan stirrade stelt på marken.

'Du är Ligoun,' sade Opitsah. 'Du har dödat många män. Jag är i livet ännu.'

Och fortfarande sade Ligoun ingenting, men han gjorde ett tecken till mig och reste sig med min hjälp och stod upp. Han var som en gammal fura, naken och grå, men fortfarande med skuldran vänd mot köld och storm. Ögonen voro stela och orörliga, och liksom det föreföll som om han inte hört Opitsah, så tycktes han inte heller se honom.

Och Opitsah var tokig av harm och dansade framför honom, styvbent såsom män bruka göra, då de vill skymfa någon. Och Opitsah sjöng en sång om sin egen storhet och om sitt folks storhet, och sången var full av skymfliga tillmälen mot chilcaterna och Ligoun. Medan han så dansade och sjöng, kastade han filten ifrån sig och tecknade med kniven cirklar framför Ligouns ansikte. Och den sång han sjöng, var knivsårigen.

182Och det hördes intet annat än Opitsahs sång, och kretsen av hövdingar var som död, med undantag av att knivens blixtrande tycktes väcka till liv en slumrande glöd i deras ögon. Även Ligoun var mycket stilla. Likväl visste han, att han skulle dö, och han var inte rädd. Och kniven susade allt närmre och närmre, men han blinkade inte, utan höll sig rak och vek varken till höger eller vänster eller framåt eller tillbaka.

Och Opitsah stötte till med kniven, så här, två gånger i Ligouns panna, och blodet vällde fram, där den träffade. Då var det som Ligoun gav mig tecken att stödja honom med min ungdomliga kraft, så att han kunde gå. Och han log föraktfullt Opitsah rakt i ansiktet. Han sopade undan honom, som man sopar undan en lågt hängande gren på vägen och går vidare.

Och jag visste och förstod, att det var blott en skam att döda Opitsah i ett tjugotal stora hövdingars åsyn. Jag kom ihåg lagen och visste att Ligoun tänkte döda enligt lagen. Och vem fanns där med lika hög rang som Ligoun utom Niblack? Bort emot Niblack gick han också, stödd på min arm. Vid hans andra arm klängde sig Opitsah fast och stötte till gång på gång, men han var för obetydlig för att besudla en så stor mans händer. Och fastän Opitsahs

183kniv gång på gång träffade honom, tog Ligoun likväl ingen notis om honom och ryckte inte ens till. Och på detta sätt gingo vi alla tre tvärs över rummet till den plats, där Niblack satt insvept i sin filt, rädd för vår ankomst.

Och nu blossade gammalt hat upp och glömda mellanhavanden väcktes till liv. Lamuk, en kake, hade haft en bror, som hade drunknat i Stickeen-flodens förrädiska vatten, och stickeenerna hade inte betalt filtar som mansbot för sitt förrädiska vatten, som sed och bruk krävde. Därför drev Lamuk sin långa kniv rakt in i hjärtat på stickeenindianen Klok-Kutz. Och Katschahuk kom ihåg en strid, som folken från Naassfloden hade haft med tongaerna från trakterna norr om Dixon, och han dödade tongaernas hövding med en pistol, som gjorde mycket oväsen. Och blodtörsten grep dem alla i ringen, och hövding dödade hövding allt som det bar sig. De stucko och sköto efter Ligoun, ty den som dödade honom skulle vinna stor ryktbarhet och bli odödlig för denna bedrift. De voro omkring honom som vargarna kring en älg, men de voro så många, att de voro i vägen för varandra och dödade varandra för att få plats. Och det blev stor förvirring.

Men Ligoun gick långsamt, utan att skynda sig,-alldeles som om han ännu hade många år framför

184sig. Det föreföll som om han var säker på att kunna döda sitt byte på sitt eget sätt, innan de kunde ta livet av honom. Och som sagt, han gick långsamt, och knivar råkade honom, och han var röd av blod. Fastän ingen siktade efter mig, som var pojke, funno knivarna mig likväl, och kulorna svedde mig. Fortfarande stödde Ligoun sig på mig, och Opitsah högg efter honom, och vi gingo vidare alla tre. Då vi slutligen stodo framför Niblack, blev denne rädd och täckte huvudet med filten. Skooterna ha alltid varit kujoner.

Och Gulzug och Kadishan, den ene en fiskätare och den andre en köttätare, drabbade samman för att hävda sina stammars ära. Och de rasade omkring som galningar och stötte under sin strid emot Opitsahs knä, varvid han kastades omkull och blev nedtrampad. En kniv, som kom vinande, träffade Skulpin av stickeenerna i halsen, och han slog blint ut med armarna, vacklade och drog mig med sig, då han föll.

Och från marken såg jag Ligoun böja sig över Niblack, dra filten från hans huvud och lyfta hans ansikte upp mot ljuset. Men Ligoun hade ingen brådska. Bländad som han var av sitt eget blod, torkade han det ur ögonen med baksidan av handen, så att han kunde se och göra sin sak säkert.

185Då han var säker på, att det uppåtvända ansiktet var Niblacks, förde han kniven tvärs över han strupe. Stolt och rak stod han sedan och sjöng sin dödssång, sakta vacklande fram och tillbaka. Och Skul-pin, som dragit omkull mig, sköt från marken där han låg ett skott mot honom. Ligoun vacklade och föll, föll som en gammal fura vacklar och faller för stormen. —

Palitlum teg. Ögonen glödde dystra och voro fästa på bålet, och kinden var mörk av blod.

— Och du Palitlum? frågade jag. Och du?

— Jag? Jag kom ihåg lagen och jag dödade Opit-sah, kniven, och det var bra. Och jag drog ut Ligouns egen kniv ur Niblacks strupe och dödade Skulpin, som hade dragit omkull mig. Jag var ju bara en pojke och kunde döda, vilken man jag ville, och det var ändå hedrande för mig. Dessutom var Ligoun död och hade ingen användning för min ungdomskraft, och jag slog därför omkring mig med hans kniv, i det jag valde de förnämsta, som ännu voro i livet,

Palitlum famlade innanför skjortan och drog fram en pärlprydd slida och ur slidan en kniv. Det var en hemmagjord kniv, klumpigt förarbetad av ett sågblad; en kniv vars motstycke man finner hos gamla män i hundratals byar i Alaska.

186— Ligouns kniv, frågade jag, och Palitlum nickade jakande.

— Och för denna Ligouns kniv vill jag ge dig tio buteljer "Tre stjärnor", sade jag.

Men Palitlum såg slött på mig. Skäggansikte, jag är svag som vatten och lätt att övertala som en kvinna. Jag har besudlat min mage med kvass och smörja och "Tre stjärnor". Mina ögon är slöa, mina öron har mist sin skärpa och min styrka har gått förlorad i fetma. Och jag är utan stolthet nu för tiden och kallas Palitlum, drinkaren.

Likväl vann jag ryktbarhet vid skooten Niblacks gille, och minnet därav och minnet av Ligoun äro dyrbara för mig. Om du så förvandlade själva havet till 'Tre stjärnor", och sade, att det var mitt utbyte mot kniven, skulle jag ändå behålla kniven. Jag är Palitlum, drinkaren, men jag var en gång Olo, den alltid hungrige, som stödde Ligoun med min ungdomskraft.

— Du är en stor man, Palitlum, sade jag, och jag högaktar dig.

Palitlum sträckte ut handen.

— De ”Tre stjärnorna” mellan dina knän är min för berättelsen, sade han.

Och då jag såg på klippväggen bakom oss, såg jag skuggan av en kolossal människokropp under en väldig upp och nedvänd flaska.

Li Wan, den fagra

— Solen går ned, Canim, och dagens hetta har försvunnit.

Så kallade Li Wan på mannen, vars huvud doldes under skinnkoftan, men hon kallade lågt, som om hon tvekade mellan plikten att väcka honom och fruktan för honom som vaken. Ty hon var rädd för sin man, som inte var lik någon av de män hon tidigare känt.

Älgköttet fräste oroligt, och hon flyttade stekpannan från glöderna. Samtidigt kastade hon en försiktig blick på de två Hudson-Bay-hundarna, som lystet dreglade med sina röda tungor och följde varje hennes rörelser. Det var två stora, lurviga krabater som kröpo samman på läsidan av elden i den tunna röken för att slippa de svärmande myriaderna av moskiter. Medan Li Wan stirrade ut över den branta sluttningen mot Klondike, vars höga vattenstånd kastades fram mellan höjderna, ålade sig en av hundarna fram och välte med ett skickligt, kattlikt slag av tassen en bit varmt köttur pannan ned på marken. Men Li Wan fångade bilden av honom i ena ögonvrån, och han hoppade bakåt med ett morrande, då hon slog honom över nosen med en eldbrand.

— Nej, Olo, skrattade hon, medan hon tog tillbaka köttet utan att släppa honom med ögonen. Du är alltid hungrig, och därför förskaffar din nos dig en mängd obehag.

Men Olos kamrat slöt sig till honom och tillsammans trotsade de kvinnan. Rygghåren reste sig av ilska, och de tunna läpparna drogos upp i ohyggliga rynkor och blottade de grymma och hotande och köttlystna huggtänderna. Till och med nosarna rynkades och darrade av djurisk lidelse, och de morrade som vargar morra, med hela rasens hat och ilska drivande dem att störta sig över kvinnan och slå ned henne.

— Du också, Bash, lika bister som din husbonde och aldrig nöjd med den hand som matar dig. Denna strid är inte din, tag därför detta! Och detta!

Medan hon ropade, slog hon efter dem med eldbranden, men de undveko slagen och ville inte dra sig tillbaka. De skildes åt och närmade sig henne från var sitt håll, hopkrupna och morrande. Li Wan hade kämpat med varghunden om herraväldet ända från den tid, då hon tultade runt mellan

189skinnbyltena i tältet, och hon visste, att en kris var nära. Bash hade stannat med styva och spända muskler redo till språng; Olo höll ännu på med att krypa fram till det rätta avståndet.

Hon grep två flammande bränder i de kolnade ändarna och gick emot odjuren. Den ene av hundarna vek tillbaka, men Bash gjorde språnget, och hennes brinnande vapen mötte honom i luften. Det hördes ett tjut av smärta och märktes en lukt av svett hår och kött, medan han rullade sig i smutsen och kvinnan förde den glödande branden in i hans mun. Vilt gläfsande kastade han sig åt sidan utanför hennes räckvidd och rusade vild av skräck i säkerhet. Olo, på andra sidan, hade redan börjat återtåget, då Li Wan påminde honom om sin överlägsenhet genom att slunga ett tungt vedträ mellan revbenen på honom. Det värda paret drog sig undan under ett regn av bränder och begav sig till utkanten av lägret för att slicka sina sår och omväxlande gnälla och morra.

Li Wan blåste bort askan från köttbiten och satte sig igen. Hennes hjärta hade inte slagit ett slag hastigare, och episoden var redan glömd, ty dylikt hörde till vardagslivets vanliga vedermödor. Canim hade inte rört sig under spektaklet utan hade i stället stämt in med en kraftig snarkning.

190— Kom, Canim! ropade hon. Dagens hetta har försvunnit och vägen väntar oss.

Koftan av ekorrskinn rörde på sig och slungades åt sidan av en brun arm. Mannen blinkade, men slöt ögonen igen.

— Hans packning är tung, tänkte hon, och han är trött efter morgonens arbete.

En moskit stack henne på halsen, och hon smorde våt lera på det oskyddade stället, lera, som hon tog från en klump, som hon hade till reds. Hela morgonen, medan mannen och kvinnan hade strävat vägen uppför, insvepta i ett moln av dessa plågoandar, hade de smetat in sig med denna klibbiga lera, som redan torkat i solen och täckt deras ansikten med formliga lermaskar. Dessa hade sedan vid ansiktsmusklernas rörelser spruckit här och var och måste ständigt bättras på, så att beläggningen var oregelbunden och gav dem ett märkligt utseende.

Li Wan skakade Canim milt men ihärdigt, tills han vaknade och satte sig upp. Hans första blick gällde solen och efter att ha rådfrågat denna himmelska tidmätare, böjde han sig över lägerelden och högg med varghunger in på köttet. Han var en storväxt indian, hela sex fot, bredbröstad och muskulös, med skarpa ögon och en blick som vittnade om mera intellektuell kraft än man vanligen finner

191hos hans ras. Viljekraftiga linjer markerade hans ansikte, och detta jämte hans allvarliga och otvungna uppträdande röjde en medfödd oböjlighet, som gjorde honom orubblig i sina föresatser och snar till grymhet, om någon korsade hans planer.

— I morgon, Li Wan, ska vi äta gott. Han sög ut märgen ur ett ben och kastade det till hundarna. Vi ska ha pannkakor stekta i flott och socker, vilket gör dem läckrare....

— Pannkakor? frågade hon och smakade förundrad på ordet.

— Ja, svarade Canim överlägset. Och jag ska lära dig nya sätt inom kokkonsten. Detta, som jag talar om, känner du inte till och mycket annat förresten. Du har hela ditt liv levt i en liten avkrok av världen, och du vet inte mycket. Men jag — han rätade på sig och såg stolt på henne — jag är en stor resande och har varit överallt, till och med hos de vita folken, och jag känner väl till deras seder i och många folkslags vanor. Jag är inte ett träd, född att stå på en och samma plats och inte veta vad som finnes på andra sidan närmsta höjd, utan jag är Canim, kanoten, skapad för att vandra hit och dit och att resa och se mig om över hela världens längd och bredd.

Hon böjde ödmjukt huvudet.

192— Det är sant, sade hon. Jag har ätit fisk och kött och bär i hela mitt liv och levt i en liten avkrok av världen. Inte heller kunde jag drömma om att världen var så stor, förrän du förde bort mig från mitt folk och jag lärde att laga mat åt dig och bära för dig på de ändlösa vägarna. Hon såg plötsligt upp på honom. Säg mig Canim, tar denna väg aldrig slut?

— Nej, svarade han. Min väg är liksom världen, den tar aldrig slut. Min väg är världen, och jag har trampat den ända från den stund mina ben kunde bära mig, och jag skall vandra den, tills jag dör. Min far och mor är kanske döda, det är länge sedan jag såg dem, men jag bryr mig inte om det. Min stam är liksom din stam. Den stannar på en plats — som ligger långt härifrån — men jag bryr mig inte om min stam, ty jag är Canim, kanoten.

— Och skall jag, Li Wan, som är trött, alltid vandra din väg, tills jag dör?

— Du, Li Wan, är min hustru, och hustrun följer mannen, varthän det än bär. Och även om lagen inte påbjöd det, skulle det vara Canims lag, ty han stiftar lag för sig själv och för de sina.

Hon sänkte åter huvudet, ty hon kände inte till någon annan lag, än att mannen var kvinnans herre.

— Brådska inte så, varnade Canim, då hon bör-

Köldens barn —13 293jade spänna fast den enkla lägerutrustningen på sin börda. Solen är ännu varm, det bär utför och väglaget är bra.

Lydigt släppte hon sitt arbete och satte sig igen.

Canim betraktade henne med tankfullt intresse.

— Du sätter dig inte på huk som andra kvinnor, anmärkte han.

— Nej, svarade hon. Det har aldrig varit lätt för mig. Jag blir trött av det och kan inte vila i den ställningen.

— Och varför peka dina fottet rakt fram?

— Jag vet inte, jag vet bara att de äro olika andra kvinnors fötter.

En glimt av tillfredsställelse spårades i hans ögon, men eljest visade han ingenting.

— Ditt hår är svart liksom andra kvinnors, men har du någonsin lagt märke till att det är mjukt och lent, mjukare och finare än andra kvinnors hår?

— Jag har lagt märke till det, svarade hon kort, ty hon tyckte inte om denna kalla analys av hennes kvinnliga brister.

— Det är nu ett år sedan jag förde bort dig från ditt folk, fortsatte han, och du är fortfarande nästan lika skygg och rädd för mig, som då jag första gången kastade mina blickar på dig. Hur kommer det sig?

194Li Wän skakade på huvudet.

— Jag är rädd för dig, Canim, därför att du är så stor och egendomlig. Och innan du såg så mycket som så på mig, var jag rädd för alla unga män. Jag vet inte ... jag kan inte förklara det.... men det förefaller mig som om jag inte kunde tillhöra dem, som om....

— Nåå, uppmuntrade han henne, otålig över hennes stammande.

— Som om de inte vore av min ras.

— Inte av din ras? frågade han långsamt. Vilken är då din ras?

— Jag vet inte.... Hon skakade förvirrad på huvudet. Jag kan inte uttrycka vad jag kände. Det var en egendomlighet hos mig. Jag var inte som andra flickor, som i hemlighet längtade efter de unga männen. Jag kunde inte bry mig om de unga männen på det sättet. Det föreföll mig som en stor orätt och att det hade varit illa handlat.

— Vad är det första du över huvud kan minnas? frågade Canim med en tvär övergång.

— Pow-Wah-Kaan, min mor.

—- Och ingenting annat före Pow-Wah-Kaan?

— Intet annat.

Men Canim höll fast hennes blick i sin, sökte

195hennes själs innersta gömslen och märkte en viss osäkerhet.

— Tänk, och noga efter, Li Wan, sade han med hotande röst.

Hon stammade och ögonen blevo bedrövade och bedjande, men han behärskade henne med sin vilja och tvang orden från hennes motsträviga läppar.

— Men det var blott drömmar, Canim, svåra barndrömmar, skuggor av overkliga ting, syner, sådana som hundarna se, när de sova i solgasset och som de gnälla för.

— Berätta det för mig, befallde han, berätta om vad som hände före din mor Pow-Wah-Kaan.

— Det är glömda minnen, invände hon. Som barn drömde jag vaken, med öppna ögon i dagsljuset, och när jag berättade om de underbara saker jag såg, blev jag utskrattad, och de andra barnen blev rädda för mig och undvek mig. Och när jag berättade för Pow-Wah-Kaan vad jag såg, grälade hon på mig och sade att det var hemskt; och hon slog mig. Det var en sjukdom liksom fallandesjuka hos gamla män; och med tiden blev jag bättre och drömde inte mera. Och nu... ja, jag kan inte komma ihåg mina drömmar — hon förde förvirrad handen upp mot pannan — de finnas där likväl, men jag kan inte finna dem, bara....

196— Bara, återtog Canim och höll fast henne.

— Bara en sak. Men du kommer att skratta åt dess dåraktighet, den är så overklig.

— Nej, Li Wan, drömmar äro drömmar. Kanske är de minnen från ett tidigare liv som vi levat. Jag har en gång varit en älg. Jag tror fullt och fast, att jag en gång varit en älg, när jag tänker på, vad jag sett och hört i drömmar.

Hur mycket han än ansträngde sig för att dölja det visade han tydligt en växande oro, men Li Wan, som sökte efter ord för sina tankar, tog ingen notis om det.

— Jag ser en plats mellan träden, där snön är nedtrampad, började hon, och över snön ser jag spåren efter en man, som med svårighet har släpat sig fram på händer och knän. Och jag ser mannen i snön, och det förefaller som om jag är alldeles inpå honopi. Han ser annorlunda ut än verkliga män, ty han har hår i ansiktet, mycket hår, och håret i hans ansikte och på hans huvud är gult som vesslans sommarpäls. Han håller ögonen slutna, men han öppnar dem och ser sig sökande omkring. De är blå som i himmeln och se in i mina och söka inte längre. Och hans hand rör sig långsamt, som om han vore svag, och jag känner....

-— Ja, viskade Canim hest. Du känner ....?

197— Nej! Nej! avbröt hon sig hastigt. Jag känner ingenting. Sade jag känner? Jag menade inte det. Det är inte möjligt, att jag kunde mena-det. Jag ser och ser blott, och det är allt; vad jag ser — en man i snön med ögon som himlen och hår som vesslan. Jag har sett det många gånger, och det är alltid detsamma — en man i snön.

— Och du ser dig själv? frågade han, i det han böjde sig fram och betraktade henne uppmärksamt. Ser du någonsin dig själv tillsammans med mannen i snön?

— Varför skulle jag se mig själv? Är jag inte verklig?

Hans muskler slappades och han sjönk tillbaka med en jublande tillfredsställelse i sin blick, som han vände bort från henne, för att hon inte skulle se det.

— Jag skall säga dig en sak, Ii Wan, sade han i bestämd ton. Du har varit en liten fågel i ett tidigare liv, den gången då du såg detta, och det är minnet därav, som du ännu har kvar. Det är intet märkvärdigt i det. Jag har en gång varit en älg, och min far blev en björn, sedan han dött — det sade schamanen, och schamanen kan inte ljuga. Sålunda går vi från liv till liv på gudarnas väg, och gudarna är de enda som vet och förstår. Drömmar

198och skuggor av drömmar är minnen och ingenting annat, och en hund, som sover i solgasset och gnäller, ser och minnes utan tvivel, vad den tidigare upplevt. Basch här har en gång varit en krigare. Jag tror bestämt, att han en gång varit en krigare.

Canim kastade ett ben till djuret och reste sig.

— Kom, sade han låt oss komma iväg. Solen är varm ännu, men den blir inte svalare.

— Och dessa vita folk, hur se de ut? tillät sig Li Wan att fråga.

— Liksom du och jag, svarade han, blott inte så mörka i huden. Du kommer att vara mitt ibland dem, innan dagen är slut.

Canim surrade sin sovfilt fast på sin femtio kilo tunga packning, smorde över ansiktet med våt lera och satte sig att vila, tills Li Wan blev färdig med att lasta på hundarna. Olo kröp vid anblicken av käppen i hennes hand och fann sig lugnt i att en packe på några och tjugo kilo spändes fast på honom. Men Bash var förnärmad och på

dåligt humör och kunde inte låta bli att gnälla och morra, då han blev tvungen att finna sig i sin börda. Han reste ragg och visade tänder, medan hon stramade åt remmarna, och inlade hela sin naturs ondska i de blickar han kastade på henne från sidan och bakifrån. Och Canim skrattade och sade:

199— Sa jag inte, att han en gång varit en stor krigare?

— Detta pälsverk kommer att bli mycket bra betalt, anmärkte han efter en stund, medan han rättade till sin huvudstropp och lyfte upp packan från marken. Mycket bra betalta. De vita männen betalar höga priser för sådana varor, ty de har själva inte tid att jaga och de äro känsliga för kölden. Snart ska vi hålla gille, Li Wan, ett gille som du aldrig varit med om maken till i hela ditt liv.

Hon mumlade något till tack för sin herres och mans nedlåtehet, kröp i bärselen och böjde sig framåt under bördan.

— Nästa gång jag blir född, vill jag helst bli född som vit man, tillfogade han och satte sig i gång nedåt vägen, som förde ned i klyftan under honom.

Hundarna följde honom tätt i hälarna, och Li Wan avslutade tåget. Men hennes tankar voro långt borta, på andra sidan isbergen mot öster, i den lilla vrå av världen, där hon upplevt sin barndom. Som barn, kom hon ihåg, hade hon alltid betraktats som underlig, som en som lider av en sjukdom. Det var sant, att hon drömt vaken och att hon fått ovett och stryk för de underliga syner hon såg, tills hon med tiden vuxit från det. Men inte helt. Fastän

200de inte mera generade henne, då hon var vaken, kommo de tillbaka till henne i sömnen, vuxna kvinnan som hon var, och många nätter led hon av marritt av böljande varelser, oklara och meningslösa. Samtalet med Canim hade hetsat upp henne, och på hela vägen ned för klyftans ojämna skråning tänkte hon på sina drömmars hånande fantasier.

— Låt oss pusta ut, sade Canim, då de nått till mitten av sluttningen ned mot huvudfloden.

Han stödde sin packning mot ett framspringande klippblock, smög av huvudstroppen och satte sig ned. Li Wan kom bort till honom, och hundarna sträckte pustande ut sig på marken vid sidan av dem. Vid deras fötter porlade den iskalla glaciärbäcken, men den var slammig och missfärgad, som om en eller annan rotat upp i bottnen och smutsat ner den.

— Vad beror detta på, frågade Li Wan.

— Det är därför att vita män arbeta i jorden. Hör! Han lyfte handen, och de hörde klangen av hacka och spett och ljudet av människoröster. De äro galna efter guld och arbeta utan uppehåll för att finna det. Guld? Det är något gult, som finns i jorden och anses som mycket värdefullt. Det är också en värdemätare.

Men Li Wans kringirrande blick hade riktat

201hennes uppmärksamhet ifrån honom. Några alnar längre ned och till hälften dold av en grupp unga rödgranar reste sig en hydda av knuttimrade stockar och framskjutande tak. En skälvning skakade henne, och alla hennes drömsyner reste sig och rörde sig oroligt.

— Canim, viskade hon pinad av ångest. Canim vad är det där?

— Det är den vite mannens tält, där han äter och sover.

Hon betraktade det noga, uppfattade i en blick, vad det gjorde för nytta och skalv igen vid de oförklarliga känslor, som det väckte. Det måste vara mycket varmt vid köld, sade hon högt, fastän hon kände sig till mods, som om hon måste frambringa sällsamma ljud med sina läppar.

Hon kände sig tvingad att utstöta dem, men lät dock bli, och i nästa ögonblick sade Canim:

— Det kallas en hydda.

Hennes hjärta hoppade till. Det var ljuden! Det var just ljuden! Hon såg sig omkring med plötslig förskräckelse. Hur kunde hon känna igen det främmande ordet, innan hon någonsin hade hört det? Vad kunde det vara i vägen?

Och med en gång gick det upp för henne, till hälften förskräckt och till hälften förtjust, att det dock för första gången

202i hennes liv varit mening och betydelse i vad hennes drömmar tillviskat henne,

— Hydda, upprepade hon för sig själv, hydda. En osammanhängande flod av drömmaterial strömmade över henne och förvirrade henne och kom hennes hjärta nära att brista. Skuggor och oklara minnen och obegripliga idéassociationer fladdrade och virvlade omkring, och hon sökte förgäves att hålla fast dem. Ty hon kände, att i detta virrvarr av minnen låg gåtans lösning. Kunde hon blott gripa den och hålla den fast, skulle allt bli klart och tydligt. O, Canim! 0, Pow-Wah-Kaan! O skuggor och åter skuggor, vad var det?

Hon vände sig till Canim, mållös och darrande, medan drömmarnas minnen tumlade omkring med henne. Hon var sjuk och nära att svimma och kunde blott lyssna till de förtrollande ljud, som i en underbar rytm strömmade ut från hyddan.

— Hm, fiol, förklarade Canim.

Men hon hörde honom inte, ty i den extas som hon kände, var det som om allt blivit klart. Nu! Nu! tänkte hon. Ögonen blevo plötsligt fuktiga, och tårarna tillrade utför hennes kinder. Slöjan lyftes från hemligheten, men hon överväldigades av sin svaghet. Om hon blott kunde hålla sig uppe tillräckligt länge! Om bara — men landskapet vek

203undan för henne, och kullarna dansade runt över himlavalvet, då hon sprang upp och ropade: Far! Far! Så gungade solen, och mörkret slöt sig kring henne, och hon föll kraftlös framstupa mot klippblocken.

Canim såg genast efter om hennes hals knäckts av den tunga packningen, brummade belåten och hällde vatten över henne från bäcken. Sakta återfick hon medvetandet och satte sig upp under förtvivlade snyftningar.

— Det är inte bra, när solen skiner så hett på huvudet, vågade han säga.

Och hon svarade:

— Nej, det är inte bra, och packningen tyngde så.

— Vi ska slå läger tidigt, så att du kan sova länge och återfå krafterna, sade han vänligt. Och om vi ger oss iväg nu, kommer vi desto fortare till kojs.

Li Wan svarade inte, men kom vacklande och lydig på benen samt satte hundarna igång. Omedvetet höll hon jämna steg med honom och följde honom förbi hyddan, knappast vågande dra andan. Men det hördes intet mera inifrån hyddan, fastän dörren stod öppen och rök ringlade sig upp från skorstenen av järnbleck.

Vid en krök av bäcken träffade de på en man.

204Han var vit i huden och hade blå ögon, och ett ögonblick föreföll det Li Wan, att hon såg mannen i snön. Men hon såg otydligt, ty hon var svag och trött efter vad hon genomgått. Likväl såg hon nyfiket på honom och stannade vid sidan av Canim för att se honom arbeta. Han vaskade grus i en stor guldvaskningspanna med en gungande, kretsformig rörelse, och medan de sågo på, gav han pannan ett behändigt slag, så att det gula guldet lade sig i en bred strimma tvärs över pannans botten.

Den är mycket rik, den här strömmen, berättade Canim för henne, medan de gingo vidare. En vacker dag finner jag nog en likadan bäck, och så blir jag en stor man.

De stötte på allt flera hyddor och män, tills de kommo till en stor plats, där strömmens huvudfåra låg framför dem. Här rådde stor förödelse. Överallt var marken söndersprängd och splittrad som efter en gigantisk kamp. Där det inte fanns uppkastade grushögar, gapade stora hål och klyftor, där det tjocka lagret av matjord skalats av ända ned till klippgrunden. Strömmen hade inte brutit sig någon kanal, och vattnet hade dämts upp och avleddes genom luftledningar, rann ned i sänkor och fördjupningar, virvlades åter upp av stora vattenhjul samt användes åter tusentals gånger. Kul-

205larna hade blivit skövlade på sina träd, och deras kala sidor voro genomborrade av stora timmerrännor och undersökningshål. Och över hela området var spritt en skata män — leriga, smutsiga, trasiga män, som kröpo in och ut ur hålen de grävt och sleto och arbetade i grushögarna som hade de inte ett ögonblicks ro — män, så långt man kunde se, ända upp på kullarnas toppar, slitande, grävande och renspolande naturen.

Li Wan blev förskräckt av all denna brådska.

— De där männen måste vara galna, sade hon till Canim.

— Inte så underligt. Det guld de gräva efter är en stor sak, svarade han. Det är det största i världen.

I timmar vandrade de genom detta girighetens kaos, Canim ivrig och uppmärksam, Li Wan trött och likgiltig. Hon visste, att hon snuddat vid ett avslöjande, hon kände att hon ännu var det nära, men den nervspänning hon genomgått hade tröttat henne och hon väntade nu passivt på att något, hon visste inte vad, skulle hända. Från alla håll uppfattade och tillförde hennes instinkt henne otaliga intryck, vilka vart och ett upphetsade hennes överansträngda fantasi. Någonstans inom henne fanns det något, som kände kontakt med omgiv-

206ningarna, och glömda och oanade sammanhang förnyades, Hon lade märke till det slött och likgiltigt, hennes själ var orolig, men hon ägde icke tillräcklig kraft för den själsliga anspänning, som var nödvändig för att förstå. Därför traskade hon trött i hälarna på sin man och nöjde sig med att vänta på det som hon på ett eller annat sätt visste skulle hända.

Efter att ha varit slav åt människan återvände strömmen till sin gamla fåra, nedsölad och besudlad efter sitt arbete, samt slingrade sig lättjefullt mellan breda slätter och skogsdungar, där dalen vidgade sig ned mot mynningen. Här upphörde jorden att vara guldförande, och männen hade inte lust att söla med lockelsen helt nära. Och här var det Li Wan, medan hon stannade för att pricka till Olo med sin käpp, hörde en kvinnas mjuka, silverklara skratt.

Utanför en hydda satt en kvinna, ljus i skinnet och rosig som ett barn, och skrattade åt en annan kvinnas ord. Denna stod i dörren, medan den sittande kvinnan skakade sina massor av mörkt, vått hår för att torkas i solskenet.

Ett ögonblick stod Li Wan som förstenad. Därpå såg hon liksom en blixt och kände en knäpp, som om något gav efter, och kvinnan utanför hyddan

207försvann och hyddan med och de höga granarna och höjdernas taggiga horisont, och Li Wan såg en annan kvinna i ett annat solsken, borstande sina svarta hårmassor och sjungande, medan hon borstade. Och Li Wan hörde och förstod sångens ord och var barn på nytt. Hon hade en syn, vari alla de generande drömmarna smulto samman och blevo till en, och former och skuggor intogo sina vanliga platser, och allt var klart och tydligt och verkligt. Många bilder passerade förbi, främmande scener och träd och blommor och folk; och hon såg dem och kände igen dem.

— Den gång du var en liten fågel, en liten älgfågel, sade Canim med sin genomträngande blick fäst på henne.

— Den gång jag var en liten fågel, viskade hon så lågt och sakta, att han knappast hörde det. Och hon visste, att hon ljög, då hon böjde huvudet mot remmen och satte sig i marschtakt.

Så underligt var det hela, att det verkliga nu blev overkligt. Den milslånga vandringen och lägervilan vid flodbädden föreföll henne som en mardröm. Hon lagade maten, utfordrade hundarna och spände av packningen som i drömmar och blev först sig själv igen, då Canim började tala om sin nästa vandring.

208— Klondike faller ut i Yukon, hörde hon honom säga. En väldig flod, större än Mackenzie, som du känner till. Alltså drar vi, du och jag, ned till Fort Yukon. Med hundar på vintern är det tjugo dagsmarscher. Så följa vi Yukonfloden västerut — hundra dagsmarscher, två hundra. Jag har aldrig hört hur många det är, men det är mycket långt. Så komma vi till havet, och låt mig därför berätta för dig om havet. Som en sjö är i förhållande till en ö, så är havet i förhållande till fastlandet. Alla floder rinna ut i havet, och det är ändlöst. Jag har sett det vid

Hudson Bay, jag skall se det också vid Alaska. Och så kan vi sätta oss i en stor kanot på havet, du och jag, Li Wan, eller vi kan följa kusten mot söder, många hundra dagsmarscher. Sen vet jag inte mera, med undantag av att jag är Canim, kanoten, som vandrar och strövar vitt omkring över jordens yta.

Hon satt och lyssnade, och fruktan grep hennes hjärta, medan hon grubblade över detta störtande ut i det okända.

— Det är en lång och tröttsam väg, var allt, vad hon sade, medan hon undergivet böjde huvudet mot sina knän.

Så fick hon en storartad idé, så underbar, att hon blev het över hela kroppen. Hon gick ned till Köldens barn —14 209floden och tvättade bort. den torkade leran från sitt ansikte. Men sol och vind hade gjort sitt verk och hennes ojämna bronsfärgade hud var inte mjuk och mjäll som ett barns. Men idén var dock storartad, och hon glödde ännu av iver, när hon lade sig till vila vid sin mans sida under sovfilten.

Hon låg vaken och stirrade upp mot den blå himlen och väntade på att Canim skulle falla i den första, djupa sömnen. Då han gjort detta kröp hon långsamt och försiktigt undan, stoppade filten om honom och reste sig. Vid hennes andra steg morrade Bash rasande. Hon viskade övertalande till honom och sneglade på mannen. Canim snarkade högt. Så vände hon sig om och skyndade med snabba ljudlösa steg vägen tillbaka.

Mrs Evelyck van Wyck stod just i begrepp att gå till sängs. Trött och utledsen på alla de förpliktelser sällskapslivet och hennes rikedom och välsignade änkestånd pålade henne, hade hon rest till Nordlandet och slagit sig ned i en bekväm hydda i utkanten av guldgrävarlägret. Styrkt och understödd av sin väninna och kamrat Myrtle Giddings lekte hon, att hon levde ett primitivt liv och kultiverade det primitiva genom att avstå från det förfinade.

Hon strävade efter att bli fri från generationers

210kultur och salongsurvalet och sökte den kontakt med jorden, som hennes förfäder för länge sedan uppgivit. Hon framkallade också själstillstånd, som hon uppriktigt trodde närmade sig stenåldersfolkets, och just nu, medan hon redde sitt hår för natten, roade hon sig med att föreställa sig ett paleolitiskt frieri. Detaljerna bestodo huvudsakligen av bebodda jordkulor och kluvna märgben, blandade med vilda rovdjur, ludna mammutar och krigare med klumpiga flintknivar; men sensationerna voro förtjusande. Och medan Evelyn van Wyck flydde längs skogens mörka stigar för sin lågpannade och skinnklädde tillbedjares alltför häftiga närmanden, öppnades hyddans dörr och utan formaliteten att knacka inträdde en skinnklädd kvinna, okultiverad och primitiv.

— Jösses!

Med ett hopp, som skulle ha hedrat en stenålderskvinna, landade miss Giddings i säkerhet bakom bordet. Men mrs van Wyck höll stånd. Hon lade märke till att den objudna gästen var starkt upprörd och kastade en snabb blick bakom sig för att förvissa sig om, att hon hade vägen fri till sängen, där hennes grovkalibriga colt-revolver låg under kudden.

— Var hälsad, o kvinna, med det underbara håret, sade Li Wan.

211Men hon sade det på sitt eget språk, det språk, som blott talas i en liten vrå av världen, och kvinnorna förstodo henne inte.

— Skall jag hämta hjälp? stammade miss Gid-dings.

— Stackaren är ofarlig, tror jag, svarade mrs van Wyck. Och se bara på hennes skinnkläder, så lappade och slitna de äro. De äro ganske säkert unika. Jag vill köpa dem för min samling. Tag min påse med guldsand, Myrtle, och tag fram vågen.

Li Wan såg hennes läppar forma ord, men orden voro obegripliga, och då gick det för första gången upp för henne, att de inte hade något sätt att meddela sig med varandra.

Förtvivlad över sin stumhet utbröt hon med vilt utbredda armar:

— O, kvinna, du är min syster!

Tårarna strömmade utför hennes kinder, i det hon blottade sin längtan efter dem, och hennes brutna röst tolkade den sorg hon inte kunde kläda i ord. Men miss Giddings skalv, och till och med mrs van Wyck blev orolig.

— Jag vill leva, som du lever. Dina vägar äro mina vägar, och våra vägar äro en och densamma. Min make är Canim, kanoten, och han är stor och märkvärdig, och jag är rädd. Hans väg är hela

212världen och tar aldrig slut, och jag är trött. Min mor var liksom du, hennes hår var likadant som ditt, och hennes ögon också. Och livet var gott emot mig då och solen varm.

Hon knäböjde ödmjukt och sänkte sitt huvud mot mrs van Wycks fötter. Men mrs van Wyck drog sig tillbaka, förskräckt över hennes våldsamhet.

Li Wan reste sig, stönande efter ord. Hennes stumma läppar kunde inte tolka hennes överväldigande släktkänsla.

— Handla? Du handla? frågade mrs van Wyck och gled på överklassens sätt över till någon slags rotvälska.

Hon rörde vid Li Wans lappade skinnkläder för att visa, vad det var hon ville ha, och hällde för åtskilliga hundra dollars guldsand i vågskålen. Hon rörde om i guldsanden och lät dess gula glans frestande rinna mellan fingrarna. Men Li Wan såg endast fingrarna, mjölkvita och välformade, spetsande sig elegant mot de skära, juvellika naglarna. Hon lade sin egen hand vid sidan om hennes, sliten av arbete och hård, samt grät.

Mrs van Wyck missförstod henne.

— Guld, sade hon uppmuntrande. Gott guld! Du handla? Byta lika mot lika? Och hon lade sin hand på Li Wans skinnkläder.

213— Hur mycket? Du sälja? Hur mycket? fortfor hon och lät sin hand glida mot håren för att vara säker på att sömmarna voro sydda men senträd.

Men Li Wan var både döv och stum, och kvinnans ord hade ingen betydelse för henne. Förtvivlan över hennes felslagna försök grep henne. Hur skulle hon kunna visa dessa kvinnor, att hon var en av dem? Ty hon visste, att de voro av samma ras, blodssystrar ibland män och mäns kvinnor. Hennes ögon flackade omkring i hyddans inre och uppfångade bilden av de mjuka bonader, som hängde runt omkring, kvinnodräkterna, den ovala spegeln med de eleganta toalettsakerna nedanför. Och sakerna plågade henne, ty hon hade sett liknande förr; och medan hon betraktade dem, formade hennes läppar omedvetet ljud, som hennes strupe darrade för att uttala. Så slog henne en tanke, och hon försökte återvinna sitt lugn. Hon måste vara lugn. Hon måste bibehålla herraväldet över sig själv, ty det fick inte bli något misstag denna gång — eljest — och hennes kropp skakade av undertryckt gråt, och åter försökte hon behärska sig.

Hon lade sin hand på bordet.

— Bord, sade hon tydligt och korrekt. Bord, upprepade hon.

Hon såg mrs van Wyck, som nickade bifallande.

214Li Wan jublade men med en viljeansträngning bibehöll hon sitt lugn.

— Ugn, fortsatte hon, ugn.

För varje nick av mrs van Wyck ökades Li Wans spänning. Än snubblade och tvekande, än åter hastigt, allt eftersom de bortglömda orden döko upp i minnet snabbt eller långsamt, gick hon omkring i hyddan och nämnde det ena föremålet efter det andra vid namn. Och då hon slutligen stannade, var det med triumferande och stolt hållning, med tillbakakastat huvud, förväntansfull, frågande.

— Katt, skrattade mrs van Wyck. Precis som om hon läste ur en ABC-bok. Jag — såg en — katt — taga — en — mus.

Li Wan nickade allvarligt. Nu började de äntligen förstå henne, dessa kvinnor. Hon rodnade under den bronsfärgade huden vid tanken och log och nickade ännu kraftigare.

Mrs van Wyck vände sig till sin väninna.

— Fått en smula missionsundervisning nånstans, tänker jag, och har kommit för att skryta med den.

— Naturligtvis, smålog miss Gidding. Det lilla nötet! Nu fördärvar hon vår nattsömn med sin fåfänga.

— Jamen, jag vill likväl ha den där koftan. Om den verkligen är gammal, är den utmärkt för-

215arbetad, ett förnämligt exemplar. Hon vände sig till sin gäst:

— Byta lika för lika? Du! Byta? Hur mycket? Vad? Hur mycket, du?

— Kanske vill hon hellre ha en klänning eller något sådant, föreslog miss Giddings.

Mrs van Wyck gick bort till Li Wan och gjorde tecken att hon ville ge sin nattrock för hennes kofta. För att påskynda bytet tog hon Li Wans hand och lade den bland spetsarna och banden på sin böljande barm och gned fingrarna fram och tillbaka, så att de kunde kanna tyget. Men den juvelbesatta fjäril, som höll rocken samman, var dåligt fäst och nattrocken gled åt sidan och blottade ett fast vitt bröst, som aldrig hade känt ett barns läppar.

Mrs van Wyck ordnade Ogenerat sin dräkt, men Li Wan utstötte ett högt skrik och rev och slet i sitt skinnlinne, tills hennes eget bröst blottades, fast och vitt som Evelyn van Wycks. Med ett oartikulerat mummel och snabba gester försökte hon att påvisa deras släktskap.

— Ett halvblod, anmärkte mrs van Wyck. Jag tänkte det nog, av hennes hår att dömma.

Miss Giddings gjorde en överlägsen gest.

— Stolt över sin fars vita hud, sade hon. Det är äckligt. Ge henne nånting och få henne att gå.

216Men den andra kvinnan suckade:

— Den arma stackaren, ack, att jag kunde göra något för henne.

Tunga fotsteg knarrade på gruset utanför. Hyddans dörr gick upp, och Canim trädde in. Miss Giddings såg i en vision en våldsam död och skrek, men mrs van Wyck gick lugnt emot honom.

— Vad vill du? frågade hon.

— God afton, svarade Canim vänligt och enkelt; så pekade han på Li Wan. Min hustru.

Han sträckte ut handen efter henne, men hon avvisade honom.

— Tala, Canim. Säg dem att jag är ....

— Dotter till Pow-Wah-Kaan? Nej, vad angår det dem och varför skulle de bry sig om det? Hellre bör jag berätta dem, att du är en dålig hustru, som smyger dig bort från din mans sida, när han sover hårt.

Åter sträckte han ut handen efter henne, men hon flydde från honom till mrs van Wyck, vid vars fötter hon sjönk ned i en förtvivlad bön och vars knän hon omfamnade. Men damen drog sig undan och gav med blicken Canim lov att ta sitt. Han grep Li Wan under armarna och lyfte upp henne. Hon kämpade emot med förtvivlans vanvett, tills han

217flåsade av ansträngning och de vacklade omkring över halva rummet.

— Släpp mig, Canim, snyftade hon.

Men han grep om hennes handled, tills hon slutade upp att göra motstånd.

— Minnena från den gång du var en liten fågel är alltför starka och besvära dig, började han.

— Jag vet! Jag vet! avbröt hon. Jag ser mannen i snön.

Jag ser honom krypa på händer och knän, som iag aldrig förr har sett honom. Och jag är ett litet barn som sitter på hans rygg. Och detta är innan jag kände Pow-Wah-Kaan och den tid, då jag bodde i en avkrok av världen.

— Du vet, svarade han och släpade henne mot dörren. Men du skall vandra med mig längs Yukon och glömma.

— Aldrig kommer jag att glömma! Så länge min hand är vit, skall jag minnas! Hon klängde sig vanvettigt fast vid dörrposten och sände mrs van Wyck en sista bönfallande blick.

— Så skall jag lära dig att glömma, jag, Canim, kanoten!

Och med dessa ord slet han loss hennes fingrar och gick sin väg med henne.

De gamla männens sammansvärjning

I kasernen stod en man inför krigsrätten, och det gällde hans liv. Han var en gammal man, en indian från Whitefish-floden, som faller ut i Yukon nedanför Le Barge-sjön. Hela Dawson var mycket intresserat av saken, och så var också fallet med folken längs Yukon, tusen miles upp och ned för floden. Det har alltid varit de land- och sjörövande engelsmännens sed att ge de övervunna folkslagen lagar, och en sådan lag är vanligen sträng. Men i Imbers fall syntes lagen för en gångs skull otillräcklig och svag. Sett ur matematisk synpunkt var det ingen rim och reson i det straff, som kunde drabba honom. Att han skulle bli straffad var avgjort, därom kunde intet tvivel råda, och fastän det var dödsstraff, hade Imber ju endast ett liv, medan anklagelsen mot honom blott var en av de många han hade på sitt samvete.

Han hade i verkligheten så många människors blod på sitt syndaregister, att antalet av hans offer inteexakt kunde uppges. Folk, som rökte en pipa tillsammans vid vägkanten eller slöade kring brasan, gjorde ett överslag över hur många, som fallit för hans hand. De hade alla varit vita, dessa stackars mördade människor, och de hade blivit mördade var för sig, parvis eller i hela grupper. Och så meningslösa och omotiverade hade dessa mord varit, att de länge gäckat den beridna polisens efterforskningar, till och med under kaptenernas tid och senare, då gulgräveriet började löna sig och det kom en guvernör från huvudstaden för att låta landet betala för sin rikedom

Ännu mera mystiskt var det dock, att Imber själv kom till Dawson för att angiva och utlämna sig själv. Det var sent på våren, medan Yukon stönade och vred sig under sitt istäcke, då den gamle indianen mödosamt kröp uppför strandbädden från flodfåran och stod och klippte med ögonen på huvudgatan. Folk som sett honom komma, lade märke till att han var svag och gick ostadigt och att han vacklade bort till en hög byggnadstimmer och satte sig. Där satt han en hel dag och stirrade framför sig på den oavbrutna strömmen av vita män, som drog förbi. Många vände sig nyfiket om för att se honom, och mer än en anmärkning fälldes om den gamle siwashindianen med sitt underliga uttryck i

220ansiktet. En mängd människor kommo sedan ihåg, att de känt sig slagna av hans ovanliga utseende och kände sig alltid stolta över, att de så snabbt lagt märke till det.

Men det blev Dickensens, den lille Dickensens lott att bli situationens hjälte. Lille Dickensen hade kommit till landet med stora förhoppningar och en ficka pengar. Men tillsammans med pengarna hade också de stolta drömmarna försvunnit, och för att förtjäna ihop till sin hemresa till Förenta staterna hade han tagit en kontorsplats hos mäk-larfirman Holbrook & Masen. På andra sidan av gatan mitt emot firmans kontor låg den timmerstapel, på vilken Imber hade slagit sig ned. Dickensen såg ut genom fönstret på honom, innan han gick till frukost, och då han kom tillbaka kastade han ännu en blick ut genom fönstret och fann den gamle siwashindianen fortfarande sitta där.

Dickensen forsatte att se ut genom fönstret, och han stoltserade sedan alltid över, att han hade en så snabb uppfattningsförmåga. Han var en romantisk liten man, och han liknade den orörlige gamle hedningen vid siwashrasens skyddsande, som med stoisk blick stirrade på de framträngande engelska härskarorna. Timmarna gingo, men Imber ändrade inte ställning och rörde inte en muskel

221ens en hårsmån, och Dickensen kom att tänka på en man, som hade suttit upprätt i en släde på huvudgatan, där folk gick fram och tillbaka förbi honom. De trodde, att mannen vilade sig, men senare, då de rörde vid

honom, funno de, att han var stel och kall, ihjälfrusen mitt i det brådskande gatuvimlet. För att kunna räta hans kropp, så att de kunde få den ned i en kista, hade de varit tvungna att släpa honom fram till en lägereld och tina upp honom litet. Dickensen rös vid minnet.

Senare kom Dickensen ut på trottoaren för att röka en cigarr och få sig en nypa frisk luft, och något senare råkade Emily Travis gå förbi. Hon var elegant och söt och fräsch, och vare sig hon befann sig i London eller i Klondike klädde hon sig alltid som det anstod en dotter till en gruv-millionär. Lille Dickensen lade ifrån sig sin cigarr på fönsterblecket, där han senare kunde återfinna den, och lyfte på hatten.

De pratade omkring tio minuter, och så kastade Emily Travis en blick över Dickensens skuldra och gav upp ett förskräckt litet skrik. Dickensen vände sig om för att se och blev också överraskad. Im-ber hade rest sig och gått över gatan och stod nu som en mager och utsvulten skugga framför den unga flickan med blicken riktad på henne.

222— Vad vill du? frågade lille Dickensen barskt men darrande.

Imber brummade någonting och gick fram till Emily Travis. Han betraktade henne noga, granskade var enda kvadrattum av henne. Särskilt tycktes han intressera sig för hennes silkesJena, bruna hår och för färgen på hennes kind, som var lätt fräknig och mjuk och påminde om en fjärils dunmjuka vinge. Han gick runt omkring henne med samma beräknande blick, som när man granskar en hästs fina linjer eller en båts byggnad. Under denna rundtur kom hennes rosiga öra mellan honom och den nedgående solen, och han stannade för att granska dess skära genomskinlighet. Så återvände hans blick till hennes ansikte, och han såg länge och intensivt in i hennes blå ögon. Han muttrade och lade en hand på hennes arm mitt emellan skuldran och armbågen. Med den andra handen lyften han hennes underarm och böjde den tillbaka. Förakt och förvåning avspeglade sig i hans ansikte, och han släppte hennes arm med ett föraktfullt grymtande. Så mumlade han något nere i strupen, vände henne ryggen och tilltalade Dickensen.

Dickensen förstod inte hans språk och Emily Travis skrattade. Imber vände sig från den ene

223till den andre med rynkad panna, men båda skakade på huvudena. Han skulle just gå, då hon ropade:

— Hallå, Jimmy! Kom hit!

Jimmy sneddade över gatan. Han var en stor, klumpig, indian, klädd som en elegant vit man och med en guldgrävares sombrero på huvudet. Han talade med Imber, besvärligt och med krampaktig heshet. Jimmy var en sitkan och hade blott en ytlig kunskap om språken från det inre av landet.

— Han whitefishman, sade han till Emily Travis. Jag förstår inte mycket av vad han säger. Han önskar emellertid tala med de vita männens hövding.

— Guvernören, föreslog Dickensen.

Jimmy pratade ytterligare några ord med white-fishmannen, och hans uttryck blev allvarligt och förvirrat.

— Jag tror han fråga efter kapten Alexander, förklarade han. Han säga, han dödat vit man, vit kvinna, vit pojke, dödat många vita. Han vill dö.

— Han är troligen tokig, sade Dickensen.

— Vad betyder det? frågade Jimmy.

Dickensen låtsade att han stack ett finger in i sitt

huvud och lät det snurra runt därinne.

224— Kanske, kanske, sade Jimmy och vände sig åter till indianen, som fortfarande frågade efter de vita männens hövding.

En man av den beridna polisen (som gjorde tjänst i Klondike och därför inte var till häst) slöt sig till gruppen och hörde Imber upprepa sin önskan. Han var en kraftig, ung man med breda axlar och bröst, välbyggda och litet

skevande ben, och, lång som Imber var, var han dock ett huvud högre. Han hade kalla ögon, grå och lugna, och han förde sig med den egendomliga självmedvetenhet, som härleder sig från blod och tradition. Hans ståtliga manlighet framhävdes av hans pojkaktighet — ty han var mycket ung — och hans släta kind syntes ha lika lätt för att rodna som en flickas.

Imber kände sig dragen till honom. Hans ögon blixtrade till vid upptäckten av ett sabelärr på hans kind. Han lät en skrumpen hand glida nedför den unge mannens ben och beundrade hans svällande muskler. Han knackade med knogarna på hans breda bröst och tryckte och krammade de kraftiga muskelbuntar, vilka som ett kyller täckte hans skuldror. Gruppen hade utökats med nyfikna förbigående — mörkhyade gruvarbetare, bergsbor och gränsbor, söner sedan generationer till lång-

Köldensbarn —15 99c:benade och bredaxlade män. Imber såg från den ene till den andre och sade så något högt på sitt språk.

— Vad säger han? frågade Dickensen.

— Han säga, den polis vara en man, förklarade Jimmy.

Dickensen var liten och i fröken Travis närvaro kände han sig illa till mods för att han framställt frågan.

Polisen tyckte synd om honom och gick i bräschen.

— Jag skulle nästan vara böjd att tro, sade han att det ligger något i hans berättelse. Jag skall ta honom med till kaptenen, så att han kan komma i förhör. Säg till honom, att han skall följa med mig, Jimmy.

Jimmy avlevererade några fler hesa och krampaktiga ljud, och Imber brummade med belåten min.

— Men fråga honom, vad han sade, Jimmy, och vad han menade, då han tog tag i min arm, sade Emily Travis, och Jimmy framställde frågan och fick svar.

— Han säga, du icke rädd, sade Jimmy.

Emily såg belåten ut.

— Han säga, du icke skookum, icke stark, du mycket svag liksom litet barn. Han knäcka dig i

226små bitar med sina två händer. Han tycka, det mycket lustigt, mycket underligt, att du kan bli mor till män så stora och så starka som polisen.

Emily Travis höll ögonen öppna och oförskräckta, men hennes kinder blevo röda. Dickensen rodnade också och blev helt förlägen. Polismannens ansikte blossade, en stor pojke som han var.

— Kom då, du, sade han barskt, i det han med axeln banade sig väg genom mängden.

Så gick det till när Imber fann vägen till kasernen, där han avlade en fullständig och frivillig bekännelse, och varifrån han aldrig återvände.

Imber såg mycket trött ut. Hopplöshetens och ålderdomens trötthet stod att läsa i hans ansikte. Hans skuldror lutade framåt, och ögonen voro glanslösa. Hans toviga hår borde ha varit vitt, men sol,, vind och väder hade bränt det, så att det hängde livlöst och färglöst. Han visade intet intresse för vad som försiggick omkring honom. Rättssalen var fylld till sista plats med män från floden och vägarna, och det förmärktes en olycksbådande klang i deras rösters låga brummande och knotande, vilket hördes för hans öron som havets brus i djupa hålor.

Han satt nära inpå ett fönster, och hans likgiltiga blick vilade då och då på den dystra scenen utanför. Himlen var molnig, och det duggregnade. Yukon

227höll på att stiga. Isen hade brutit upp, och floden trängde upp i samhället. På huvudgatan gledo de alltid rastlösa människorna fram och tillbaka i kanoter och pråmar. Ofta såg han dessa båtar vika av från gatan och svänga in på den översvämmade fyrkant, som eljest var kasernens exercisplats. Stundom försvunno de nedanför honom, och han hörde dem skrapa mot husets bjälkar och passagerarna krypa in genom fönstren. Så hördes

vattnets plaskande kring männens ben, när de vadade genom rummet inunder och kommo uppför trappan. Så blevo de synliga i dörren med avtagna hattar och drypande fiskarstövlar samt slöto sig till den väntande mängden.

Och medan de fäste sina blickar på honom och i grym förväntan njöto det straff han skulle undergå, såg Imber på dem och filosoferade över deras seder och över deras lag, som aldrig sov utan ständigt var i verksamhet, i goda och onda tider, under översvämningar och hungersnöd, i sorg och skräck och död, och som, föreföll det honom, skulle bestå oavbrutet till tidernas ände.

En man knackade hårt i ett bord, och pratet dog bort, och det blev tyst. Imber såg på mannen. Det föreföll som om han hade, myndighet, men Imber gissade, att mannen med den fyrkantiga pannan,

228som satt vid ett bord längre tillbaka, var hövdingen över dem alla, också över den man som hade knackat. En annan man vid samma bord reste sig och började läsa högt från många tunna pappersark. Vid första raden på varje ark, harklade han sig, vid den nedersta vätte han på fingrarna. Imber förstod inte vad han läste, men de andra gjorde det, och han såg att de blevo vreda. Stundom blevo de särskilt rasande, och en gång svor en man mot honom med enstaviga hotfulla ord, tills mannen vid bordet fick honom att tiga.

Mannen höll på att läsa en oändlig tid. Hans enformiga, nynnande uttal lockade Imber till att drömma, och han drömde djupt, när mannen tystnade. En röst talade till honom på hans eget white-fishspråk, och han sträckte upp sig och såg utan förvåning, att det var hans egen systerson, en ung man, som för åratal sedan vandrat bort för att slå sig ned och bo bland de vita.

— Du minns mig inte, sade han i stället för en hälsning.

— Jo, svarade Imber. Du är Howkan, som drog bort. Din mor är död.

— Hon var en gammal kvinna, sade Howkan.

Men Imber hörde honom inte, och Howkan lade

handen på hans axel och väckte honom igen.

229— Jag skall säga dig, vad den mannen har sagt. Det är berättelsen om de olyckor du ställt till och som du, din dåre, berättat för kapten Alexander. Och du skall förstå samt förklara om det är sant eller inte. Så har det befallts.

Howkan var född bland missionärer och de hade lärt honom att läsa och skriva. I händerna höll han många tunna pappersark, ur vilka mannen hade läst högt och vilka blivit skrivna när Imber med Jimmy som tolk hade avlagt sin bekännelse för kapten Alexander. Howkan började läsa. Imber lyssnade en stund, så avspeglade sig överraskning i hans ansikte och han avbröt tvärt.

— Det är vad jag sade, Howkan. Fastän det nu kommer från dina läppar, vad dina öron inte ha hört.

Howkan myste självbelåtet. Han hade mittbena.

— Nej, sade han, det kommer från papperet, Imber. Mina öron ha aldrig hört det. Det kommer från papperet genom mina ögon in i mitt huvud och ur min mun till dig. Det är den väg det går.

— Går det så till? Och är det där i papperet? Imbers röst sjönk till en vördnadsfull viskning, medan han kände på arken med tummen och pekfingret och stirrade på de skrivna bokstäverna. Det är en stor medicin, och du kan göra under, Howkan.

230— Det är ingenting, det är ingenting, svarade den unge mannen vårdslöst och stolt. Så läste han på måfå en sats ur dokumentet: — Detta år, före islossningen, kom en gammal man och en pojke, som var halt på ena foten. Dem dödade jag också, och den gamle mannen ställde till mycket oväsen ...

— Det är sant, avbröt Imber andlöst. Han gjorde mycket väsen, och det dröjde länge innan han dog. Men hur vet du det* Howkan? Kanske de vita männens hövding har berättat det för dig? Ingen såg det, och han är den ende jag berättat det för.

Howkan skakade otåligt på huvudet.

—1 Har jag inte sagt dig, att det står på papperet, du tok?

Imber stirrade skarpt på papperets bläckiga yta.

— Liksom en jägare ser på snön och säger: Det är inte längre sedan än i går, här kom en hare förbi; här vid pilbuskaget stannade den och lyssnade, hörde något och blev rädd; här vände den om och begav sig tillbaka; här sprang den mycket snabbt och i långa skutt; och här kom en lo, ännu snabbare och i väldiga språng; och här, där klorna skurit djupt ned i snön, gjorde lon ett mycket långt skutt; och här slog den till och haren rullade under den med magen uppåt; och här ser man lons spår, ensamma, och det finns ingen hare mera — liksom

231jägarna se på spåren i snön och säga så och så och här och där, på samma sätt ser du på papperet och säger, vad som hänt, och där står, vad gamle Imber gjort?

— Just så, sade Hoykan. Och hör nu efter och håll din kvinnotunga mellan dina tänder, tills man begär, att du skall tala.

Därpå läste Howkan upp hans bekännelse högt för honom. Det varade länge och Imber satt fundersam och tyst. Till sist sade han:

— Det är vad jag sagt, och sant är det, men jag bar blivit gammal, Howkan, och det dyker upp saker och ting för mig, som jag glömt och som hövdingen borde få veta. Det gäller först och främst den man, som kom över isbergen med lömska fällor av järn, han, som jagade Whitefishflodens bävrar. Honom dödade jag. Och så var det tre män, som sökte efter guld i Whitefishfloden för längesen. Dem dödade jag också och lät dem ligga åt järvarna. Och "vid de fem fingrarna" var det en man med en flotte och mycket kött.

Under pauserna, medan Imber teg för att tänka efter, översatte Howkan, vad han sade, och en skrivare skrev ned det. Folket i rättssalen lyssnade likgiltigt till varje osminkad tragedi, tills Imber

232berättade om en rödhårig och skelögd man, som bah hade fällt med ett ovanligt långt skott.

— Satan också, sade en man bland åhörarna i främsta ledet. Han sade det i känslig och sorgsen ton. Han var rödhårig. Satan också, upprepade han. Det var min bror Bill. Och med regelbundna mellanrum hördes sedan under hela rättegången hans högtidliga "satan också" genom rättssalen. Hans kamrater hyschade inte på honom och ej heller knackade mannen vid bordet ned honom.

Imbers huvud sjönk igen, och hans ögon blevo matta, som om en dimma lade sig över dem och dolde omgivningen för honom. Och han drömde, som blott åldringar kunna drömma om ungdomsårens stora meningslöshet.

Så väckte Howkan honom och sade:

— Res dig upp, o Imber. Man» befaller, att du skall berätta, varför du utfört alla dessa dåd och dödat dessa människor och till slut varför du begett dig hit för att överlämna dig åt lagen.

Imber reste sig slött och stod och vajade fram och tillbaka. Han började att tala med låg brummande röst, men Howkan avbröt honom.

— Denne man är spritt galen, sade han på engelska till domaren med den fyrkantiga pannan. Hans ord äro dåraktiga som ett barns.

233— Vi vill höra hans ord, även om de äro som ett barns, svarade mannen med den fyrkantiga pannan. Och vi vill höra dem ord för ord, just som han uttalar dem. Förstår du?

Howkan förstod och Imbers ögon blixtrade, ty han hade uppfattat och förstått detta intermesso mellan sin systerson och den mäktige mannen. Och så började historien, detta epos om en bronsfärgad patriot, i sig själv värd att gjutas i brons och bevaras för kommande släkten. Det uppstod ert sällsam tystnad bland åhörarna, och domaren med den fyrkantiga pannan lutade huvudet mot handen och grubblade över hans själ och hans ras' själ.

Blott Imbers djupa röst hördes, då och då omväxlande med tolkens gälla stämma samt allt emellanåt, som en dov klocklang, den rödhårige mannens förvånade och fundersamma "satan också".

— Jag är Imber av Whitefishfolket, översatte Howkan, vars medfödda primitivitet tog överhand och slätade ut missionärernas och civilisationens polityr, efter hand som han greps av den vilda klangen och rytmen i gamle Imbers berättelse. Min far var Otsbaok, en stark man. Landet var varmt av solsken och glädje, när jag var pojke. Folket längtade inte efter främmande ting eller lyssnade efter nya stämmor, och deras fäders väg var deras

234väg. Kvinnorna fann nåd inför de unga männens ögon, och de unga männen såg med tillfredsställelse på dem. Barn hängde vid kvinnornas bröst, och de var breda över höfterna av stammens tillväxt. Män var män i de dagarna. Såväl i fred och överflöd som i krig och svält var de män.

Den tiden fanns det mera fisk i floderna än nu och mera kött i skogarna. Våra hundar var vargar, varma i sin tjocka päls och hårda mot köld och storm. Och som våra hundar, var vi själva, ty även vi var hårda mot kölden och stormen. Och då pel-lyerna trängde in i vårt land, dödade vi dem och blevo dödade. Ty vi var män, vi whitefishare, och våra fäder och våra fäders fäder hade kämpat med pellyerna och fastställt landets gränser.

Som jag sagt, som det var med våra hundar, så var det med oss själva. Och en dag kom den förste vite mannen. Han släpade sig fram över snön på händer och knän, och hans hud satt stramt och benknotorna avtecknade sig skarpt under den. Aldrig hade vi sett en liknande man, tänkte vi, och vi undrade över vilken stam han kunde tillhöra och var hans land låg. Och han var svag, mycket svag, som ett litet barn, varför vi gav honom en plats . vid bålet och varmt pälsverk att ligga på. Och vi gav honom mat, som man matar barn.

235Och med sig hade han en hund, stor som tre av våra hundar, men mycket svag. Denna hund hade korta hår och ingen varm päls, och svansen var förfrusen, så att spetsen föll av. Och vi fodrade den främmande hunden och lät den ligga vid bålet och jagade undan våra egna hundar från den, då de eljest skulle ha dödat den. Och älgköttet och den soltorkade laxen återgav mannen och hunden krafter, och då de repat sig, blev de stora och orädda. Mannen blev högröstad och skrattade åt de gamla männen och åt de unga männen och såg med djärva blickar på flickorna. Och hunden slogs med våra hundar, och fastän den var korthårig och mjuk i köttet, bet den ihjäl tre av dem på en enda dag.

Då vi frågade mannen efter hans folk, sade han: 'Jag har många brödrar,' och så skrattade han på ett sätt som inte var gott. Och då han helt återvunnit sina krafter gick han sin väg, och med honom följde hövdingens dotter Noda. Därefter fick en av våra tikar valpar. Och aldrig hade vi sett maken till den kullen — stora huvuden, tjocka läppar, korthåriga och hjälplösa varelser. Jag minns tydligt min far Otsbaok, en stark man. Han blev svart i ansiktet av vrede över deras hjälplöshet, tog en sten och gjorde så här, och så var det slut med

236hjälplösheten. Och två somrar senare kom Noda tillbaka till oss med en pojke på armen.

På detta sätt började det, fortsatte Howkan översättningen. Så kom en annan vit man med kort-håriga hundar, vilka stannade kvar, då han drog bort. Och med honom följde sex av våra starkaste hundar, vilka han hade köpt av Koo-So-Tee, min morbror, för en underbar pistol, som kunde skjuta sex gånger efter varandra mycket snabbt. Och Koo-So-Tee var mycket stolt över sin pistol och skrattade åt våra bågar och pilar. "Kvinnoverktyg" kallade han dem och gav sig på en gråbjörn med pistol i handen. Nu må ni veta, att det inte är lämpligt att jaga björn med en pistol, men hur skulle vi kunna veta det? Och hur skulle Koo-So-Tee kunna veta det? Alltså gick han mycket kavat emot björnen och avlossade sin pistol mycket hastigt sex gånger i följd, men björnen brummade bara och krossade honom i en omfamning, som om han varit ett ägg; och Koo-So-Tees hjärna droppade ned på marken som honung från vildbinas bon. Han var en duktig jägare, och sedan fanns det ingen, som kunde skaffa hans squaw och barn kött. Vi blev bittra och sade: 'Vad som är bra för de vita männen, är inte' bra för oss'. Och detta är sant. Det finns

237många vita män, och de äro feta, men deras seder ha gjort oss få och magra.

Den tredje vite mannen kom, rik på alla slags underliga födoämnen och andra saker. Och han tillhandlade sig sju av våra starkaste hundar. Och med löften och rika gåvor lockade han tio av våra unga jägare med sig på en resa,

som bar, ingen visste vart. Det påstås, att de omkom i snön på isbergen, där aldrig någon människa varit, eller på Tysthetsbankarna, som ligga bortom världens ände. Hur det än förhåller sig härmed, så såg whitefish-folket aldrig mera till vare sig hundarna eller jägarna.

Och som åren gingo, kom allt flera vita män, och alltid bortförde de mot gåvor och god betalning de unga männen. Stundom kom dessa ynglingar tillbaka med märkvärdiga berättelser om faror och mödor i länder, som låg bortom pellyernas, stundom kom de inte tillbaka. Och vi sade: 'När de inte är rädda att våga livet, dessa vita män, så beror detta på0att de äro så många, men vi äro få här vid Whitefishfloden, och våra unga män bör inte dra bort'. Men de unga männen fortsatte dock att ge sig av, och de unga flickorna också; vi var därför mycket förargade.

Visserligen fick vi mjöl och fläsk att äta och te

238att dricka, och det var härligt, men när vi inte kunde få te, var det svårt och vi blev tysta och trätlystna. På detta sätt kom vi att längta efter de varor, som de vita männen hade fört till oss och handlade med. En vinter sålde vi vårt kött för klockor, som inte kunde gå, då de var isönder, och för utslitna filtar och pistoler utan patroner, vilka därför var värdelösa. Det uppstod hungersnöd, och vi var utan kött, och ett fyrtiotal dog före våren.

'Nu har vi blivit svaga,' sade vi 'och nu kommer pellyerna att falla över oss och våra gränser blir utplånade'. Men det hade gått för pellyerna på samma sätt som för oss och de var för svaga att anfalla oss.

Min far Otsbaok, en stark man, var nu gammal och mycket vis. Han talade till hövdingen och sade: 'Se, våra hundar är värdelösa. De är inte längre tjockpälsade och starka, och de dö i kölden och selarna. Låt oss gå omkring i byarna och döda dem och blott skona dem, som är av vargras, och låt oss sedan binda dessa ute i skogen över natten, så att de kan para sig med skogens vilda vargar. På den vägen skola vi få tillbaka varma och kraftiga hundar.

Hans ord fann gehör, och vi whitefishare blev

239

kända för våra hundar, som var de bästa i landet. Men vi blev inte kända för vår egen skull. De bästa av våra unga män och kvinnor hade dragit bort tillsammans med de vita männen för att ströva omkring på vägar och floder till fjärran länder. Och de unga kvinnorna kom tillbaka, gamla och nedbrutna, på samma sätt som Noda, eller också kom de inte alls. Och de unga männen kom tillbaka för att en tid sitta vid våra lägereldar, med råa ord och seder. De drack onda drycker och spelade nätter och dagar och var alltid rastlösa i sinnet, tills de vita männens kallelse nådde dem och de på nytt drog bort till okända orter. De var utan heder och respekt, hånade de gamla vanorna och skrattade hövding och schamaner upp i ansiktet.

Vi hade alltså blivit en skröplig stam, vi white-fishare. Vi sålde våra varma pälsar och skinndräkter för tobak och wisky och tunna bomullskläder, i vilka vi frös i kylan. Och hostsjukan drabbade oss, och män och kvinnor hostade och svettades under de långa nätterna, och jägarna spottade blod på viltets spår i snön, när de voro på jakt. Så fick än den ene, än den andre en våldsam blödning från munnen och dog. Kvinnorna födde få barn, och de som föddes var sjukliga och svaga. Också andra sjukdomar förde de vita männen med

240sig, sjukdomar som vi aldrig sett maken till och som vi inte kände till. Koppor och mässling har jag sedan'hört dessa sjukdomar kallas. Och vi dog av dem, som laxarna dör i det lugna bakvattnet på höstarna, då de har lekt och inte behöver leva längre.

Och dock — och det är det sällsammaste — fortfar de vita männen att komma som dödens andepust. Alla deras vägar för till döden, deras näsborrar är .fyllda av den; och likväl dör de inte. De har wisky, tobak och de korthåriga hundarna, de har de många sjukdomarna, kopporna, mäss-lingen, hostan och blödningen, de har sin vita hud och är mottagliga för köld och oväder, de har sina pistoler, som kan skjuta sex gånger i snabb följd, men är värdelösa, och likväl blir de feta och frodas ibland alla dessa olyckor och lägger en tung hand på hela världen

och trampar ned dess övriga folkslag. Och deras kvinnor är mjuka som barn, lätta att bryta, och likväl knäckas de aldrig utan blir mödrar till män. Och ut av all denna mjukhet, sjukdom och svaghet uppstår styrka och makt och myndighet. De är gudar eller djävlar, allt efter omständigheterna. Jag vet inte vilket. Vad vet jag, gamle Imber av whitefishfolket? Jag vet blott, att man inte kan bli klok på dem, dessa vita män, som vandrar över hela jorden och strida överallt.

Köldens barn —16 o A iSom jag sagt, köttet i skogen blev allt sällsyntare och sällsyntare. Det är sant, att den vite mannens bössa är ett förträffligt vapen och dödar på långt håll, men vad tjänar bössan till, när det inte finns något vilt att skjuta? Då jag var pojke vid White-fishfloden, fanns det älgar i varje skogsbacke, och varje år kom otaliga renar. Men nu kan en jägare följa ett spår i tio dagar, och inte en enda älg fröjdar hans öga, och de många renarna kommer inte mera. Bössan är inte till stor nytta, säger jag, då det inte finns något att döda.

Och jag, Imber, grubblade över dessa förhållanden och såg under tiden hur whitefisharna och pellyerna och alla stammar i landet dog ut liksom skogens villebråd. Jag grubblade länge. Jag talade med schamanerna och med de gamle och vise männen. Jag gick för mig själv för att inte bli störd av oväsendet från byn. Jag åt inte kött, för att inte min mage skulle tynga mig och göra mig vek. Jag satt länge sömnlös i skogen och väntade med uppspärrade ögon på tecknet och med öronen på spänn efter det ord, som måste komma. Och jag- vandrade ensam i nattens mörker ned till flodstranden, där vinden klagade och vattnet snyftade och där jag sökte visdom hos gamla, döda schamaners andar i träden.

242Och till sist såg jag som i en syn de korthåriga och avskyvärda hundarna, och då tycktes mig vägen klar. Genom Otsbaoks vishet — han var min far och en stark man — hade våra egna varghundars blod hållits oblandat, och därför hade de fått behålla sin varma päls och sin styrka som dragdjur. Därför återvände jag till byn och talade till männen: 'De bildar en stam, dessa vita män,' sade jag, 'en mycket talrik stam, och de har säkert inte mera vilt i sitt land, och därför kommer de till oss för att röva nytt land. Men de gör oss svaga, och vi dör. Det är ett mycket hungrigt folk. Vårt villebråd har redan försvunnit, och om vi vill leva, bör vi behandla dem, som vi har behandlat deras hundar'.

Och jag talade vidare och rådde till strid. Och männen av whitefishstammen lyssnade, och några sade ett och andra ett annat, och några talade om andra och likgiltiga ting, men ingen talade käckt om bragder och kamp. Men medan de unga männen var svaga som vatten och rädda, lade jag märke till, att de äldre satt tysta, men att glöden i deras ögon kom och gick. Och senare, då byn sov och ingen visste om det, drog jag dessa gamla män ut i skogen och talade mera till dem. Och nu blev vi eniga, och vi kom ihåg våra ungdomsdagar och det fria landet och rikedomens och glädjens och solske-

243nets dagar. Och vi kallade varandra bröder och svor i största hemlighet och avlade en ed på att rensa landet från det onda folk, som slagit sig ned där. Det är klart, att vi var dårar, men hur skulle vi kunna veta det, vi gamlingar av whitefishfolket?

För att sätta mod i de andra, handlade jag först. Jag höll vakt vid Yukon, tills den första kanoten kom nedför floden. I den satt två vita män, och då jag reste mig upp på stranden och lyfte handen, ändrade de kurs och rodde mot mig. Och då mannen i fören lyfte huvudet för att få veta, vad jag ville honom, sjöng min pil genom luften rakt mot hans hals, och så visste han det. Den andre-mannen, som satt vid årorna i aktern, hade fått sin bössa halvvägs till axeln, då det första av mina tre kastspjut råkade honom.

'Det var de första,' sade jag, då de gamla männen samlades omkring mig. 'Senare ska vi samla de unga männen, som ännu är starka, och då skall verket bli lätt/

Därpå kastade vi de två döda männen i floden. Av kanoten, som var en mycket god kanot, gjorde vi ett bål och likaledes av de saker, som fanns i kanoten. Men först såg vi på dem. Det var läderpåsar, som vi skar upp med knivar. Och i dessa påsar fanns en mängd papper, likadana som det

244du läst högt ifrån, Howkan, med tecken på, vilka vi förundrade oss över och inte kunde förstå. Nu har jag blivit vis och vet, att det är mänskornas tal, som du berättat mig. —

Ett viskande och ett mummel hördes i salen, då Howkan översatt denna berättelse om kanoten, och en man sade högt:

— Det var posten, som gick förlorad 1891; Peter James och Delaney kom med den, och det sista man hörde från dem var i Le Barge, där de mötte Matthews, som var på utväg.

Skrivaren skrev lugnt vidare, och en ny del fogades till Nordlandets historia.

— Det är litet till, fortsatte Imber långsamt. Det står upptecknat i papperet, vad vi gjorde. Vi var gamla män och vi förstod inte bättre. Jag själv förstår det inte ens nu. I all hemlighet fortsatte vi att döda, ty vi var listiga på grund av vår ålder, och vi hade lärt, att man kommer längst genom att inte förhasta sig. Då vita män kom till oss med hårda ord och blickar och bortförde sex av de unga männen i järnlänkar, som gjorde dem hjälplösa, visste vi, att vi måste döda längre bort och inom en större omkrets. En och en for vi gamlingar uppför floden till de okända länderna. Det var modigt gjort. Vi var gamla och inte rädda,

245men fruktan för avlägsna länder är dock en allvarlig fruktan för gamla män.

På detta sätt mördade vi, listigt och utan över-ilning. På Chilcootfloden och i deltat dödade vi, från passen och ända ned till havet, överallt, där vita män slog läger eller banade sig väg. Det är sant, att de dog, men det tjänade dock till intet. Ständigt kom nya över bergen, ständigt allt fler och fler, varemot vi, gamlingar, blev allt färre och färre. Jag kommer ihåg en vit mans läger vid Caribou Crossing. Han var mycket liten, och tre av de gamla männen överraskade honom under sömnen. Nästa dag stötte jag på dem alla fyra, och den vite mannen var den ende av dem som ännu levde, och det var tillräckligt med liv i honom att utslunga en kraftig förbannelse öve* mig, innan han dog.

Och så gick det — än den ene gamlingen, än den andre. Stundom fick vi långt efteråt besked om hur de dött, och stundom fick vi intet besked alls. Och de gamla männen tillhörande andra stammar var skröpliga och rädda och vågade inte sluta sig till oss. Så försvann de en ef ter en, tills blött jag var kvar. Jag är Imber av whitefishfolket. Min far var Otsbaok, eri stark man. Det finns intet whitefishfolk mera. Av de gamla männen är jag

246den siste. De unga männen och de unga kvinnorna har dragit bort, några för att leva samman med pellyerna, några med laxarna och de flesta med vita män. Jag är mycket gammal och mycket trött, och då det är lönlöst att kämpa mot lagen, har jag, som du säger Howkan, kommit för att söka lagen. —

— O Imber, du är i sanning en dåre^ sade Howkan.

Men Imber drömde. Domaren med den fyrkantiga pannan drömde också, och hela hans ras steg upp för honom i en fantasibild, hans stålskodda, harneskklädda ras, laggivaren och världsomda-naren bland människorna. Han såg den stiga fram som en morgonrodnad bakom mörka skogar och dystra hav. Han såg den flamma blodröd till sin fulla och triumferande middagshöjd och nedför den mörkskuggande sluttningen såg han den blodröda sanden glida ut i natten. Och i det hela såg han lagen, den mäktiga och obarmhärtiga lageri, ständigt densamma och ständigt bjudande, större än de människoatomer, som följde den eller krossades av den, liksom den var större än han själv, nu då hans hjärta önskade mildhet.

*